EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 26.11.2015.
COM(2015) 691 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI

2016. gada brīdināšanas mehānisma ziņojums

(sagatavots atbilstīgi 3. un 4. pantam Regulā (ES) Nr. 1176/2011 par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību)

Brīdināšanas mehānisma ziņojums (BMZ) ir makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras (MNNP) ikgadējā cikla sākumpunkts, un tā mērķis ir konstatēt un novērst nelīdzsvarotību, kas kavē dalībvalstu ekonomiku un ES ekonomikas raitu darbību un kas var apdraudēt ekonomiskās un monetārās savienības pareizu darbību.

BMZ izmanto rādītāju kopsavilkumu ar atlasītiem rādītājiem, kā arī plašāku papildu rādītāju kopumu, lai izvērtētu dalībvalstu iespējamo ekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai nepieciešama politikas rīcība. Tad Komisija padziļinātā pārskatā analizē BMZ identificētās dalībvalstis, lai izvērtētu, kā makroekonomikas riski dalībvalstīs pieaug vai samazinās, un lai izdarītu secinājumus par to, vai pastāv nelīdzsvarotība vai pārmērīga nelīdzsvarotība. Saskaņā ar iedibināto praksi, par dalībvalstīm, kurām padziļinātā pārskata iepriekšējā kārtā tika konstatēta nelīdzsvarotība, jebkurā gadījumā tiks sagatavots jauns padziļinātais pārskats.

Ņemot vērā diskusijas ar Parlamentu, kā arī diskusijas Padomē un Eurogrupā, Komisija sagatavos padziļinātus pārskatus par attiecīgajām dalībvalstīm, un to konstatējumi tiks ņemti vērā konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos saskaņā ar ekonomikas politikas koordinēšanas "Eiropas semestri". Paredzams, ka padziļinātos pārskatus publicēs 2016. gada februārī – pirms "Eiropas semestra" konkrētām valstīm adresēto ieteikumu paketes.

1. KOPSAVILKUMS

Ar šo ziņojumu tiek aizsākta makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras (MNNP)[1] piektā ikgadējā kārta. Procedūras mērķis ir identificēt nelīdzsvarotību, kas kavē dalībvalstu, eurozonas vai visas ES ekonomikas raitu darbību, kā arī veicināt piemērotus politikas atbildes pasākumus. Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras īstenošana ir iekļauta ekonomikas politikas koordinēšanas "Eiropas semestrī", lai nodrošinātu atbilstību analīzei un ieteikumiem, kas sniegti saskaņā ar citiem ekonomikas pārraudzības instrumentiem. Gada izaugsmes pētījumā (GIP), kas tiek pieņemts vienlaikus ar šo ziņojumu, tiek apskatīta ekonomiskā un sociālā situācija Eiropā un tiek turpmākajiem gadiem noteiktas vispārējās politikas prioritātes ES kopumā.

Šajā ziņojumā ir norādītas dalībvalstis, attiecībā uz kurām būtu jāveic turpmāki padziļināti pārskati, lai izvērtētu, vai tās ir skārusi nelīdzsvarotība, kuras dēļ nepieciešama politiska rīcība[2]. Brīdinājuma mehānisma ziņojums ir ekonomikas nelīdzsvarotības novērošanas instruments, ko publicē katra ekonomikas politikas koordinēšanas ikgadējā cikla sākumā. Konkrētāk, tā pamatā ir ekonomikas analīze attiecībā uz rādītāju kopsavilkumu, ko veido rādītāji ar indikatīvām robežvērtībām, kā arī papildu rādītāju kopums.

Šogad galvenajam rādītāju kopsavilkumam ir pievienoti trīs nodarbinātības rādītāji, proti, aktivitātes līmenis, ilgtermiņa bezdarba līmenis un jauniešu bezdarba līmenis. Jaunu mainīgo nodarbinātības rādītāju iekļaušana rādītāju kopsavilkumā ir konkrēts rezultāts Komisijas apņēmībai pastiprināti analizēt makroekonomikas nelīdzsvarotību. Tas ir īpaši būtiski attiecībā uz krīzes sociālajām sekām un tādēļ, ka garas, ilgstoši negatīvas norises nodarbinātības un sociālajā jomā var dažādos veidos nelabvēlīgi ietekmēt potenciālo IKP izaugsmi un radīt makroekonomikas nelīdzsvarotības pasliktināšanās risku. Minētā iekļaušana nemaina to, kam MNNP pievērš galveno uzmanību, kas joprojām ir vērsta uz kaitīgas makroekonomikas nelīdzsvarotības rašanās novēršanu un tās korekciju nodrošināšanu. Jauno rādītāju sniegtā informācija pati par sevi nenozīmē makrofinansiālo risku palielināšanos un

[1] Šim ziņojumam ir pievienots Statistikas datu pielikums, kas ietver lielu statistikas datu apjomu, kas ir palīdzējis sagatavot šo ziņojumu.

[2] Sk. Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu.

līdz ar to netiek izmantoti kā pamats tam, lai veiktu pasākumus saistībā ar makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru[3].

Salīdzinājumā ar iepriekšējām brīdināšanas mehānisma ziņojumā konstatētajām problēmām lielāks uzsvars ir likts uz eurozonas apsvērumiem. Saskaņā ar Komisijas 21. oktobra paziņojumu "*Par pasākumiem ekonomikas un monetārās savienības izveides pabeigšanai*" brīdināšanas mehānisma ziņojuma mērķis ir sistemātiskāk analizēt valstu nelīdzsvarotības ietekmi visā eurozonā, un kā šādas ietekmes dēļ ir nepieciešama saskaņota politikas risinājumu pieeja.

BMZ izklāstītā horizontālā analīze liek izdarīt vairākus secinājumus:

- **Esošās nelīdzsvarotības korekcijas notiek sarežģītos apstākļos**. Tiek prognozēts, ka pašreizējā mērenā ekonomikas atveseļošanās eurozonā turpināsies, tomēr tā joprojām ir nestabila un pakļauta pastiprinātiem ārējiem riskiem. Pēdējo mēnešu laikā starptautiskā tirdzniecība ir ievērojami palēninājusies, un ir palielinājušies negatīvie riski, jo īpaši attiecībā uz jaunietekmes tirgu perspektīvām[4]. Izaugsme aizvien vairāk balstās uz iekšzemes pieprasījuma avotiem, it īpaši uz izteiktāku atveseļošanos ieguldījumu jomā.

- **ES dalībvalstis turpina darbu pie savas nelīdzsvarotības koriģēšanas.** Valstīs ar lielām ārējām saistībām lielie un neilgtspējīgie pirmskrīzes perioda tekošā konta deficīti ir ievērojami samazinājušies, un ārējās pozīcijas, kuras ir līdzsvarotas vai kurām ir pārpalikumi, tagad ir jāuztur, lai būtiski samazinātu neaizsargātību. Turklāt izmaksu konkurētspējas attīstība ir bijusi kopumā atbilstoša ārējo korekciju vajadzībai, un lielākajā daļā valstu bilances sakārtošanas process virzās uz priekšu dažādās ekonomikas nozarēs.

- **Tomēr ar parādsaistību augsto līmeni saistītā neaizsargātība joprojām rada bažas**. Vairākās dalībvalstīs uzkrātās privātā un publiskā sektora saistības un ārējās un iekšējās saistības joprojām ir vēsturiski augstā līmenī. Tās ne vien norāda uz neaizsargātību tādās jomās kā izaugsme, nodarbinātība un finanšu stabilitāte Eiropas Savienībā, bet arī saistītais aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiediens saistībā ar to nepieciešamo pārvarēšanu atstāj nelabvēlīgu ietekmi uz ekonomikas atveseļošanos.

- **Pārpalikumi dažās dalībvalstīs saglabājas lieli prognožu periodā** (2015.–2017. g.)**.** Kopējā līmenī eurozona pašlaik uzrāda vienu no pasaulē lielākajiem tekošā konta pārpalikumiem, un ir sagaidāms, ka tas palielināsies arī šogad. Kamēr mazākas preču cenas un euro valūtas maiņas kursa vērtības samazināšanās ir veicinājušas tirdzniecības bilances palielināšanos, pārpalikums lielā mērā atspoguļo pārmērīgus valstu ietaupījumus uz ieguldījumu rēķina eurozonas līmenī.

- **Pēc vairākiem gadiem ar ievērojami atšķirīgiem modeļiem darba tirgus apstākļi kļūs līdzīgi, bet sociālās problēmas joprojām ir nepieņemami augstā līmenī vairākās valstīs**, jo īpaši tajās, uz kurām attiecas makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršana un parādu krīze.

---

[3] Šie rādītāji ir pievienoti, lai labāk izprastu nelīdzsvarotības nodarbinātības un sociālo dimensiju un korekciju procesu. Minētie rādītāji ir aktivitātes līmenis, ilgtermiņa bezdarbs un jauniešu bezdarbs; visus šos rādītājus izsaka kā izmaiņas trīs gadu laikā. Šādi rādītāji jau bija iekļauti starp MNNP papildu rādītājiem. Sīkāku informāciju par rādītāju atlases kritērijiem skatīt Komisijas dienestu darba dokumentā „Nodarbinātības rādītāju pievienošana makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras rādītāju kopsavilkumam, lai labāk izprastu notikumus nodarbinātības un sociālajā jomā", kas tika apspriests *ECOFIN* padomes un *EPSCO* padomes komitejās un Eiropas Parlamentā.

[4] Sk. "Eiropas prognozes ekonomikā, 2015. gada rudens", *European Economy, Iestāžu dokuments Nr. 011*, 2015. gada novembris.

Kā norādīts gada izaugsmes pētījumā, koordinēta makroekonomikas politikas pieeja ir pamatota, lai novērstu nelīdzsvarotību, vienlaikus atbalstot ekonomikas atveseļošanos. Politikas rīcība un efektīva reformu īstenošana, jo īpaši konkurētspējas jomā, bet arī attiecībā uz maksātnespēju, ir īpaši jāpaātrina valstīs, kuru izaugsmes spējas apgrūtina paaugstināts aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiediens vai strukturālas izaugsmes šķēršļi. Valstīs ar fiskālo telpu, lielu tekošā konta pārpalikumu vai mazu aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiedienu ir paralēli jāpalielina iekšzemes pieprasījums un ieguldījumi. Ņemot vērā dalībvalstu savstarpējo saistību, šo politiku kombinācija palīdzētu stabilizēt līdzsvarošanas procesu, padarot to simetriskāku, vienlaikus palielinot ekonomikas atveseļošanās pašpietiekamību.

Sīkākas un plašākas analīzes attiecībā uz dalībvalstīm, kas īpaši norādītas BMZ, tiks veiktas padziļinātajos pārskatos. Tāpat kā iepriekšējā ciklā padziļinātie pārskati tiks iekļauti pārskatos par valstīm, kuros ietver arī Komisijas dienestu papildu analīzi par citiem strukturālajiem jautājumiem, kas nepieciešami, lai sagatavotu ES semestra konkrētām valstīm adresētos ieteikumus (KVAI). Lai sagatavotu padziļināto pārskatu, Komisija savu analīzi balstīs uz daudz plašākiem datiem un informāciju: tiks ņemta vērā visa attiecīgā statistika, visi nozīmīgie dati un visi būtiskie fakti. Kā noteikts tiesību aktos, pamatojoties uz padziļinātajiem pārskatiem, Komisija izdarīs secinājumus par to, vai pastāv nelīdzsvarotība vai pārmērīga nelīdzsvarotība, un pēc tam sagatavos piemērotus politikas ieteikumus katrai dalībvalstij[5].

Pamatojoties uz MNNP rādītāju kopsavilkuma ekonomikas analīzi, Komisija secina, ka padziļināti pārskati ir nepieciešami turpmāk minētajām dalībvalstīm, lai sīkāk izvērtētu nelīdzsvarotības pieaugumu vai samazinājumu un ar to saistītos riskus[6].

- *Lielākajai daļai valstu padziļināti pārskati ir nepieciešami, jo iepriekšējā padziļināto pārskatu kārtā tika konstatēta nelīdzsvarotība*[7]. Saskaņā ar iedibināto praksi jauns padziļinātais pārskats ir vajadzīgs, lai izvērtētu, vai esošā pārmērīgā nelīdzsvarotība vai nelīdzsvarotība samazinās, saglabājas vai pasliktinās, pievēršot pienācīgu uzmanību šo dalībvalstu īstenoto politiku pienesumam, lai novērstu nelīdzsvarotību. Attiecīgās dalībvalstis ir **Beļģija, Bulgārija, Vācija, Francija, Horvātija, Itālija, Ungārija, Īrija, Nīderlande, Portugāle, Rumānija, Spānija, Slovēnija, Somija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste**.

- *Padziļinātie pārskati pirmo reizi tiks sagatavoti arī attiecībā uz* ***Igauniju*** *un* ***Austriju***. Igaunijas gadījumā padziļinātajā pārskatā izvērtēs riskus un neaizsargātību, kas saistīta ar pieprasījuma spiediena palielināšanos. Austrijas gadījumā tiks analizēti jautājumi, kas saistīti ar finanšu sektoru, jo īpaši tā lielo atkarību no notikumiem ārvalstīs un ietekmi uz privātajā sektorā izsniegto kredītu.

---

5 Regula (ES) Nr. 1176/2011 (OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.).

6 To dalībvalstu skaita pieaugums, kas kopš 2012. gada ir izvēlētas padziļinātā pārskata sagatavošanai, daļēji atspoguļo nepieciešamību iekļaut valstis, kurās ekonomikas uzlabošanās rezultātā tiek izbeigta finansiālas palīdzības programma. Tas attiecas uz Īriju, Portugāli un Rumāniju, kuru iekļaušana MNNP uzraudzībā tika atzīta par piesardzīgu. Arī Horvātija pievienojās standarta uzraudzībai pēc pievienošanās Eiropas Savienībai 2013. gadā. Iemesls, kāpēc vairākām dalībvalstīm joprojām veic padziļināto pārskatu, ir tāds, ka dalībvalstis var tikt atbrīvotas no MNNP uzraudzības, tikai pamatojoties uz jaunu padziļināto pārskatu. Raugoties nākotnē, ja ekonomikas apstākļi uzlabojas vai nepasliktinās, ir sagaidāms, ka ar laiku samazināsies to valstu skaits, uz kurām attiecas padziļināts pārskats.

7 Sk. "2015. gada Eiropas semestris: izaugsmes problēmu, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas un koriģēšanas un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 sagatavoto padziļināto pārskatu rezultātu novērtējums" – COM(2015) 85 *final*, 26.2.2015., un "*Macroeconomic Imbalances, Main Findings of the In-Depth Reviews 2015*" *European Economy-Occasional Papers*, 228. lpp. Visus Padomes pieņemtos konkrētām valstīm adresētos ieteikumus, tostarp tos, kas ir nozīmīgi MNNP, skatīt OV C 272, 18.8.2015.

Dalībvalstīm, kas saņem finansiālo palīdzību, nelīdzsvarotības uzraudzība un koriģējošo pasākumu uzraudzība notiks saistībā ar šo valstu palīdzības programmām. Tas attiecas uz **Grieķiju** un **Kipru**. Tāpat kā tas bija iepriekšējos ciklos attiecībā uz dalībvalstīm, par kurām bija sagaidāms, ka tajās tiks izbeigta finansiālās palīdzības programma, **Kipras** situācija tiks izvērtēta MNNP kontekstā tikai pēc pašreizējās finansiālās palīdzības programmas, ko paredzēts pabeigt līdz 2016. gada martam.

Attiecībā uz pārējām dalībvalstīm Komisija šajā posmā neveiks papildu analīzi saistībā ar MNNP. Pamatojoties uz rādītāju kopsavilkuma ekonomisko analīzi, Komisija uzskata, ka šajā posmā padziļināts pārskats nav vajadzīgs un turpmāka MNNP uzraudzība nav vajadzīga **Čehijas Republikas**, **Dānijas**, **Latvijas**, **Lietuvas**, **Luksemburgas**, **Maltas, Polijas** un **Slovākijas** gadījumā. Tomēr rūpīga uzraudzība un politikas koordinācija pastāvīgi ir vajadzīga visās dalībvalstīs, lai varētu identificēt jaunus riskus un ierosināt politikas, kas sekmē izaugsmi un nodarbinātību.

1. attēls. **Stabilizēt un uzlabot MNNP nelīdzsvarotības kategorijas**

MNNP nelīdzsvarotības kategoriju konfigurācijas laika gaitā ir attīstījušās un šobrīd tās izskatās šādi:

1. nelīdzsvarotība nepastāv,

2. nelīdzsvarotība, kuras novēršanai nepieciešama uzraudzība un politikas rīcība,

3. nelīdzsvarotība, kuras novēršanai nepieciešama uzraudzība un izlēmīga politikas rīcība,

4. nelīdzsvarotība, kuras novēršanai nepieciešama īpaša uzraudzība un izlēmīga politikas rīcība,

5. pārmērīga nelīdzsvarotība, kuras novēršanai nepieciešama īpaša uzraudzība un izlēmīga politikas rīcība,

6. pārmērīga nelīdzsvarotība, kas izraisa pārmērīgas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru.

Pārmērīgas nelīdzsvarotības novēršanas procedūra vēl nav izmantota. Pārmērīgas nelīdzsvarotības konstatēšana tomēr norāda uz to, ka ir nepieciešama izlēmīga politikas rīcība un īpaša uzraudzība. Kopš 2014. gada dažām eurozonas valstīm ar sistēmisku nozīmi, kurām tika konstatēta nelīdzsvarotība, bija nepieciešama izlēmīga politikas rīcība un īpaša uzraudzība, lai nodrošinātu virzību uz priekšu ar eurozonas konkrētām valstīm adresētiem ieteikumiem makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanai. Dažām valstīm, kurās tika konstatēta nelīdzsvarotība, bija nepieciešama izlēmīga politikas rīcība.

Kamēr MNNP nelīdzsvarotības precīzāka iedalīšana kategorijās ir ļāvusi formulēt MNNP uzraudzības aktivizēšanu, no tās izrietošā sarežģītība nav veicinājusi pārredzamību un izpildāmību. Tādēļ 21. oktobra paziņojumā tiek ierosināti vairāki veidi, kā uzlabot MNNP īstenošanu nākotnē. Konkrēti, Komisija nodrošinās MNNP pārredzamu īstenošanu, ieviesīs stabilas kategorijas un precizēs kritērijus, saskaņā ar kuriem tā pieņem savu lēmumu.

2. NELĪDZSVAROTĪBA, RISKI UN KOREKCIJAS: STARPVALSTU MĒROGA JAUTĀJUMI

Ņemot vērā neskaidro situāciju pasaulē, ekonomikas atveseļošanās kļūst arvien vairāk atkarīga no iekšzemes pieprasījuma. Jaunākās ekonomikas prognozes apstiprina, ka visā Eiropas Savienībā notiek mērena ekonomikas atveseļošanās saistībā ar zemajām naftas cenām un ļoti labvēlīgu monetāro politiku. Paredzams, ka 2015. un 2016. gadā ES ekonomiskā aktivitāte turpinās pieaugt par 1,9 un 2,0 procentiem pēc 1,4 procentu lielā pieauguma 2014. gadā. Eurozonā reālā IKP pieauguma temps atbilst 0,9, 1,6 un 1,8 procentiem attiecīgi 2014., 2015. un 2016. gadā[8]. Kaut arī patēriņš nesen ir palielinājies, iekšzemes pieprasījums joprojām ir pieticīgs, daļēji ņemot vērā aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas ievērojamo spiedienu vairākās dalībvalstīs. Par to liecina zemā inflācija un nelielais eurozonas tekošā konta pārpalikuma pieaugums, kas, kā sagaidāms, 2015. gadā atkal palielināsies, ņemot vērā arī naftas cenu samazināšanos kopš 2014. gada vidus un zemāko euro valūtas maiņas kursu. Kopš vasaras notiek ārējā pieprasījuma ievērojama palēlināšanās, kamēr negatīvie riski, kas apdraud pasaules ekonomiku, pieaug, ņemot vērā ģeopolitiskos faktorus un iespējamu palēlināšanos Ķīnā un citās jaunietekmes valstīs, kas var būt krasāka nekā gaidīts[9]. Pasaules ekonomikas attīstības tempu palēlināšanās mērogs varētu atstāt būtisku ietekmi uz ES ekonomiku, pastiprinot vajadzību konsolidēt uzlabojumus konkurētspējas jomā, bet arī padarot iekšzemes pieprasījumu par būtisku ekonomikas atveseļošanās faktoru.

Šajā sakarā tiek veikts makroekonomikas nelīdzsvarotības turpmākas korekcijas, bet paaugstināts parādsaistību līmenis rada būtisku neaizsargātību. Sekmīgi turpinās darbs ar ārējās un iekšējās nelīdzsvarotības koriģēšanu ES ekonomikās. Augsti un neilgtspējīgi tekošā konta deficīti ir samazināti, un bilances sakārtošanas process vairumā valstu virzās uz priekšu visās nozarēs. Turklāt izmaksu konkurētspējas attīstība kopumā atbilst ārējo korekciju vajadzībai. Tomēr joprojām pastāv nopietna neaizsargātība saistībā ar uzkrātajām saistībām un korekciju kvalitāti. Vairākās dalībvalstīs uzkrātās privātā un publiskā sektora saistības un ārējās un iekšējās saistības joprojām ir vēsturiski augstā līmenī. Tās ne vien norāda uz neaizsargātību tādās jomās kā izaugsme, nodarbinātība un finanšu stabilitāte Eiropas Savienībā, bet arī vienlaicīgs aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiediens saistībā ar to nepieciešamo pārvarēšanu atstāj nelabvēlīgu ietekmi uz ekonomikas atveseļošanos. Turklāt apjomīgu tekošā konta pārpalikumu noturība valstīs ar salīdzinoši zemu aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas vajadzību nozīmē lielu uzkrājumu un ieguldījumu nelīdzsvarotību, norādot uz nepareizu resursu sadali, kas palielina ilgstoša ekonomikas vājuma risku un kas var sarežģīt aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas procesu Eiropas Savienībā kopumā.

Pārvarēt augsto parāda līmeni, vienlaikus radot iespēju, lai ekonomikas atveseļošanās kļūtu pašpietiekamāka, ir galvenais eurozonas izaicinājums pašreizējā posmā. Eurozonas kopējā līmenī valstīm, kas ir labākā situācijā, lai palielinātu ieguldījumus saskaņā ar pieejamo fiskālo telpu un zemu aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas vajadzību, ir jāmazina ilgstošas vājas izaugsmes un zemas inflācijas riski. Jo īpaši tajās valstīs, kurās izaugsmes potenciālu ierobežo strukturālās izaugsmes šķēršļi, ir paralēli jāturpina vai jāpastiprina strukturālās reformas, kuru mērķis ir atraisīt izaugsmes potenciālu. Turklāt valstīm, kuru spēju palielināt pieprasījumu ierobežo augsta aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas slodze, būtu lielāka uzmanība jāpievērš arī reformu pastiprināšanai, vienlaikus nodrošinot, ka to

---

8 Sk. "Eiropas prognozes ekonomikā, 2015. gada rudens", *European Economy, Iestāžu dokuments Nr. 011*, 2015. gada novembris. Lai gan ekonomikas atveseļošanās kopējie skaitļi slēpj ievērojamas atšķirības starp dalībvalstīm, šķiet, tagad turpina pieaugt īsta konverģence, augstākus izaugsmes tempus reģistrējot Spānijā, Īrijā, Slovēnijā, Baltijas valstīs, bet arī Ungārijā, Polijā, Čehijas Republikā un Rumānijā, savukārt izaugsme Francijā, Itālijā, Austrijā, Somijā un Beļģijā, visticamāk, joprojām būs zem vidējā līmeņa.

9 Skatīt Starptautiskais Valūtas fonds, 2015. *World Economic Outlook: Adjusting to Lower Commodity Prices*. Vašingtona (oktobris).

maksātnespējas regulējums ir piemērots, lai novērstu dzīvotnespējīgu parādu krājumu, attiecīgi atbrīvotu ekonomikas resursus un efektīvi pārdalītu kapitālu. (*2. attēls*)

2. attēls. **Makroekonomikas nelīdzsvarotības eurozonas dimensija**

Makroekonomikas nelīdzsvarotības ietekmei visa euro zonā ir jāpievērš rūpīga uzmanība. Saskaņā ar priekšlikumiem, kas ietverti Žana Kloda Junkera, Donalda Tuska, Jerūna Deiselblūma, Mario Dragi un Martina Šulca 2015. gada 22. jūnija ziņojumā "*Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšana*" un Komisijas 2015. gada 21. oktobra paziņojumā "*Par pasākumiem ekonomikas un monetārās savienības izveides pabeigšanai*", sākot ar šo gadu BMZ ir iekļauta sistemātiskāka analīze par valstu nelīdzsvarotības ietekmi visā eurozonā, kā šādas ietekmes dēļ ir nepieciešama saskaņota politikas risinājumu pieeja.

Eurozona pašlaik uzrāda vienu no pasaulē lielākajiem tekošā konta pārpalikumiem vērtības izteiksmē. Paredzams, ka 2015. gadā tas sasniegs aptuveni 390 miljardus euro jeb 3,7 % no IKP. Lielākā pārpalikuma daļa attiecas uz Vāciju un Nīderlandi, kuru ieguldījums ir attiecīgi 2,5 % un 0,7 % no eurozonas IKP, un Itāliju (0,4 % no eurozonas IKP). (*1. diagramma*) Arī tām valstīm, kurām agrāk bija deficīts, tagad tiek fiksētas līdzsvarotas pozīcijas vai pozīcijas ar pārpalikumu, kas ir nepieciešams, lai nodrošinātu to ārējo pozīciju ilgtspējību. Ņemot vērā lēno izaugsmi un tuvu nullei esošo inflācijas līmeni, ļoti lielu pārpalikumu noturība valstīs ar salīdzinoši zemu aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas vajadzību nozīmē iekšzemes izaugsmes avotu trūkumu. Kad naftas cenas atkal pieaugs, iekšzemes pieprasījums nostiprināsies, zemākas euro vērtības sekas izzudīs un eksporta pieaugums palēninās, tirdzniecības bilances pārpalikumam eurozonā un Eiropas Savienībā būtu jāpārstāj paplašināties un galu galā būtu nedaudz jāsamazinās 2017. gadā. Ārvalstu neto aktīvu ilgstošā uzkrāšana var nozīmēt arī aizvien pieaugošo ietekmi uz valūtas maiņas kursa risku un mazākas iespējas dalībvalstu iestādēm pārvaldīt makrofinansiālos riskus (piemēram, izmantojot uzraudzības vai regulatīvus pasākumus), jo arvien lielāka kļūst to aktīvu daļa valstu portfeļos, kuru izcelsme ir ārvalstīs.

Vienlaicīga aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas slodze šobrīd darbojas visās ekonomikas nozarēs (mājsaimniecībās, uzņēmumos un valsts pārvaldē). Eurozonas kopējā līmenī mājsaimniecības, uzņēmumi un valdības šobrīd cīnās ar parādsaistību paaugstinātu līmeni, un nepieciešamais aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas process norāda uz vāju ieguldījumu un patēriņa dinamiku. Saskaņā ar *Eurostat* datiem 2014. gadā parāda uzkrājums konsolidētā ziņā mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām bija attiecīgi 59,7 % un 79,5 % no eurozonas IKP, kamēr 2009. gadā tas bija attiecīgi 63,1 % un 81,9 % no IKP. Rādītāji slēpj lielas atšķirības starp dalībvalstīm. Aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana privātajā sektorā sākās jau krīzes sākumā, taču šis process joprojām turpinās[10]. Mājsaimniecības joprojām uzrāda neto aizdevumu pozīciju, kas divreiz pārsniedz pirmskrīzes līmeni. Sabiedrības, kas bieži reģistrē neto aizņēmumu vajadzību normālos apstākļos, joprojām uzrāda pozitīvu neto aizdevumu pozīciju. Valdību aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana sākās vēlāk, kad pirmais lejupslīdes posms mudināja pieņemt stimulējošu pasākumu kopumus 2009. un 2010. gadā. Kopš tā laika valdības ir nonākušas konsolidācijas posmā, un budžeta politika joprojām ir stingra vai pēdējā laikā kopumā neitrāla. Mājsaimniecību un uzņēmumu aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas procesu pieprasījuma ietekmi ir pastiprinājusi vajadzība ierobežot parāda pieaugumu valsts sektorā[11].

Eurozonas tekošā konta pašreizējā pārpalikuma līmenis visticamāk pārsniegs līmeni, ko varētu prognozēt pēc raksturīgajām pazīmēm, atspoguļojot ekonomikas efektivitātes trūkumus un vāju iekšzemes pieprasījumu. Vairāki ekonomikas rādītāji, piemēram, iedzīvotāju novecošanas rādītāji,

[10] Par aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas procesu var pārliecināties, aplūkojot kopējo eurozonas neto aizdevumu pozīciju pa nozarēm. 2014. gadā tā bija 3,2 % no IKP; mājsaimniecībām, uzņēmumiem un valdībām tā bija attiecīgi 2,9 %, 1,8 % un -2,6 %. 2010. gadā attiecīgie skaitļi bija 0,6 %, 2,9 %, 3,3 % un -6,2 %, un 2007. gadā tie bija 0,3 %, 1,4 %, -0,6 % un -0,6 %.

[11] Sk. *Bricongne J.-C.* un *Mordonu A.* (2015. g.), "*Interlinkages between household and corporate debt in advanced economies*", *European Commission Discussion Papers* Nr.°17 (2015. gada oktobris).

vecumatkarības koeficients, salīdzinoši augstais ienākumu līmenis uz vienu iedzīvotāju, bet arī euro kā rezerves valūtas statuss liecina, ka būtu plaši jālīdzsvaro pareizā kopējā uzkrājumu un ieguldījumu saldo eurozonā[12]. Tomēr eurozonas tekošā konta pašreizējā pārpalikuma pieaugums dažu pēdējo gadu laikā ir radījis pozīciju, kas ir augstāka par pārpalikumu, ko varētu prognozēt pēc ekonomikas raksturīgajām pazīmēm. Neraugoties uz nesenajiem uzlabojumiem un pagaidu efektu, ko rada zemākas naftas cenas un valūtas maiņas kursu dinamika, eurozonā trūkst stabila kreditēšanas pieauguma sakarā ar bilances korekciju un būtisku aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiedienu, kas daļēji izskaidro minēto atšķirību. Raugoties nākotnē, ar ES līmenī ieviestajiem politikas virzieniem (piemēram, ECB valsts sektora aktīvu iegādes programmu un Komisijas uzsākto investīciju plānu) ir paredzēts atbalstīt kreditēšanu ieguldījumiem un patēriņam, kaut arī var būt vajadzīgs zināms laiks, pirms kļūs redzama ietekme uz reālo ekonomiku.

Sakarā ar pārrobežu plašāku ietekmi eurozonā ir vajadzīga koordinēta makroekonomikas politiku pieeja, lai novērstu nelīdzsvarotību, vienlaikus atbalstot ekonomikas atveseļošanos. Ņemot vērā eurozonas ekonomiku savstarpējo saistību tirdzniecības, finanšu un iestāžu jomā, ir vajadzīga koordinēta makroekonomikas politiku pieeja, lai paātrinātu nelīdzsvarotības korekcijas, vienlaikus atbalstot izaugsmi. Turklāt ir pierādījies, ka arī uzticības efekts ir nozīmīgs transmisijas mehānisms[13]. Jo īpaši plašākai ietekmei, ko izraisa lielo valstu politikas nostāja, pašreizējā posmā ir sistēmiska nozīme eurozonai.

Eurozonas līmenī būtu jāmazina ilgstošas mazas izaugsmes un zemas inflācijas riski, jo īpaši tas būtu jādara valstīm, kas ir labākā situācijā, lai palielinātu ieguldījumus saskaņā ar pieejamo fiskālo telpu un pozitīvu uzkrājumu un ieguldījumu bilanci[14]. Tas attiecas uz Vāciju un Nīderlandi, kur tiek prognozēts, ka turpmākajos gados tekošā konta pārpalikums joprojām būs liels. Samazinot pārpalikumu valstīs, kurās ir salīdzinoši zema aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas vajadzība, tiktu radīts tik ļoti vajadzīgais eurozonas pieprasījuma uzlabojums, un tas palīdzētu atvieglināt kompromisu, ar kuru saskaras valstis, kurām ir augsts parādsaistību līmenis un kurām ir vienlaikus jāsamazina aizņemto līdzekļu īpatsvars un jāveicina izaugsme.

Līdztekus ir jāturpina vai jāpastiprina strukturālās reformas, kuru mērķis ir atraisīt izaugsmes potenciālu, jo īpaši valstīs, kurām ir sistēmiska nozīme, piemēram Itālijā un Francijā. Šādas reformas ne tikai palīdzētu novērst šķēršļus izaugsmei, bet arī sekmētu lielāku uzticēšanos ilgtspējībai fiskālās nelīdzsvarotības apstākļos šajās valstīs.

Visbeidzot, valstīm, kuru spēju uzturēt pieprasījumu ierobežo pārmērīgas parādsaistības un augsts ienākumus nenesošu aizdevumu līmenis, būtu lielāka uzmanība jāpievērš arī reformu pastiprināšanai, vienlaikus nodrošinot, ka to maksātnespējas regulējumi arī ir piemēroti, lai novērstu dzīvotnespējīgu parādu krājumu, atbrīvotu ekonomikas resursus un efektīvi pārdalītu kapitālu.

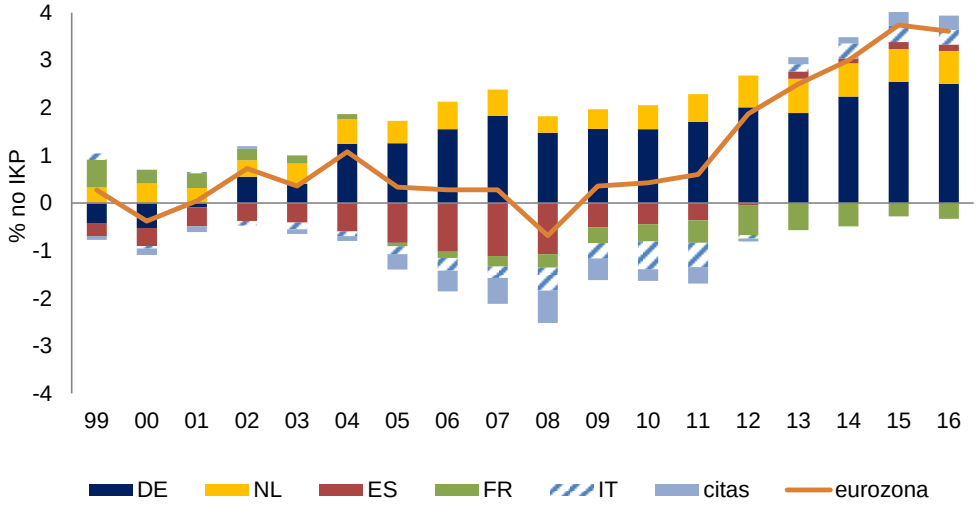
---

[12] Standartu atvasina no regresijas reducētas formas, aptverot uzkrājumu un ieguldījumu saldo galvenos noteicošos faktorus, tostarp noteicošos pamatfaktorus (piemēram, demogrāfiju un resursu), politikas faktorus un globālos finanšu nosacījumus. Metodika ir līdzīga SVF izstrādātajai ārējā saldo novērtējuma (*EBA*) pieejai. Sk. *Phillips, S. et al.* (2013. g.), '*The External Balance Assessment (EBA) Methodology*', *IMF Working Paper*, 13/272.

[13] Sk. *D'Auria, F., Linden, S., Monteiro, D., in 't Veld, J. and Zeugner S., 'Cross-border Spillovers in the Euro Area'*, *Quarterly Report on the Euro Area*, 13. sējums, Nr. 4 (2014. g.).

[14] Skatīt 17. apsvērumu Regulā (ES) Nr. 1176/2011: "Izvērtējot makroekonomiskās nelīdzsvarotības, būtu jāņem vērā to nopietnība un to iespējamā negatīvā ekonomiskā un finansiālā ietekme, kas ir nelabvēlīga Savienības ekonomikas stabilitātei un apdraud Ekonomiskās un monetārās savienības raitu darbību. Visās dalībvalstīs ir vajadzīgi pasākumi, lai novērstu makroekonomisko nelīdzsvarotību un konkurētspējas novirzes, īpaši eurozonā. Tomēr politikas problēmu raksturs, svarīgums un steidzamība atkarībā no attiecīgajām dalībvalstīm var ievērojami atšķirties. Ņemot vērā vajadzīgā pielāgojuma vārīgumu un apjomu, politikas rīcība ir īpaši steidzami vajadzīga dalībvalstīs ar pastāvīgi lielu tekošā konta deficītu un konkurētspējas zudumu. Turklāt dalībvalstīs, kuras uzkrāj lielus tekošā konta pārpalikumus, politikas mērķim vajadzētu būt noteikt un īstenot pasākumus, kas palīdz stiprināt iekšzemes pieprasījumu un izaugsmes potenciālu."

1. diagramma. **Eurozonas tekošā konta saldo**

Avots: nacionālie konti un Eiropas Komisijas prognozes, 2015. gada rudens (*AMECO*)

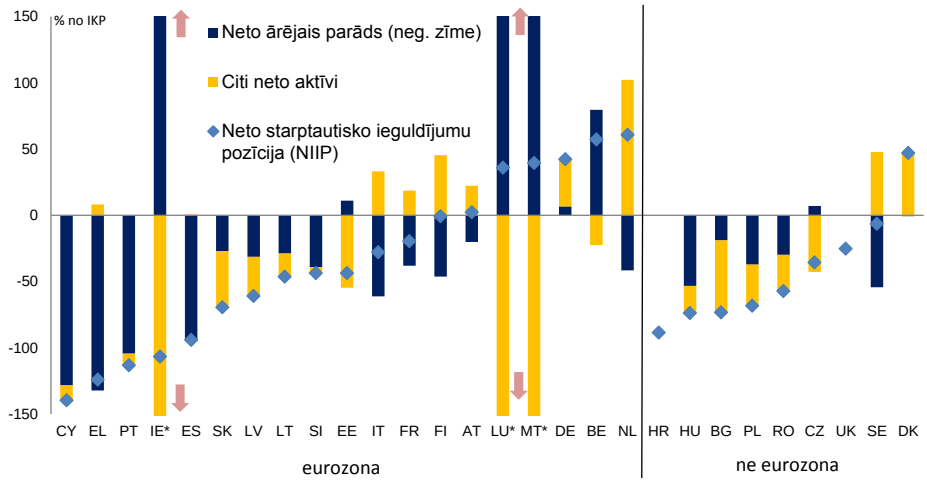
Lieli tekošā konta deficīti lielākajā daļā dalībvalstu ir koriģēti uz līdzsvarotākām pozīcijām vai pārpalikumiem, taču lieli tekošā konta pārpalikumi joprojām pastāv. 2014. gadā vairumā dalībvalstu tika reģistrēti tekošā konta pārpalikumi. Eurozonas valstis, kuras krīze skārusi vissmagāk, ir veikušas stingras korekcijas un tagad uzrāda samērīgus pārpalikumus (Spānija, Portugāle un Itālija) vai nedaudz lielākus pārpalikumus (Īrija un Slovēnija). Kaut arī sākotnējās korekcijas galvenokārt bija samazināta privātā iekšzemes pieprasījuma rezultātā, jaunākie pārpalikumi ir panākti arī ar eksporta pieaugumu[15]. Tomēr cikliski koriģēti rādītāji kopumā ir zemāki nekā nominālās bilances (Spānija, Itālija, Portugāle, Grieķija un Kipra), liecinot, ka nav gaidāms turpmāks tekošā konta palielinājums, jo ekonomikas atveseļošanās atjauno izlaidi tuvu potenciālajam līmenim, kaut arī risks atgriezties pie pirmskrīzes deficītiem šķiet ierobežots. Dažas dalībvalstis ir uzrādījušas salīdzinoši zemu tekošā konta deficītu, piemēram, Somija un Francija, kamēr deficīts bija daudz lielāks Apvienotajā Karalistē un Kiprā. Kopumā trīs gadu vidējais rādītājs pārsniedz robežvērtību četrās valstīs ar budžeta pārpalikumu (Vācija, Dānija, Nīderlande un Zviedrija) un divās valstīs ar budžeta deficītu (Apvienotā Karaliste un Kipra). Tādās valstis kā Vācija un Nīderlande, kā arī dalībvalstis, kas nav eurozonas dalībnieces, piemēram, Zviedrija un Dānija, turpina uzrādīt ļoti lielus pārpalikumus. Nav novērojama tendence, ka šie lielie un noturīgie pārpalikumi tiktu koriģēti. Lai gan tekošā konta pārpalikumi ir sagaidāmi valstīs ar novecojošu sabiedrību, piemēram, Vācijā, un nesenajām naftas cenu un valūtas maiņas kursu izmaiņām bija labvēlīga ietekme uz tirdzniecības bilanci, pārpalikuma pašreizējā vērtība, šķiet, krietni pārsniedz to, ko varētu prognozēt pēc ekonomikas pamatrādītājiem[16].
Vācijas gadījumā, ņemot vērā darījumdarbības cikla stadiju, cikliski koriģētais pārpalikums ir lielāks nekā nominālais rādītājs[17].

[15] Sk. 1.3. attēlu. "Eiropas prognozes ekonomikā, 2015. gada pavasaris", *European Economy*, 2015 (2).

[16] Sk. "Macroeconomic Imbalances, Main Findings of the In-Depth Reviews 2015", *European Economy — Occasional Papers*, 228. lpp.

[17] Ņemot vērā tekošā konta deficītu samazinājumu, pārpalikumu ģeogrāfiskais sastāvs kreditorekonomikās, jo īpaši Vācijā, ir mainījies. Saldo attiecībā pret pārējo pasauli ir palielinājies, savukārt saldo attiecībā pret eurozonu ir samazinājies. Pēdējo galvenokārt ir noteicis eksporta uz pārējo eurozonu samazinājums, nevis Vācijas importa pieaugums.

2. diagramma. **Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija un neto ārējais parāds 2014. gadā**

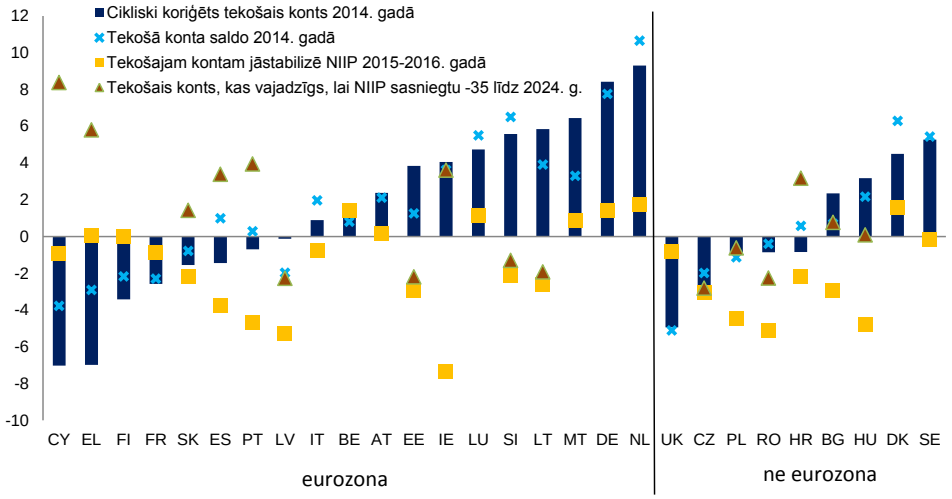

Avots: Eurostat (BPM6, ESA10)
Piezīme: nav pieejami neto ārējā parāda dati par Horvātiju un Apvienoto Karalisti. Datu sadalījums nav pilnībā uzrādīts attiecībā uz Īriju, Luksemburgu un Maltu[18].

Joprojām pastāv neaizsargātība, jo ārējo plūsmu korekcijas vēl nav radījušas ievērojamu samazinājumu ārējās parādsaistībās (*2. diagramma*)**.** Kopumā neto debitorvalstīs joprojām pastāv būtiska neaizsargātība – rādītāju kopsavilkuma rādītājs attiecībā uz neto starptautisko ieguldījumu pozīciju 16 dalībvalstīs 2014. gadā pārsniedz indikatīvo robežvērtību. Kopš dažu pēdējo gadu laikā ir parādījušies tekošā konta pārpalikumi, neto ārējās saistības, ko izsaka procentos no IKP, nav būtiski uzlabojušās tādās eurozonas valstīs kā Grieķija, Spānija vai Portugāle. Konkrēti, izņemot Īriju un pavisam nesen Portugāli, nominālā IKP pieauguma sniegums ir bijis vai nu neliels (Spānijā) vai negatīvs (Grieķijā un Kiprā). Tas uzsver riskus, kas saistīti ar zemas inflācijas apstākļiem un kā tie var kavēt nelīdzsvarotības korekcijas. Negatīva novērtējuma sekas arī ir atstājušas nelabvēlīgu ietekmi – dažkārt būtisku – uz neto ārējo saistību uzlabošanos, it īpaši Grieķijā, Spānijā un Portugālē. Horvātijā arī nav vērojami būtiski uzlabojumi. Lielākajā daļā ekonomiku ar ļoti negatīvu pozīciju būtu vajadzīgi lielāki tekošā konta pārpalikumi nekā patlaban ir novērojami, lai savlaicīgi samazinātu savas neto ārējās saistības (*3. diagramma*). Tāpēc ļoti būtiska nozīme ir eksporta konkurētspējas uzlabojumu konsolidācijai, kā arī politikas jomām, kuru mērķis ir piesaistīt ārvalstu tiešos ieguldījumus. Īrijā un vairākās Austrumeiropas valstīs (Ungārijā, Polijā un Rumānijā) pašlaik uzrādītie tekošā konta saldo ir jāuztur ilgāku laikposmu, lai ievērojami uzlabotu neto ārējās saistības vidējā termiņā. Neto kreditorvalstīs, piemēram, Vācijā un Nīderlandē, riskus, kas saistīti ar ārvalstu neto aktīvu uzkrājumu palielināšanos, nevar salīdzināt ar ārējās ilgtspējas riskiem. Tomēr nevajadzētu atstāt bez ievērības neto kreditoru risku ātru un ilgstošu uzkrāšanos.

[18] Attiecībā uz šīm valstīm lielākā daļa ārējo saistību ir saistītas nevis ar vietējo kapitālu un darbībām, bet gan drīzāk ar ārējiem aktīviem. Piemēram, lielu daļu no Īrijas ārējām saistībām nosaka kopieguldījumu fondi, kas atrodas Īrijā, bet kuru aktīvi izriet no citām valstīm. Saskaņā ar maksājumu bilances klasifikāciju kopieguldījumu fondu bilanci veido pašu kapitāla saistības, kas sakrīt ar portfeļa aktīvu parādu, kas nozīmē ļoti negatīvu pašu kapitāla pozīciju kopā ar ļoti pozitīvu tirgojama parāda pozīciju.

3. diagramma. **Norēķinu konts: cikliski koriģēti saldo un saldo, kas ir vajadzīgi, lai stabilizētu vai samazinātu ārējās saistības**

Avots: tekošais konts tiek uzrādīts nacionālo kontu jēdzienā. Komisijas dienestu aprēķini.
Piezīmes: cikliski koriģētus saldo aprēķina, izmantojot faktiskās un potenciālās izlaides starpības aplēses, uz kurām pamatojas Komisijas prognozes, 2015. gada rudens[19]. Tekošā konta saldo, kas ir vajadzīgi, lai stabilizētu vai samazinātu neto ārējās saistības, balstās uz šādiem pieņēmumiem: nominālā IKP projekcijas izriet no Komisijas rudens prognozes (līdz 2017. gadam) un Komisijas T+10 metodikas projekcijām pēc tam[20]; attiecībā uz vērtēšanas ietekmi parasti pieņem, ka tā ir nulle projekcijas periodā, kas nodrošina objektīvas aktīvu cenu projekcijas; tiek pieņemts, ka kapitāla kontu saldo paliks nemainīgi kā procentuālā daļa no IKP tādā līmenī, kas atbilst vidējam rādītājam attiecībā uz 2014. gadu un projekcijām attiecībā uz 2015.–2017. gadu[21].

Izmaksu konkurētspējas attīstība kopumā atbilst ārējo korekciju vajadzībai. (*4. diagramma*) 2014. gadā vienības darbaspēka izmaksu samazinājums tika reģistrēts vairākās eurozonas valstīs, kuras krīze bija īpaši skārusi (piemēram, Kiprā, Grieķijā, Spānijā, Slovēnijā, Portugālē un Īrijā). Kiprā, Grieķijā un Portugālē korekcijas galvenokārt atspoguļo algu mērenību, savukārt Spānijā un Īrijā lielu daļu no vienības darbaspēka izmaksu (*ULC*) samazināšanās, šķiet, nosaka produktivitātes pieaugums. Turklāt tajās valstīs, kur situācija darba tirgū uzlabojas, nostrādātās stundas ir sākušas dot pozitīvu ieguldījumu vienības darbaspēka izmaksu attīstībā (Spānija, Portugāle un Īrija). Turpretī Itālijā un Francijā vienības darbaspēka izmaksas pieauga ātrāk nekā vidēji eurozonā (1,1 %), un Vācijā un Austrijā tika reģistrēts pieaugums tuvu 2 % apmērā galvenokārt algu dinamikas dēļ, savukārt Itālijas gadījumā nozīme bija arī zemajam ražīgumam. Straujākais pieaugums tika reģistrēts Baltijas valstīs, kam par pamatu bija darba samaksas stundā straujais pieaugums. Kopumā, ņemot vērā notikumus pēdējo trīs gadu laikā, vienības darbaspēka izmaksu rādītājs pārsniedz robežvērtību Igaunijā, Latvijā un Bulgārijā. Pēc vienības darbaspēka izmaksu lejupvērstām korekcijām tajās dalībvalstīs, kas saskaras ar lielāku vajadzību pēc korekcijas, uz saskaņoto patēriņa cenu indeksu balstītā reālā efektīvā valūtas kursa vērtības salīdzinošs samazinājums bija slāpētāks, tomēr pamanāms, liecinot par to, ka cenas un izmaksu rezerves nedaudz reaģē uz vājajiem

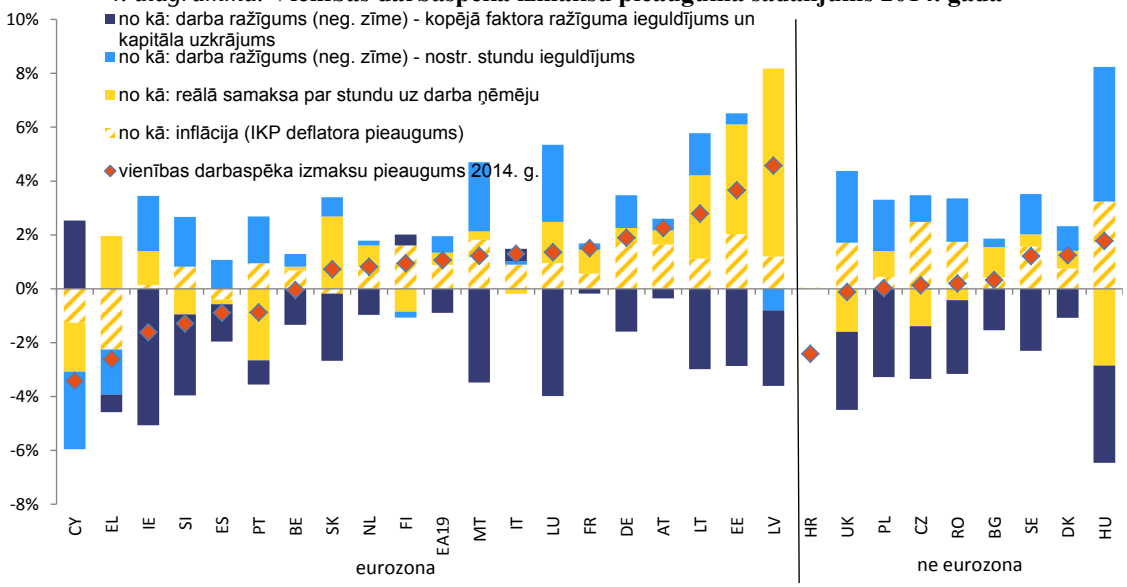
[19] Cikliski koriģētu saldo aplēses balstās uz metodiku, kas aprakstīta *Salto, M.* un *A. Turrini* (2010. g.), "*Comparing Alternative Methodologies for Real Exchange Rate Assessment*", *European Economy-Economic Papers*, 427. lpp.

[20] Attiecībā uz T+10 metodiku skatīt *Havik, K., K. Mc Morrow, F. Orlandi, C. Planas, R. Raciborski, W. Röger, A. Rossi, A. Thum-Thysen,* un *V. Vandermeulen* (2014. g.), *"The Production Function Methodology for Calculating Potential Growth Rates & Output Gaps"*, *European Economic Papers* 535. lpp.

[21] Detalizētu informāciju par aprēķiniem un pieņēmumiem sk. *Loublier, A., Turrini A. and Zeugner, S.* (2015. g.) "*Methodologies for computing current account benchmarks*", *European Economy Economic Paper gaidāma publikācija*.

ekonomikas apstākļiem. Šo salīdzinoši mazo notikumu rezultātā nekādi rādītāja strauji rādījumi netika novēroti, izņemot attiecībā uz Grieķiju.

4. diagramma. **Vienības darbaspēka izmaksu pieauguma sadalījums 2014. gadā**

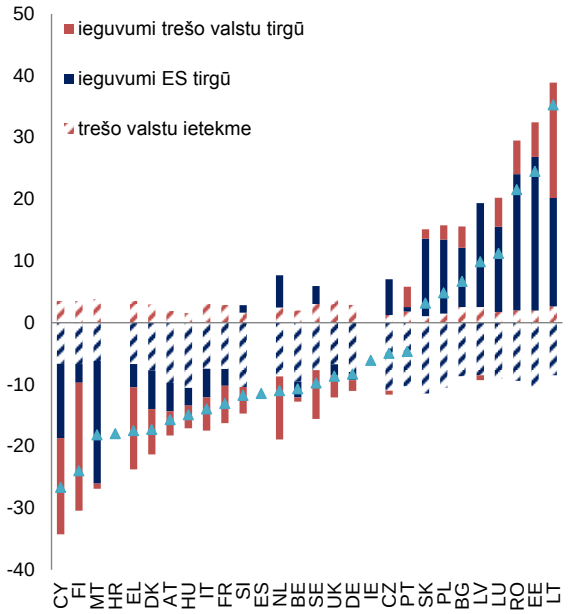

Avots: AMECO un MNNP rādītāju kopsavilkums. Komisijas dienestu aprēķini.
Piezīmes: sadalījumu veido, pamatojoties uz standarta vienības darbaspēka izmaksu pieauguma standarta iedalījumu inflācijā, atlīdzībā par reālajām stundām un darba ražīgumā; darba ražīgumu sīkāk iedala nostrādāto stundu ieguldījumā, kopējā faktoru ražīgumā un kapitāla uzkrāšanā, izmantojot standarta pieauguma uzskaites sistēmu.

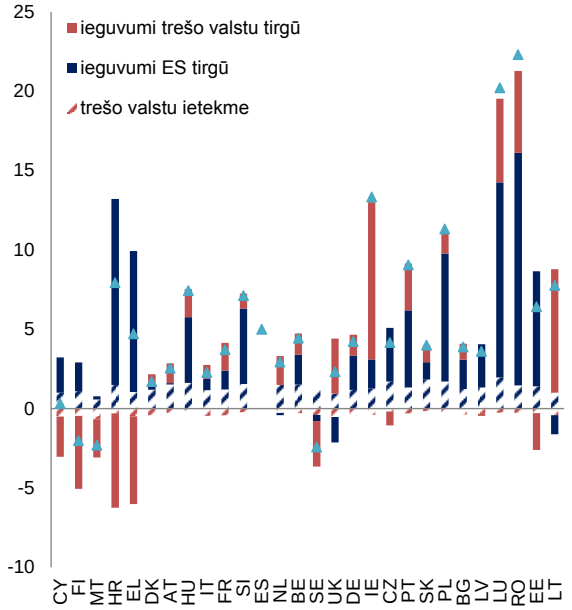
Rādītāju kopsavilkums joprojām uzrāda uzkrāto eksporta tirgus daļu zaudējumus, kas vairākās dalībvalstīs pārsniedz indikatīvo robežvērtību, taču sāk parādīties uzlabojumi. Rādītājs par eksporta tirgus daļu izmaiņām piecu gadu periodā uzrāda uzkrātos zaudējumus, kas pārsniedz robežvērtību 18 dalībvalstīs, liecinot, ka eurozonā novērojamais kopējais tekošā konta pārpalikums nav galvenokārt saistīts ar labiem eksporta rādītājiem (*5.a diagramma*)[22]. Tomēr šķiet, ka ir apstājies turpmāks eksporta tirgus daļu samazinājums, kas dažu pēdējo gadu laikā bija novērojams ES ekonomikās; un 2013. un 2014. gadā ikgadējie ieguvumi tika novēroti vairākuma dalībvalstu, izņemot Somiju, Zviedriju un Maltu (*5.b diagramma*). 2014. gadā ieguvumi dažos gadījumos bija salīdzinoši mazi (Austrijā, Francijā, Nīderlandē, Spānijā un Itālijā) vai citos gadījumos būtiskāki (Beļģijā, Vācijā, Ungārijā, Rumānijā, Grieķijā un Īrijā). Tomēr šie ieguvumi kopumā ir daudz mazāki nekā 2010.–2012. gadā reģistrētie kritumi. ES eksporta tirgus daļu nesenais uzlabojums ir daļēji skaidrojams ar to, ka pasaules tirdzniecība nobremzējās 2013. un 2014. gadā, kas mehāniski samazināja eksporta tirgus daļu zaudējumus. Šajā sakarā jaunākie tirgus daļu uzlabojumi, iespējams, nav strukturāli. Raugoties nākotnē, vēl ir pāragri novērtēt, vai šie ieguvumi norāda uz paliekošām izmaiņām, vai arī tiem ir tikai pagaidu raksturs.

[22] Eurozonas eksporta vērtība no 2013. gada līdz 2015. gadam ir samazinājusies, un eksports uz valstīm, kas nav ES dalībvalstis, ir kļuvis izlīdzinātāks.

5.a diagramma. **Eksporta tirgus daļu izmaiņas piecu gadu laikā – rādītāju kopsavilkuma rādītājs 2014. gadā**

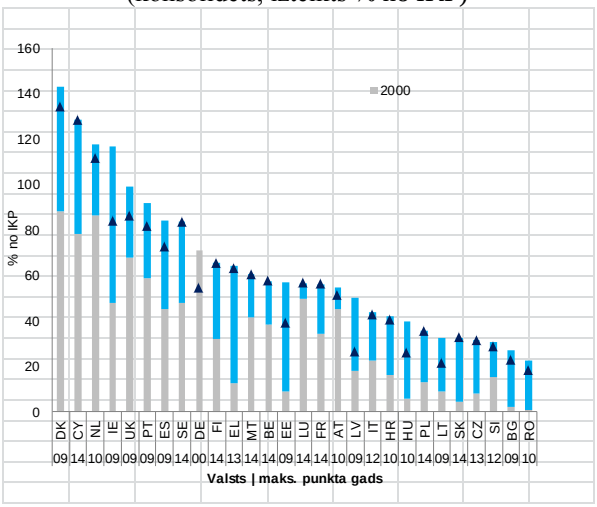
5.b diagramma. **Eksporta tirgus daļu izmaiņas divu gadu laikā 2014. gadā**

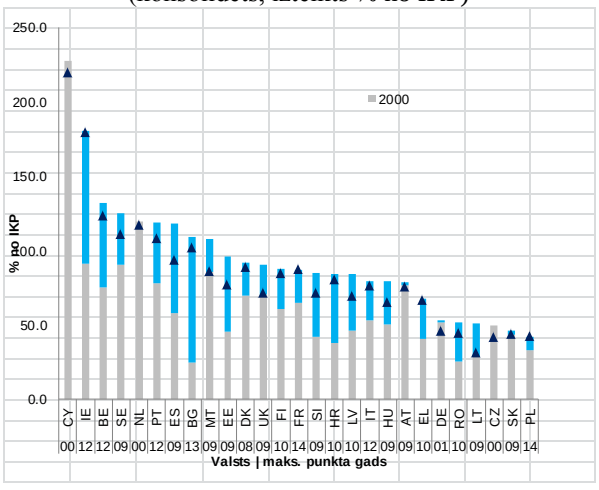
Avots: Eurostat, Komisijas dienestu aprēķini.

Piezīmes: sadalījuma pamatā ir izmaiņu-daļu metodika. Iekrāsotās joslas atspoguļo ieguldījumu tirgus daļu dinamikā, kas izriet no riska darījumu izmaiņām attiecīgajā tirgū; tumšās joslas atspoguļo ieguldījumu tirgus daļu dinamikā, kas izriet no tirgus daļu izmaiņām attiecīgajā tirgū[23]. Aprēķinos tiek izmantoti *BPM6* dati, izņemot BG, IT, FI un MT, kur eksportu uz ES atvasina no nacionālajiem kontiem; dati daļēji nav pieejami attiecībā uz ES, HR un IE.

6.a diagramma. **Mājsaimniecību parāds**
(konsolidēts, izteikts % no IKP)

6.b diagramma. **Nefinanšu sabiedrību parāds**
(konsolidēts, izteikts % no IKP)

Avots: Eurostat, Komisijas dienestu aprēķini.

Piezīmes: attiecībā uz *6.a diagrammu* parāda attiecības pret IKP maksimuma punkts ir norādīts uz horizontālās ass. Agrākie novērojumi ir 2000. g., izņemot IE, SI, HR (visi 2001. g.), PL (2003. g.), MT, LV, LT (visi 2004. g.). Ja 2014. gada vērtība nav pieejama, to aprēķina no ceturkšņa datiem. Attiecībā uz *6.b diagrammu* LU nav iekļauta, ņemot vērā uzņēmumu parādsaistību ietekmējošo faktoru specifiku. Parāda attiecības pret IKP maksimuma punkts ir norādīts uz horizontālās ass. Agrākie novērojumi ir 2000. g., izņemot IE, SI, HR (visi

[23] Sīkāku aprakstu par metodiku, ko izmanto eksporta tirgus daļu sadalījumam, skatīt "*A closer look at some drivers of trade performance at Member State level*", Ceturkšņa ziņojums par eurozonu, 2012. g. (2): 29.-39. lpp.

2001. g., PL (2003. g.), MT, LV, LT (visi 2004. g.). Ja 2014. gada vērtība nav pieejama, to aprēķina no ceturkšņa datiem.

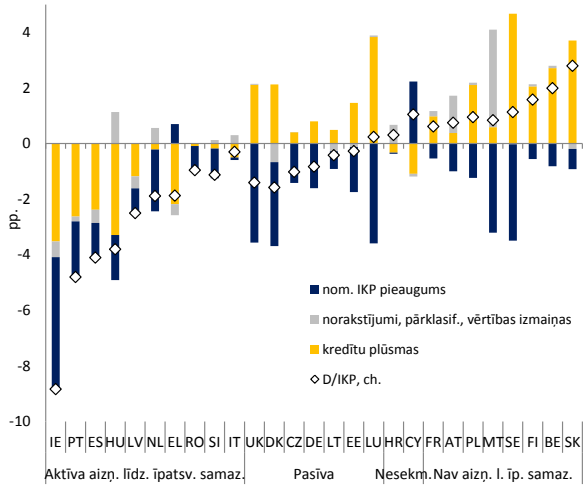
Privātā sektora parāds joprojām ir liels un pārsniedz rādītāju kopsavilkuma indikatīvo slieksni vairākās dalībvalstīs. Privātā sektora parādsaistības ir ievērojami atšķirīgas, atspoguļojot ne tikai finanšu sektora attīstības pakāpi, bet arī apmēru, kādā notika pārmērīga aizņemšanās saistībā ar pirmskrīzes vieglajiem aizņēmumu nosacījumiem. Atšķirības ir ļoti būtiskas arī attiecībā uz privātā sektora parādsaistību sadalījumu galvenajās ekonomikas nozarēs (*6. a un 6. b diagramma*). Dažās valstīs augsts parādsaistību līmenis galvenokārt ir saistīts ar mājsaimniecību parāda uzkrāšanos, kas bieži saistīts ar mājokļu cenu un hipotēku krājumu vērtības lielu pieaugumu. Citās valstīs parādsaistības ir lielas, jo īpaši nefinanšu sabiedrībām. Dažās valstīs augsts parādsaistību līmenis skar visas ekonomikas nozares. Liels parāds rada neaizsargātību, jo vairo nelabvēlīgu satricinājumu makrofinansiālo ietekmi. Tas mazina ekonomiku korekcijas spējas, padarot monetārās politikas transmisijas mazāk efektīvas, jo uzņēmumi ar parādsaistībām negūst jūtamu labumu no zemām procentu likmēm[24]. Ņemot vērā aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas atlikušo vajadzību, privātā sektora parāda uzkrājuma lejupvērstas korekcijas būtu izaugsmi bremzējošs faktors slāpētas ieguldījumu vai patēriņa dinamikas ziņā. Šajā sakarā labi funkcionējošs maksātnespējas regulējums palīdzētu samazināt pārmērīgu parādsaistību apmēru, atrisinot dzīvotnespējīgus parādus, tādējādi mazinot izaugsmes bremzējošo faktoru, kas saistīts ar aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu.

Aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas jomā gūtie panākumi ir bijuši neviendabīgi, un privātā sektora parāds lielākajā daļā dalībvalstu galvenokārt samazinājās negatīvu kredītu plūsmu rezultātā. Saskaņā ar *Eurostat* datiem ES kopējā līmenī parāda uzkrājums konsolidētā ziņā mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām 2014. gadā bija attiecīgi 64,6 % un 77,7 % no ES IKP, kamēr 2009. gadā tas bija 68,0 % un 82,5 %. Kopš parāda līmenis sasniedza maksimumu, aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas jomā gūtie panākumi ir bijuši neviendabīgi, un īsts parādsaistību līmeņa samazinājums ir biežāk bijis novērojams uzņēmumu sektorā (*6.a un 6.b diagramma*). Jaunākās norises liecina par ļoti neviendabīgu aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas ainu dažādās valstīs un nozarēs (*7.a un 7.b diagramma*). 2014. gadā un 2015. gada sākumā mājsaimniecību aktīvu parāda atmaksu sekmēja labvēlīgs izaugsmes ieguldījums Īrijā un mazākā mērā arī Portugālē, Spānijā un Ungārijā. Apvienotajā Karalistē un Dānijā tika panākta pasīva aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana, kas samazināja parāda attiecību pret IKP, pateicoties labvēlīgam izaugsmes ieguldījumam, vienlaikus saglabājot kredītu plūsmu mājsaimniecībām. Turpretī pozitīvu kredītu plūsmu rezultātā mājsaimniecību parāds turpināja pieaugt Zviedrijā, Somijā, Francijā un Beļģijā. Dažos gadījumos arī uzņēmumiem notika aktīva aizņemto līdzekļu īpatsvara aktīvu samazināšana vienlaikus ar labvēlīgu nominālās izaugsmes ieguldījumu. Tā tas ir Latvijas, Īrijas, Dānijas, Slovēnijas un Portugāles gadījumā. Pasīva uzņēmumu aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana ir notikusi tikai nedaudzās valstīs (piemēram, Apvienotajā Karalistē un Čehijas Republikā). Tomēr uzņēmumu aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana dažās dalībvalstīs bija nesekmīga, piemēram, Kiprā un Grieķijā, kur parāda attiecība pret IKP pasliktinājās, neraugoties uz lielākiem ietaupījumiem, kuru pamatā bija negatīva nominālā

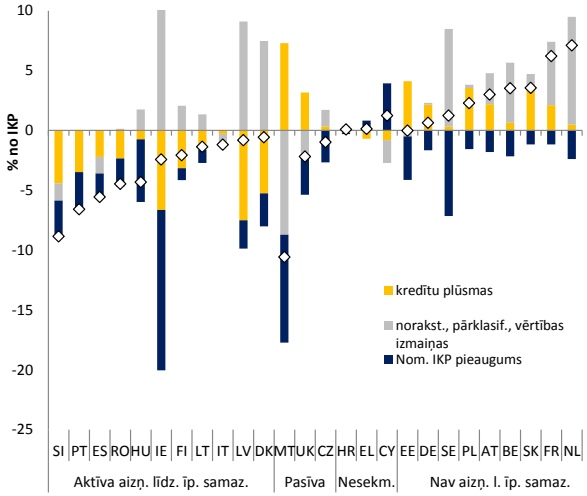
[24] Augstā uzņēmumu parāda līmeņa sekas visticamāk arī turpmāk nelabvēlīgi ietekmēs ekonomiku. Augsts privātā sektora parāda līmenis parasti ir saistīts ar zemu izaugsmi vidējā termiņā, lai gan var būt analītiski sarežģīti noteikt konkrētas parāda robežvērtības (sk. atsauces uz *Chen et al.,* (2015. g.). "*Private Sector Deleveraging and Growth Following Busts*", Darba dokuments 15/35, Starptautiskais Valūtas fonds, Vašingtona). Tiek arī uzskatīts, ka parāds ir kaitējis pēckrīzes ekonomikas veiktspējai (skatīt *Bornhorst, F.* un *Ruiz Arranz, M,* (2013. g.). "*Indebtedness and Deleveraging in the Euro Area*." *Valsts ziņojums 13/232, Starptautiskais Valūtas fonds*, Vašingtona; un Eiropas Centrālā banka (ECB), (2012. g.), "*Corporate Indebtedness in the Euro Area*". *Mēneša biļetens* (februāris): 87.–103. lpp.

IKP dinamika. Pozitīvu kredītu plūsmu rezultātā uzņēmumu parāds ir palielinājies dažās dalībvalstīs, piemēram, Austrijā, Francijā, Polijā, Slovākijā un mazākā mērā Vācijā[25].

7.a diagramma. Mājsaimniecību aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas ietekmējošie faktori (salīdzinājums gada griezumā 2015. g.1. ceturksnī)

7.b diagramma. Nefinanšu sabiedrību aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas ietekmējošie faktori (salīdzinājums gada griezumā 2015. g.1. ceturksnī)

Avoti: Eurostat, Komisijas dienestu aprēķini.

Piezīme: diagrammās redzams parāda attiecības pret IKP attīstības iedalījums trīs daļās: kredītu plūsmas, nominālais IKP pieaugums (saucēja efekts) un citas izmaiņas parāda krājumā. Aizņemto līdzekļu īpatsvara samazinājumu var panākt, dažādos veidos apvienojot parāda atmaksu, ekonomikas izaugsmi un citas izmaiņas nenokārtoto parādu krājumā. *Aktīva* aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana ietver neto parāda atmaksu (negatīvas neto kredītu plūsmas), kas parasti rada nozares bilances nominālu samazinājumu un *ceteris paribus* atstāj nelabvēlīgu ietekmi uz ekonomisko aktivitāti un aktīvu tirgiem. *Pasīva* aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana, no otras puses, ietver pozitīvas neto kredītu plūsmas, ko neitralizē lielāks nominālā IKP pieaugums, kā rezultātā pakāpeniski samazinās parāda attiecība pret IKP. Aizņemto līdzekļu īpatsvara aktīvu samazināšana var izrādīties *nesekmīga*, ja deflācijas ietekme uz IKP izraisa stagnāciju vai pat palielina parāda attiecību pret IKP[26].

Neaizsargātība vairāku dalībvalstu banku sektorā liecina, ka apgrūtināta piekļuve finansējumam arī turpmāk var atstāt ietekmi uz parāda dinamiku. Vispārējā situācija banku sektorā ir uzlabojusies lielākajā daļā dalībvalstu. Kapitāla līmeņi ir atjaunoti, un tagad to vispārīgā attiecība ir drošāka[27]. Turklāt ir gūti panākumi saistībā ar iestāžu sistēmu banku atveseļošanai un noregulējumam, kas mazina negatīvas mijiedarbības risku starp bankām un valdībām. Tomēr vairākās dalībvalstīs joprojām ir redzama neaizsargātība un aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas slogs finanšu sektoram, ko vairākos gadījumos atspoguļo arī rādītāju kopsavilkuma finanšu saistību rādītāja samazinājums. Īrijā, Grieķijā, Spānijā, Itālijā, Kiprā, Ungārijā, Portugālē, Bulgārijā, Rumānijā un Slovēnijā bankas savās bilancēs joprojām saskaras ar ienākumus nenesošu aizdevumu augstu līmeni, kas dažos gadījumos turpināja palielināties visu 2014. gadu (*8. diagramma*). Austrijā neaizsargātību var radīt arī lielā atkarība no notikumiem ārvalstīs. Kopš 2014. gada vidus paļaušanās uz centrālās bankas finansējumu ir pārstājusi samazināties, kas liecina par iespējamu finansiālās sadrumstalotības samazināšanās apstāšanos vai banku finansējuma pārorientēšanu uz lētākiem publiskā sektora

[25] Valūtas maiņas kursa svārstības, jo īpaši euro vērtības samazināšanās 2014. gada otrajā pusē, iespējams, ir radījušas būtiskas vērtēšanas sekas, palielinot ne euro denominētu parādu vērtību, piemēram, Īrijā un Nīderlandē.

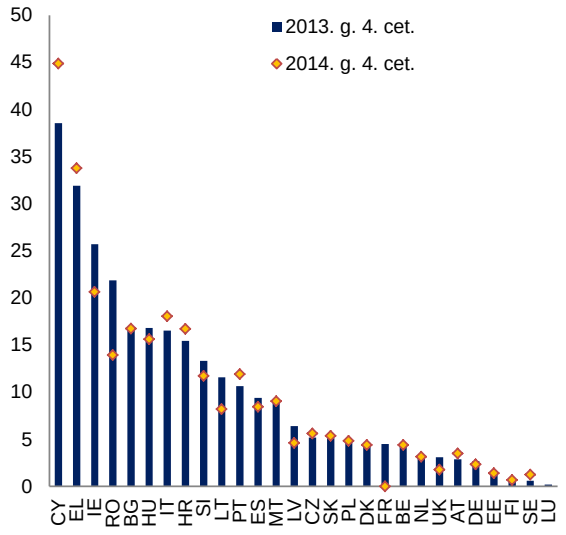
[26] Sīkāku aprakstu sk. *P. Pontuch, "Private sector deleveraging: where do we stand?"*, Ceturkšņa ziņojums par eurozonu, 2014(4):7.-19. lpp.

[27] Skatīt Eiropas Centrālā banka (2015. g.), *Financial Stability Review*, 2015. gada maijs, un Eiropas uzraudzības iestāžu apvienotā komiteja (2015. g.), *Joint Committee Report on Risks and Vulnerabilities in the EU Financial System*, Apvienotā komiteja 2015. g. 007.

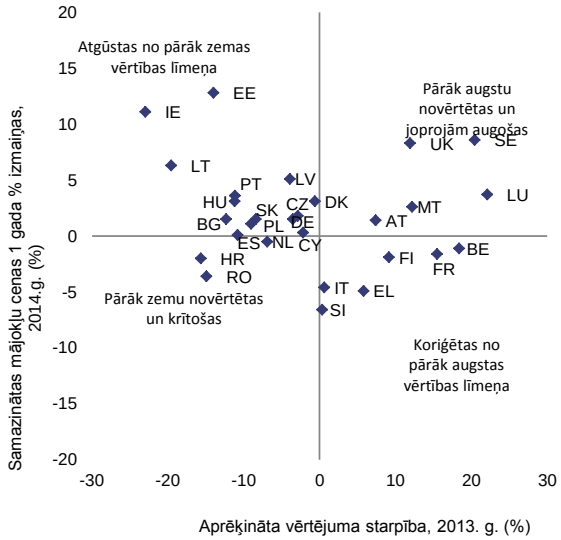
līdzekļiem[28]. Turklāt mazas izaugsmes un zemu procentu likmju apstākļi vairākās dalībvalstīs nelabvēlīgi ietekmē banku pelnītspēju[29]. Šādos apstākļos, ņemot vērā aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas slogu finanšu un nefinanšu sektoros, 2014. gadā turpinājās kredītu samazināšana visneaizsargātākajās valstīs.

Mājokļu cenu dinamika 2014. gadā atspoguļoja dažādās mājokļu ciklu situācijas Eiropas Savienībā. (*9. diagramma*) Gada izmaiņas mājokļu cenās, kas koriģētas, ņemot vērā inflāciju, 2014. gadā svārstījās no 5 procentu krituma Slovēnijā un Grieķijā līdz uzplūdiem augstu virs indikatīvās robežvērtības – 6 procentiem – Īrijā un Igaunijā. Šī sadalījuma paplašināšanās atspoguļo dažādās mājokļu ciklu situācijas un dažādos riskus[30]. Dažās dalībvalstīs krīzes laikā notika krasa cenu korekcija, sasniedzot līmeņus, kas ir krietni mazāki par līmeņiem, ko varētu prognozēt pēc raksturīgajām pazīmēm. Tas attiecas uz Īrijas mājokļu cenām, kuras strauji pieauga pēdējā gada laikā. Līdzīgā veidā arī Ungārijā, Igaunijā, Lietuvā un Slovākijā bija novērojams būtisks faktisks mājokļu cenu pieaugums. Mājokļu cenas šajās valstīs joprojām tiek uzskatītas par nepietiekami novērtētām, tāpēc atjaunošanas temps var neliecināt par jaunu risku veidošanos tuvākajā nākotnē. Turpretī dalībvalstīs, kurās mājokļu cenas joprojām tiek uzskatītas par pārvērtētām, piemēram, Zviedrijā vai Apvienotajā Karalistē, mājokļu cenas pieauga no ļoti augstiem vērtēšanas līmeņiem, un tās ir rūpīgi jāuzrauga[31].

8. diagramma. **Ienākumus nenesošu aizdevumu (*NPL*) attiecība**

9. diagramma. **Mājokļu cenas: vērtēšanas līmeņi 2013. gadā un variācijas 2014. gadā**

Avoti: 8. diagrammai: SVF, ECB; 9. diagrammai: *Eurostat*, ECB, Starptautisko norēķinu banka, ESAO, Komisijas dienestu aprēķini.

Piezīme: attiecībā uz *8. diagrammu* visi skaitļi ir no SVF datiem, izņemot FR, kuras gadījumā 2013. g. 4. ceturkšņa SVF datus ekstrapolēja uz 2014. gadu ar ECB *2014H1* izmaiņu, un FI, kuras gadījumā tiek izmantoti ECB dati. LU gadījumā nav pieejami SVF un ECB dati par 2014. gadu. Attiecībā uz *9. diagrammu*

[28] Kopš pagājušās vasaras *TARGET2* atlikumu vispārējā sašaurināšana, šķiet, ir apstājusies, galvenokārt pateicoties notikumiem Itālijā, Grieķijā un Spānijā.

[29] Zemo procentu likmju apstākļi nelabvēlīgi ietekmē arī dzīvības apdrošināšanas nozares pelnītspēju, parādoties atdeves nesakritībai starp zemām valsts obligāciju ienesīguma likmēm un klientiem sniegtajām garantijām.

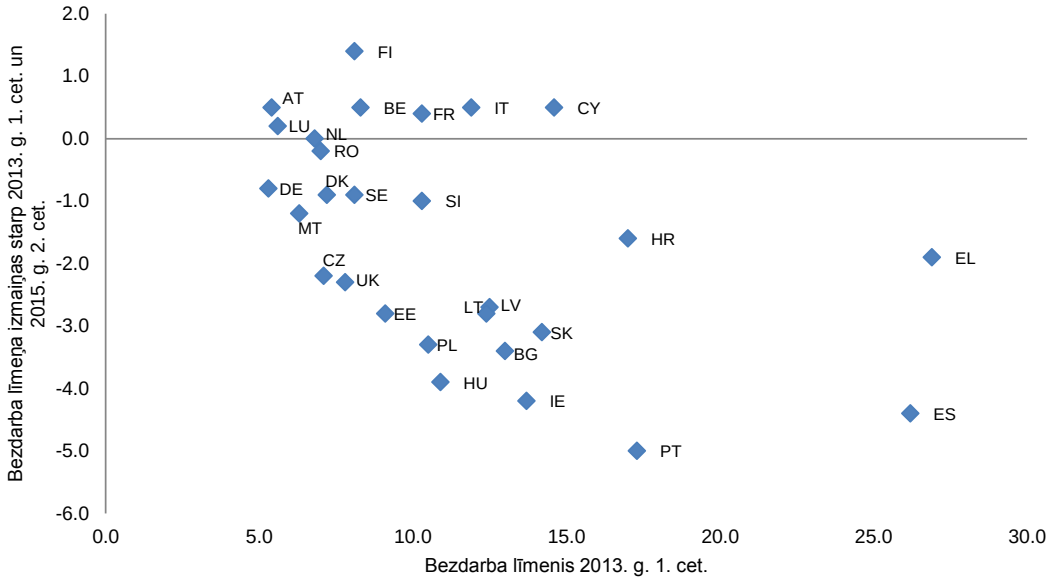
[30] Mājokļu cenu dinamika ir jāskata kopā ar mājokļu cenu nesaskaņotības izvērtējumu.

[31] Zviedrija un Luksemburga ir vienīgās valstis, kurās krīze faktiski neietekmēja mājokļu cenas un kurās tās ir stabili palielinājušās kopš 20. gadsimta deviņdesmito gadu vidus. Apvienotajā Karalistē samazinātās mājokļu cenas tika koriģētas aptuveni 18 procentu apmērā no 2007. g. 3. ceturkšņa maksimāla punkta līdz 2012. gadam, bet palielinājās par 8 procentiem 2014. gadā vien un turpināja palielināties visu 2015. gadu.

pārāk augstas novērtēšanas starpību aprēķināja kā cenas/ienākumu, cenas/īres maksas un pamata modeļa vērtēšanas starpību vidējos lielumus[32].

Kaut arī valsts parāda līmenis joprojām ir augsts, tas ir sācis samazināties, pateicoties iepriekšējo gadu fiskālās konsolidācijas centieniem un izaugsmes uzlabojumam. Valsts parāds, kas bija strauji audzis kopš 2007. gada, sāks samazināties tikai šogad, joprojām esot vēsturiski ļoti augstā līmenī. Valsts parāda kopējā līmeņa samazinājums ir saistīts gan ar ilgstošo vispārējā valdības deficīta samazināšanos, gan nominālās izaugsmes uzlabošanos. Faktiski, koriģējot ciklu, fiskālā nostāja eurozonā un Eiropas Savienībā ir kopumā neitrāla un piemērota, lai būtu iespējama lejupvērsta parāda dinamika, vienlaikus atbalstot pamazām vērojamo ekonomikas atveseļošanos. Tomēr vairākās valstīs, tostarp Grieķijā, Spānijā, Francijā, Itālijā un Portugālē, fiskālā korekcija ir palēlinājusies, neraugoties uz augsto valsts parāda līmeni.

10. diagramma. **Bezdarba līmeņa attīstība kopš 2013. gada**

Avots: Eurostat.
Piezīme: jaunākais skaitlis ir 2015. g. 2. ceturksnis, izņemot EE, IT un UK (2015. g. 1. ceturksnis) un IE, NL, FI un SE (2015. g. 3. ceturksnis)

3. attēls: **notikumi nodarbinātības un sociālajā jomā**

Darba tirgus apstākļi Eiropas Savienībā uzlabojas, un atšķirības starp dalībvalstīm samazinās, savukārt sociālā situācija daudzās dalībvalstīs joprojām ir nopietna.

BMZ rādītāju kopsavilkuma galvenie vēstījumi

2014. gadā *bezdarba līmenis* Eiropas Savienībā joprojām bija ļoti augsts vairākās valstīs, 3 gadu vidējam rādītājam par 10 % pārsniedzot robežvērtību 12 dalībvalstīs (Bulgārijā, Īrijā, Grieķijā,

[32] Mājokļu cenu nesaskaņotības starpības aprēķinu iegūst kā trīs vērtēšanas rādītāju vidējo lielumu: i) pieejamības cenas ziņā starpība (attālums līdz ilgtermiņa vidējam lielumam cenas attiecībai pret ieņēmumiem); ii) ienesīguma starpība (attālums līdz ilgtermiņa vidējam lielumam cenas attiecībai pret īres maksu); un iii) aprēķins par mājokļu cenu novirzi no līdzsvara vērtībām, kas balstās uz mājokļu pieprasījuma un piedāvājuma pamatprincipiem. Sīkāku informāciju sk. Eiropas Komisija: "*Housing market adjustment in the European Union*" 1.3 attēls "Eiropas prognozes ekonomikā, 2014. gada pavasaris", *European Economy*, 2014. g. (3).

Spānijā, Francijā, Horvātijā, Itālijā, Kiprā, Latvijā, Lietuvā, Portugālē un Slovākijā). Kopumā 2014. gadā bezdarba līmenis (vecuma grupai no 15 līdz 74 gadiem) bija 11,6 % un 10,2 % eurozonā un Eiropas Savienībā. Tomēr salīdzinoši plašs bezdarba līmeņa kritums sākās 2014. gadā, kad ekonomikas atveseļošanās sāka pieaugt: 2013. un 2014. gadā bezdarba līmenis katru gadu samazinājās attiecīgi par 0,4 procentpunktiem un 0,7 procentpunktiem eurozonā un Eiropas Savienībā. Valstīs ar augstu bezdarba līmeni uzlabojums ir bijis lielāks, palīdzot samazināt atšķirības Eiropas Savienībā un eurozonā. Bezdarba līmeņa samazināšanās bija īpaši izteikta Portugālē, Spānijā, Īrijā, Baltijas valstīs, bet tā bija arī Ungārijā, Bulgārija, Apvienotajā Karalistē un Polijā. Turpretī bezdarba līmenis pieauga Itālijā un Somijā, savukārt kopumā nostabilizējās Vācijā un Francijā. Kopumā uzlabojums bija lielāks, nekā to varētu prognozēt pēc IKP pieauguma, pamatojoties uz lielāku uzticēšanos, strukturālo reformu redzamiem rezultātiem un mazākām vienības darbaspēka izmaksām, kamēr nostrādātās stundas palika pieticīgā līmenī. 2015. gada pirmajā pusē bezdarba līmenis turpināja samazināties lielākajā daļā ES valstu. Kritums ir bijis stabils, jo īpaši valstīs, kuras piedzīvoja strauju bezdarba līmeņa pieaugumu krīzes laikā, tostarp Kiprā, Spānijā, Grieķijā un Portugālē.

Aktivitātes līmenis saglabājās noturīgs vairumā valstu. Kopumā laikposmā no 2013. līdz 2014. gadam eurozonā un Eiropas Savienībā tika attiecīgi reģistrēts palielinājums par 0,2 un 0,3 procentpunktiem, ko lielā mērā var saistīt ar strukturālo pieaugumu sieviešu un gados vecāku darba ņēmēju līdzdalībā, kas turpinājās gandrīz visās valstīs. Tas daļēji atspoguļo arī darbspējīgā vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanos, jo īpaši Baltijas valstīs, un mazākā mērā valstīs, kuras skārusi valstu parādu krīze. Trīs gadu perioda procentpunktu izmaiņas aktivitātes līmenī pārsniedz (negatīvo) robežvērtību tikai divās dalībvalstīs, proti, Portugālē un Dānijā. Abās valstīs tas ir galvenokārt saistīts ar to, ka samazinās jauniešu grupu līdzdalība, ko pilnībā neizlīdzina gados vecāku darba ņēmēju līdzdalība; tomēr šī attīstība būtu jāaplūko kopā ar novēroto to jauniešu proporcijas samazinājumu, kas nav iesaistīti ne darba tirgū, ne izglītībā, ne apmācībā, un tas norāda uz arvien lielāku iestāšanos izglītības iestādēs. Noturīgs aktivitātes līmenis apvienojuma ar pozitīvu nodarbinātības izaugsmi ir vairākumā dalībvalstu 2014. gadā veicinājis bezdarba līmeņa krišanos. Kopumā nodarbinātības pieaugums bija izteiktāks starptautiski tirgojamu produktu sektorā. Tas jo īpaši atspoguļoja nozares modeli algu pieaugumam, kas kopumā veicināja produkcijas pārdalīšanu no starptautiski netirgojamu produktu sektora uz starptautiski tirgojamu produktu sektoru, ka tas ir nepieciešams, lai ārēji līdzsvarotu eurozonas valstis, kurās ir budžeta deficīts**.**

Kopumā bezdarba līmeņa uzlabošanās pieaugums ir galvenokārt saistīta ar atlaišanas līmeņa samazinājumu, kamēr darba atrašanas līmenis, kurš uzlabojas, tomēr joprojām nesasniedz pirmskrīzes līmeni. Konkrēti, darba atrašanas līmeņa atjaunošana nav bijusi pietiekama, lai novērstu *ilgtermiņa bezdarba līmeņa* pieaugumu, kas pēdējo trīs gadu laikā bija īpaši liels 11 dalībvalstīs, jo īpaši Grieķijā, Spānijā, Portugālē, Kiprā un Itālijā; turprtetī ilgtermiņa bezdarbs samazinājās Vācijā, Baltijas valstīs, Ungārijā un Apvienotajā Karalistē. Ilgtermiņa bezdarba saglabāšanās ietekmē to, cik efektīva ir atbilstība starp piedāvājumu un pieprasījumu darba tirgū, un risku, ka bezdarbs kļūst par pastāvīgu parādību ("bezdarba histerēze")[33]. Tā augstais līmenis rada bažas, jo tam ir smagas sekas sociālajā jomā, piemēram, cilvēkkapitāla noplicināšanās un nabadzības pieaugums Eiropas Savienībā kopš krīzes sākuma[34].

Lai gan *jauniešu bezdarba līmenis* samazinājās straujāk nekā vispārējais bezdarba līmenis, tas joprojām ir augstā līmenī, proti, attiecīgi 23,7 % un 22,2 % eurozonā un Eiropas Savienībā 2014. gadā. Apvienojumā ar kopējo bezdarbu jauniešu bezdarba līmenis sāka kristies 2013. gada otrajā pusē, notiekot turpmākiem uzlabojumiem 2014. gadā un 2015. gada sākumā. Starp valstīm, kurās ir augsts jauniešu bezdarba līmenis, pēc 2013. gada maksimāla punkta ievērojams samazinājums tika reģistrēts Grieķijā, Horvātijā, Portugālē, Slovākijā, Bulgārijā, Kiprā un Spānijā. Itālija ir vienīgā valsts ar augstu

[33] Sk. *Draghi, M.* (2014. g.), '*Unemployment in the euro area*', 2014. gada 22. augusta runa ikgadējā centrālo banku simpozijā Džeksonholā un *Arpaia, A., Kiss, A.* un *Turrini, A.* (2014. g.) '*Is unemployment structural or cyclical?*' *Main features of job matching in the EU after the crisis*", *European Economy, Economic Papers 527*, 2014. gada septembris.

[34] Sk. *Duiella, M.* un *Turrini, A.* (2014. g.), "*Poverty developments in the EU after the crisis: a look at main drivers*", *ECFIN Economic Brief*, 31. izdevums, 2014. gada maijs.

jauniešu bezdarba līmeni, kurā situācija turpināja pasliktināties lielāko daļu no 2014. gada. Tomēr jaunākais vispārējais jauniešu nodarbinātības uzlabojums nav bijis pietiekams. Tādējādi 3 gadu izmaiņu rādītājs joprojām uzrāda paaugstinātus rādījumus 13 dalībvalstīm (Beļģijai, Grieķijai, Spānijai, Francijai, Horvātijai, Itālijai, Kiprai, Luksemburgai, Nīderlandei, Austrijai, Portugālei, Slovēnijai un Somijai). Jauniešu bezdarba līmeņa samazināšanās lielākajā daļā dalībvalstu notiek kopā ar to jauniešu īpatsvara samazināšanos, kas nav iesaistīti ne darba tirgū, ne izglītībā, ne apmācībā. *NEET* rādītājs 2014. gadā samazinājās līdz 12,4 %, tomēr tas joprojām krietni pārsniedz pirmskrīzes līmeņus. Visaugstākie *NEET* līmeņi ir reģistrēti Īrijā, Kiprā, Spānijā, Rumānijā, Horvātijā, Grieķijā, Bulgārijā un Itālijā, savukārt Itālijā, Kiprā un Horvātijā pēdējo 3 gadu laikā ir bijis vislielākais pieaugums. Jauniešu bezdarba līmenis ir agrīna norāde par darba tirgus stāvokļa pasliktināšanos. Tas arī norāda uz mazāku potenciālo izlaidi (sakarā ar prasmju veidošanas zudumu, paliekošu kaitīgu ietekmi un negūtiem ieņēmumiem nākotnē) un ir saistīts ar augstāku sociālo atstumtību.

Garas, ilgstoši negatīvas norises nodarbinātības un sociālajā jomā var dažādos veidos nelabvēlīgi ietekmēt potenciālo IKP izaugsmi un radīt risku, ka tiek pasliktināt makroekonomisko nelīdzsvarotību.

Darbaspēka mobilitāte

Darbaspēka mobilitāte ES iekšienē 2014. gadā turpināja palielināties, lai gan plūsmas nesasniedza to līmeni, kāds bija reģistrēts pirms 2008. gada. Šo kustību lielāko daļu turpināja veidot plūsmas no austrumiem uz rietumiem, ko rada atšķirīgie IKP uz vienu iedzīvotāju un algu atšķirības. Darbaspēka mobilitāte ir mazinājusi atšķirības bezdarba jomā, un par to liecina aizvien būtiskākā nozīme, kāda ir mobilitātei no dienvidiem uz ziemeļiem, no valstīm, kuras krīze skara vissmagāk, uz valstīm, kuras tā skāra mazāk. Neto izejošās naudas plūsmas palielinājies tādās valstīs kā Grieķija, Kipra un Horvātija, savukārt neto ienākošās naudas plūsmas cita starpā pieauga Vācijā un Austrijā. Neto izejošās naudas plūsmas samazinājās Spānijā, Baltijas valstīs un Īrijā, kur ekonomikas situācija ir ievērojami uzlabojusies. Laika gaitā algas ir sākušas vairāk reaģēt uz asimetriskiem satricinājumiem dalībvalstu darba tirgos, un mobilitātes plūsmu reakcija arī ir palielinājusies. Tomēr, to ieguldījums bezdarba kopējā svārstīguma izlīdzināšanā joprojām ir mazs[35]. Kaut arī mobiliem ES pilsoņiem nodarbinātības līmenis vidēji ir augstāks nekā iedzīvotājiem viņus uzņemošajās valstīs[36], to cilvēciskais kapitāls, šķiet, bieži netiek pilnībā izmantots, tāpat kā tas ir to cilvēku gadījumā, kas ir dzimuši ārpus ES[37].

Kopumā riski, kas izriet no neaizsargātības vai tendencēm, kas, iespējams, var veicināt makrofinansiālu nestabilitāti vai nesakārtotas korekcijas, pastāv lielākajā daļā dalībvalstu. Tas, cik lielā mērā nopietni un steidzami ir jānāk klajā ar atbilstīgiem politikas risinājumiem, dalībvalstīs ievērojami atšķiras atkarībā no neaizsargātības rakstura vai neilgstpējīgām tendencēm, kā arī to konkrēto ietekmi uz vienu vai vairākām ekonomikas nozarēm:

- Dažās dalībvalstīs neaizsargātība pastāv galvenokārt attiecībā uz ārējo sektoru *lielas negatīvas neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas ziņā*. Tā tas ir progresējošu

[35] *Eiropas Komisija* (2015. g.), Darba tirgus un darba algu attīstība Eiropā, 2015. gads, II daļa, 1. nodaļa: Darbaspēka mobilitāte un darba tirgus korekcijas Eiropas Savienībā.

[36] 2014. gadā nodarbinātības līmenis cilvēkiem, kas dzimuši citā ES valstī, bija 67 procenti, bet nodarbinātības līmenis cilvēkiem, kas dzimuši mītnes valstī, bija 65 procenti. Nodarbinātības līmenis cilvēkiem, kas dzimuši ārpus ES, bija 57 procenti (avots: *Eurostat* darbaspēka statistika, vecuma grupa: 15–64 gadi).

[37] 2014. gadā bezdarba līmenis cilvēkiem, kas dzimuši citā ES valstī, bija 13 procenti, bet bezdarba līmenis cilvēkiem, kas dzimuši mītnes valstī, bija 10 procenti. Bezdarba līmenis cilvēkiem, kas dzimuši ārpus ES, bija 19 procenti. Pārāk augstas kvalifikācijas īpatsvars, kas atspoguļo augsti izglītotus darba ņēmējus, kas veic mazkvalificētus vai vidējas kvalifikācijas darbus, arī bija ievērojami augstāks Eiropas Savienībā mobiliem iedzīvotājiem nekā vietējiem iedzīvotājiem, un šis rādītājs bija pat vēl lielāks cilvēkiem, kas dzimuši ārpus ES. (Avots: *Eurostat* darbaspēka statistika).

ekonomiku gadījumā, piemēram, Rumānijā, bet mazākā mērā arī Polijā, Latvijā, Lietuvā, Slovākijā un Čehijas Republikā.

- Dažas valstis raksturo *lieli un noturīgi tekošā konta pārpalikumi*. Tas jo īpaši attiecas uz Vāciju un Nīderlandi, kuru ievērojamie pārpalikumi un augošie ārvalstu neto aktīvu uzkrājumi var norādīt uz kreditoru riska palielināšanos un, iespējams, ietekmēt pārējo eurozonu.
- *Liela valsts parāda krājuma un potenciālas izaugsmes vai konkurētspējas samazināšanās tendences* kombinācija rada bažas vairākās valstīs, neraugoties uz to, ka nepastāv ārējās ilgtspējas riski, jo tā palielina iespējamību, ka parāda attiecība pret IKP iegūs nestabilu trajektoriju un radīsies neaizsargātība pret nelabvēlīgiem satricinājumiem. Tā tas ir gan to valstu gadījumā, kurām ir sistēmiska nozīmība, piemēram, Itālijā un Francijā, gan arī mazāku ekonomiku gadījumā, piemēram, Beļģijā.
- Vairākās ekonomikās, iespējams, *neilgtspējīgas tendences un neaizsargātība attiecas tikai uz konkrētu ekonomikas nozari*. Zviedrijā galvenās bažas rada ilgstošais mājokļu cenu un mājsaimniecību parāda pieaugums. Nīderlandē mājsaimniecību parāds ir viens no augstākajiem Eiropas Savienībā, kaut arī patlaban notiek aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana, kas līdz ar citiem strukturāliem faktoriem, tostarp pieticīgu ieguldījumu līmeni, veicina Nīderlandes tekošā konta pārpalikumu. Abos gadījumos iekšējās tendences veicina paaugstinātos tekošo kontu pārpalikumus, kas citādi atspoguļo ekonomikas strukturālās iezīmes, piemēram, nodokļu struktūru vai daudzu starptautisku uzņēmumu darbību valstī. Apvienotā Karaliste arī piedzīvo mājokļu cenu pieaugumu, kas ir stingri jāuzrauga. Nešķiet, ka tās tekošā konta deficīts, kas jo īpaši atspoguļo noturīgu patēriņu, atspoguļotu cenu konkurētspējas ievērojamu pasliktināšanos. Finansēšanas spiediens Austrijas finanšu sektorā var radīt neaizsargātību. Igaunijā uzraudzība var būt vajadzīga riskiem, kas saistīti ar pieprasījuma spiediena palielināšanos iekšzemes ekonomikā. Somijas ekonomika piedzīvo sarežģītas strukturālas pārmaiņas pēc elektronikas nozares samazināšanas. Dānija arī nonāk šajā kategorijā, ņemot vērā paaugstinātu mājsaimniecību parādu, kaut gan pašreizējais riska novērtējums neliecina, ka būtu vajadzīga turpmāka izpēte. Tas attiecas arī uz Luksemburgu un Maltu, kur pastāv ierobežoti riski saistībā ar augsto privātā sektora parāda līmeni.
- Dažās dalībvalstīs problēmas rada neaizsargātība attiecībā uz *lieliem neto saistību krājumiem, kas skar plašu nozaru loku* gan iekšējā, gan ārējā dimensijā. Tas jo īpaši attiecas uz valstīm, kurās mēdz būt lieli tekošā konta deficīti saistībā ar kreditēšanas uzplaukumu iekšzemes ekonomikā, vienlaikus veicinot lielas negatīvas neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas un paaugstinātas privātā sektora parādsaistības. Kopumā šādas valstis patlaban saskaras ar augstu aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas vajadzību saistībā ar ierobežoto fiskālo telpu, augsto ienākumus nenesošo aizdevumu īpatsvaru un nepieņemamu bezdarba līmeni. Tas parasti attiecas uz tādām eurozonas valstīm kā Portugāle, Spānija, Kipra, Grieķija, Īrija un Slovēnija. Austrumeiropas valstis, piemēram, Ungārija, Horvātija un Bulgārija, arī saskaras ar grūtībām, ņemot vērā paaugstinātās ārējās un iekšējās saistības. Tas rada problēmas, jo īpaši Ungārijā un Bulgārijā, kur banku sektoram joprojām ir jāīsteno pārstrukturēšanas process.

3. NELĪDZSVAROTĪBA, RISKI UN KOREKCIJAS – KONKRĒTĀM VALSTĪM ADRESĒTIE KOMENTĀRI

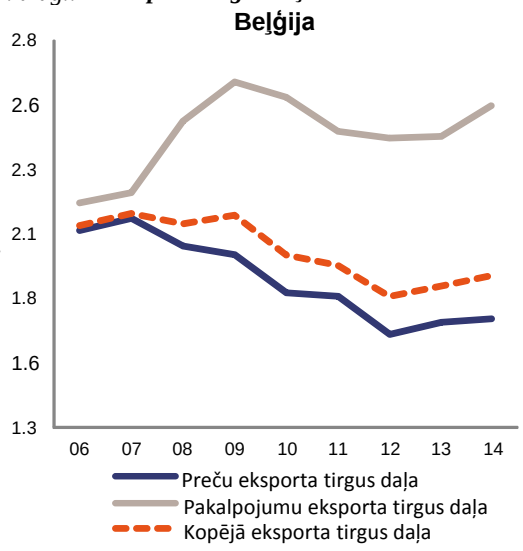
Šajā iedaļā ir sniegta kodolīga ekonomikas analīze par rādītāju kopsavilkumu un papildu mainīgajiem lielumiem katrā dalībvalstī. Kopā ar diskusiju par pārrobežu jautājumiem tā palīdz noteikt dalībvalstis, par kurām būtu jāsagatavo padziļinātie pārskati. Kā paskaidrots iepriekš, tieši pamatojoties uz padziļinātajiem pārskatiem, Komisija izdarīs secinājumus par nelīdzsvarotības vai pārmērīgas nelīdzsvarotības pastāvēšanu.

Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūra neattiecas uz tām dalībvalstīm, kuras saņem finansiālu palīdzību, lai atbalstītu to makroekonomikas korekciju programmas[38], patlaban tās ir Grieķija un Kipra. Tomēr turpmākie komentāri attiecas arī uz Kipru. Kipras situācija saistībā ar makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru, tostarp padziļināta pārskata sagatavošanu, tiks izskatīta pašreizējās finansiālās palīdzības beigās.

Sk. statistikas pielikumu, kurā ir pilns statistikas datu kopums, uz kura pamata ir sagatavota šī ekonomikas analīze un pilns ziņojums.

Beļģija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Beļģija saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību, jo īpaši konkurētspējas jomā. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, eksporta tirgus daļu zaudējumi, privātā sektora un valdības parāds, kā arī ilgtermiņa un jauniešu bezdarba līmeņa pieaugums.

A1. diag.: ***Eksporta tirgus daļas***

Avots: *Eurostat*

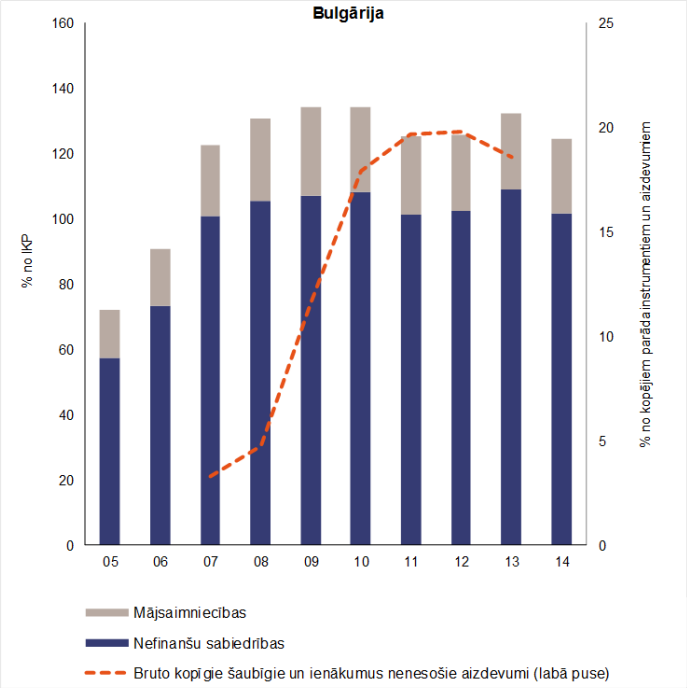
Pēc eksporta tirgus daļu pieauguma otrā gada šis rādītājs 2014. gadā uzlabojās un pakāpeniski tuvojas robežvērtībai. Šis uzlabojums sakrīt ar tekošā konta saldo nostiprināšanos un stabilu vienības darbaspēka izmaksu attīstību. Paredzams, ka abas šīs parādības 2015. gadā vēl vairāk nostiprināsies, ņemot vērā labvēlīgos tirdzniecības noteikumus un zemu darbaspēka izmaksu pieaugumu. Kaut arī rādītāju kopsavilkums joprojām uzrāda problēmas, kopumā tas liecina par stabilu vai pat uzlabotu ārējo darbību. Parādsaistību rādītāji vairākus gadus ir lielākoties bijuši stabili, tomēr to līmenis ievērojami pārsniedz attiecīgās robežvērtības. Augstais uzņēmumu parāds liecina par plašu kreditēšanu grupas ietvaros, kas ir jāņem vērā. Mājsaimniecību parāda līmenis joprojām ir vidējā līmenī, finanšu aktīvu uzkrāšanai daļēji kompensējot riskus. Publiskā sektora parāda līmenis ir stabils, savukārt valsts sektora iespējamās saistības finanšu iestādēm ir vēl vairāk samazinājušās. Finanšu sektors turpināja samazināt aizņemto līdzekļu īpatsvaru, neraugoties uz saistību pieaugumu. Novēroto bezdarba rādītāju pieaugumu, tostarp attiecībā uz ilgtermiņa un jauniešu bezdarbu, galvenokārt nosaka darījumdarbības cikls.

[38] Šī pieeja, kas novērš procedūru un ziņošanas pienākumu dublēšanos, ir noteikta Regulā (ES) Nr. 472/2013 (OV L 140, 27.5.2013., 1. lpp.). Tas arī saskan ar Komisijas priekšlikumu par mehānismu finansiālas palīdzības sniegšanai dalībvalstīm, kuras atrodas ārpus eurozonas (COM(2012)336, 22.6.2012.).

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti ar konkurētspēju saistīti jautājumi, par kuriem ir nepieciešama padziļināta analīze, lai noteiktu, vai attīstība tiešām norit pareizajā virzienā. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

Bulgārija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Bulgārija saskaras ar pārmērīgu makroekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai nepieciešama stingra politikas rīcība un īpaša uzraudzība, jo īpaši saistībā ar bažām ar finanšu sektora praksi, kas rada ievērojamus finanšu un makroekonomikas riskus. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, privātā sektora parāds, vienības darbaspēka izmaksas un bezdarbs, kā arī ilgtermiņa un jauniešu bezdarba līmeņa pieaugums.

A2. diagramma: privātā sektora parāds un ienākumus nenesošie aizdevumi

Avots: Eurostat *un ECB*

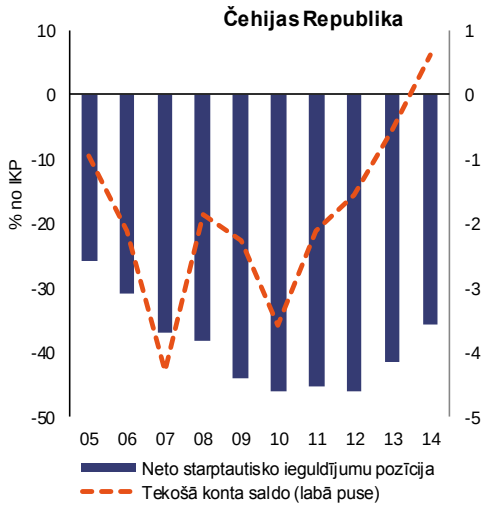
Lielais ārējo saistību krājums joprojām rada neaizsargātību. Tomēr neto ārējā pozīcija ir turpinājusi uzlaboties, pateicoties pozitīvam tekošajam kontam un kapitāla kontam, kā arī ārējo aktīvu pieaugumam. Tajā pašā laikā eksporta tirgus daļu pieaugums ir palēninājies, savukārt vienības darbaspēka izmaksas arī ir palielinājušās. Kaut arī finanšu sektors, šķiet, ir stabilizējies, institucionālās un regulatīvās problēmas, kas kļuva skaidri redzamas līdz ar *Corporate Commercial Bank* bankrotu, vēl ir atbilstīgi jārisina. Privātā sektora parāds, kas galvenokārt izpaužas nefinanšu sabiedrību sektorā, joprojām ir augsts. Ja aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiedienu savlaicīgi nerisinās, tas varētu īstermiņā bremzēt ieguldījumus un ekonomikas izaugsmi un varētu būt neaizsargātības papildu avots. Neraugoties uz līdz šim veiktajiem centieniem uzlabot uzņēmējdarbības vidi, pirms maksātnespējas un maksātnespējas stadijā piemērojamo regulējumu nepietiekamā attīstība Bulgārijā palēnina aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu, palielina tirgus dalībnieku nenoteiktību un mazina valsts vispārējo pievilcību investoriem. Noturīgie strukturālie Bulgārijas darba tirgus jautājumi, piemēram, ilgtermiņa bezdarbs un prasmju un kvalifikāciju neatbilstība, kavē tā atbilstības funkciju, rezultātā nepilnīgi izmantojot cilvēkkapitālu un galu galā radot augstākas ekonomiskās un sociālās izmaksas.

Kopumā joprojām pastāv ārējā un iekšējā neaizsargātība, jo īpaši finanšu sektorā. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto būtisko nelīdzsvarotību, uzskata par lietderīgu turpināt analizēt makroekonomikas risku saglabāšanos un pārraudzīt progresu pārmērīgās nelīdzsvarotības novēršanā.

Čehijas Republika. Iepriekšējā MNNP kārtā Čehijas Republikā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Tekošā konta saldo pēdējo gadu laikā ir būtiski uzlabojies, un 2014. gadā tas ir radījis gada pārpalikumu. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir pakāpeniski samazinājusies un tikai nedaudz pārsniedz robežvērtību. Ar ārējo pozīciju saistītie riski ir nelieli, jo lielu daļu ārvalstu saistību veido ārvalstu tiešie ieguldījumi, un līdz ar to neto ārējais parāds ir ļoti zems. Tomēr šī pozīcija izraisa primārā ienākuma izejošās naudas plūsmas, kuru dēļ ir vajadzīgi noturīgi tirdzniecības pārpalikumi, lai saglabātu ilgtspēju. Konkurētspēja šķiet stabila, pastāvot ierobežotam vienības darbaspēka nominālo izmaksu pieaugumam. Reālā efektīvā valūtas maiņas kursa vērtība 2014. gadā būtiski samazinājās, ņemot vērā, ka Čehijas Nacionālā banka 2013. gada beigās ieviesa valūtas maiņas kursa pret euro minimālo vērtību. Šie faktori veicināja vispārēju eksporta tirgus daļu pieaugumu 2014. gadā, iepriekšējo gadu tendenci pavērsot pretējā virzienā. Iekšējās nelīdzsvarotības risks šķiet zems, ņemot vērā salīdzinoši nelielo privātā sektora parādu un privātā sektora kredītu plūsmu pieticīgo līmeni. Galvenokārt ārvalstu īpašniekiem piederošais banku sektors joprojām ir stabils, finanšu sektora kopējām saistībām 2014. gadā palielinoties tikai nedaudz un kopumā pastāvot mazai ienākumus nenesošu aizdevumu procentuālai daļai. Valsts parāds turpināja strauji samazināties un joprojām ir krietni zemāks par robežvērtību. Bezdarba līmenis 2014. gadā kritās, 2015. gada pirmajā pusē tika reģistrēts straujš samazinājums, un mājokļu cenu pieaugums kļuva mēreni pozitīvs.

A3. diagramma: **NIIP *un tekošā konta saldo***

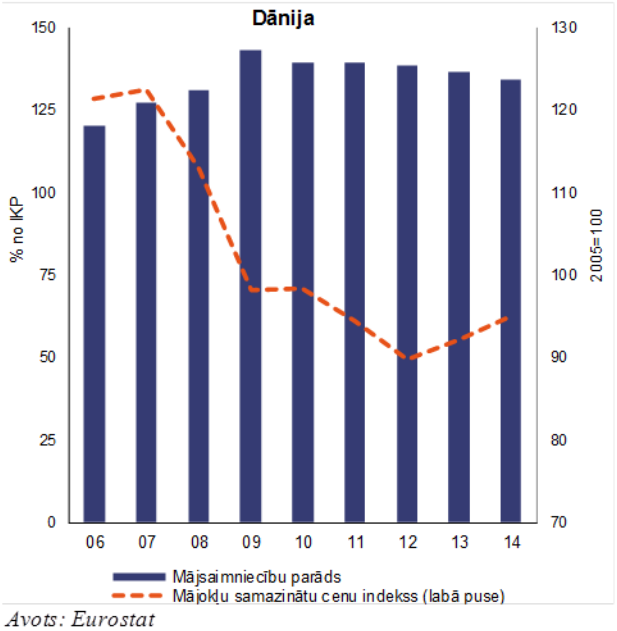
Avots: *Eurostat*

Kopumā ekonomikas analīze norāda uz ārējās konkurētspējas uzlabošanas un zemiem iekšējiem riskiem. Tāpēc Komisija šajā posmā neveiks papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

Dānija. Iepriekšējā MNNP kārtā Dānijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, tekošā konta pārpalikums, eksporta tirgus daļu zaudējumi un privātā sektora parāds, kā arī aktivitātes līmeņa samazinājums.

Tekošā konta saldo turpina uzrādīt lielu pārpalikumu, otro gadu pēc kārtas nedaudz pārsniedzot rezultātu apkopojuma augšējo robežvērtību. Tas atspoguļo ilgstoši vāju vietējā pieprasījuma atjaunošanos Dānijā un lielus ienākumus no ieguldījumiem ārvalstīs. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir augsta, galvenokārt saistībā ar neto ārvalstu tiešo ieguldījumu krājuma

A4. diagramma: Mājsaimniecību parāds un mājokļu cenu indekss

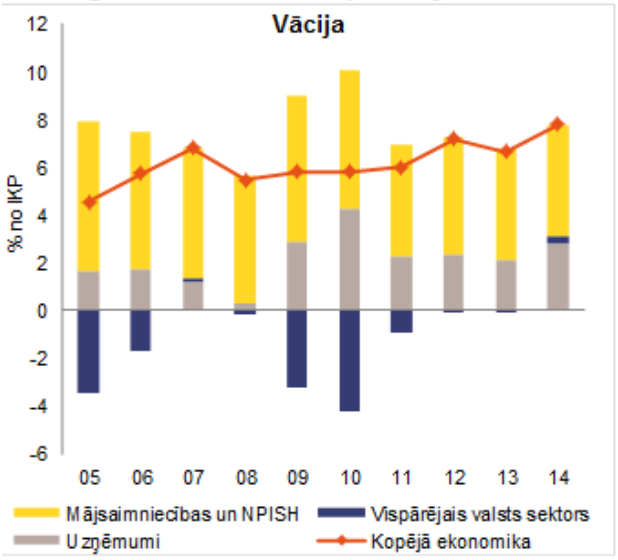
Avots: Eurostat

palielināšanos. Paredzams, ka, atveseļošanās procesam nostiprinoties, tekošā konta pārpalikums samazināsies. 2014. gadā atkal tika reģistrēti eksporta tirgus daļu zaudējumi, kas kumulatīvā ziņā joprojām ir lieli, arī salīdzinājumā ar citām rūpnieciski attīstītajām valstīm. Uzkrātie zaudējumi lielā mērā atspoguļo augstās algas un vāju produktivitātes pieaugumu pirmskrīzes periodā, un tie joprojām rada problēmu ekonomikas atveseļošanās kontekstā. Tomēr cenu konkurētspējas rādītāji pēdējos gados ir bijuši stabili. Privātā sektora parāda līmenis ir ļoti augsts, bet makroekonomiskie riski joprojām ir ierobežoti gan attiecībā uz reālo ekonomiku, gan finanšu stabilitāti. Konkrēti, salīdzinoši augstais mājsaimniecību bruto parāds bija saistīts ar konkrēto ieviesto hipotekāro kredītu sistēmu. Mājokļu cenas laika gaitā ir koriģētas, un tagad tās ir atveseļošanās stadijā. Mājsaimniecības ir spējušas tikt galā ar mājokļu cenu korekcijām kopš 2007. gada, augstu parāda līmeni izlīdzinot ar augstu aktīvu līmeni. Pēdējo gadu laikā ieviestie regulatīvie un uzraudzības pasākumi, šķiet, ir nostiprinājuši finanšu sektora stabilitāti. Pēc krīzes situācija nodarbinātības jomā ir stabilizējusies, bezdarbs, tostarp ilgtermiņa bezdarbs, ir zems un samazinās; kaut arī aktivitātes līmenis ir nedaudz samazinājies, tam ir augsts līmenis, un tas ir samazinājies saistībā ar *NEET* līmeņa samazinājumu.

Kopumā ekonomikas analīze norāda uz problēmām, kas saistītas ar eksporta rādītājiem, bet ārējie riski un privātā sektora parāda riski ir ierobežoti. Tāpēc Komisija šajā posmā neveiks papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

Vācija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Vācija saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai nepieciešama izlēmīga rīcība un uzraudzība, jo īpaši saistībā ar riskiem, kuri izriet no ilgstoši nepietiekamiem privātā un publiskā sektora ieguldījumiem, kas negatīvi ietekmē izaugsmi un veicina ļoti lielo tekošā konta pārpalikumu. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, tekošā konta pārpalikums, eksporta tirgus daļu zaudējumi un valsts parāds.

A5. diag.: neto aizdevumi/aizņēmumi pa sektoriem

Avots: Komisijas dienesti

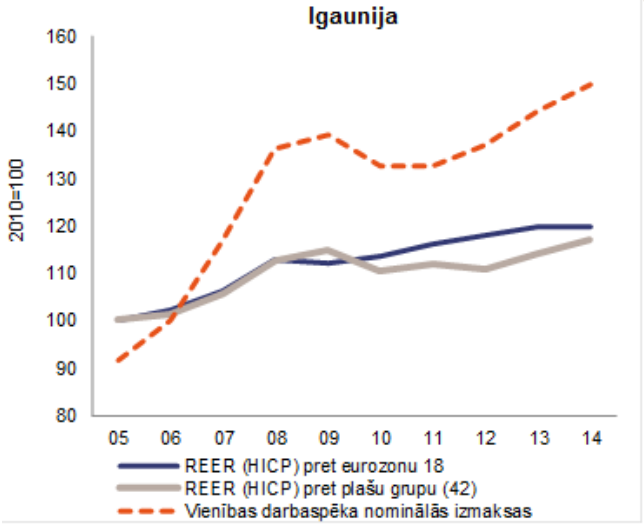
Tekošā konta pārpalikums ir turpinājis palielināties, ko vēl vairāk sekmēja arī zemākās naftas cenas un labvēlīgas valūtas maiņas kursa tendences, un ir sagaidāms, ka pārpalikums paliks liels arī turpmākajos gados. 2014. gadā eurozonas un pārējās pasaules salīdzinošā ietekme uz ārējo pārpalikumu ir lielākoties saglabājusies nemainīga. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir ļoti liela un strauji pieaug. Bruto pamatkapitāla veidošana ir kopš 2011. gada kopumā saglabājusies tajā pašā līmenī. Eksporta tirgus daļu zaudējumu rādītājs uzlabojās, atkal ņemot vērā nelielus ieguvumus 2014. gadā, taču tas joprojām kumulatīvā izteiksmē pārsniedz robežvērtību. Vienības darbaspēka izmaksas ir pieaugušas virs vidējā eurozonas rādītāja, bet kopumā joprojām saglabājas negatīvas atšķirības attiecībā pret eurozonas partneriem. Turpinājās privātā sektora aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana, savukārt privātā sektora kredītu plūsmas bija pozitīvas, tomēr mazas. Lai gan samazinātās mājokļu cenas ir pēdējo gadu laikā palielinājušās – pastāvot lielām reģionālām atšķirībām – šis rādītājs joprojām atbilst robežvērtībai, taču ir vajadzīga cieša uzraudzība. Valsts parāda attiecība Vācijā pārsniedz robežvērtību, kaut arī 2014. gadā tā

turpināja samazināties. Ļoti zems un sarūkošs bezdarba līmenis atspoguļo stabilu darba tirgu Vācijā.

Kopumā ļoti lielais un pieaugošais ārējais pārpalikums un būtiskā atkarība no ārējā pieprasījuma rada izaugsmes riskus un uzsver vajadzību pēc nemitīgas līdzsvara meklēšanas par labu iekšzemes avotiem. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto nelīdzsvarotību, kuras novēršanai ir nepieciešama izlēmīga rīcība un uzraudzība, uzskata par lietderīgu sīkāk izskatīt jautājumu par riskiem, kas saistīti ar nelīdzsvarotības noturību vai tās novēršanu.

Igaunija. Iepriekšējā MNNP kārtā Igaunijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvās robežvērtības, proti, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, vienības darbaspēka izmaksas un mājokļu cenas.

A6. diagramma: ***Reālais efektīvais valūtas maiņas kurss un vienības darbaspēka izmaksas***

Avots: *Eurostat*, Komisijas dienesti

Negatīvā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija joprojām pārsniedz robežvērtību, taču tā ir uzlabojusies, un vairāk kā pusi no ārējām saistībām veido ārvalstu tiešie ieguldījumi, kas samazina riskus. Pakalpojumu eksporta pieauguma rezultātā tekošajā kontā kopš 2014. gada ir bijis pārpalikums. Kaut arī pastāv liels uzkrāts eksporta tirgus daļu pieaugums, gada peļņa 2014. gadā bija nenozīmīga. Vienības darbaspēka nominālo izmaksu būtiskais pieaugums atspoguļo ierobežoto darbaspēka piedāvājumu, iekšzemes pieprasījuma virzīto ekonomikas izaugsmi, bet arī ekonomikas iedzīšanas radītās sekas. Ilgstošais lielais algu pieaugums varētu negatīvi ietekmēt konkurētspēju izmaksu jomā. Strauji augošās mājokļu cenas, pēc kredītu burbuļu 2008. un 2009. gadā atspoguļo neseno ievērojamo algu pieaugumu, labvēlīgus aizdevuma nosacījumus, kā arī uz darījumu dominēšanu galvaspilsētas reģionā, kurs ir dārgāks. Privātā sektora parāda līmenis ir zem robežvērtības, un ir sākta aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana, ko sekmē stabils nominālā IKP pieaugums un mērena privātā sektora kreditēšanas palielināšanās, bet tas joprojām ir salīdzinoši liels salīdzinājumā ar citām valstīm. Turpretī valsts parāda līmenis joprojām ir zemākais Eiropas Savienībā. Ilgtermiņa bezdarba līmenis, jauniešu bezdarba līmenis un smagas materiālās nenodrošinātības līmenis ir ievērojami uzlabojies.

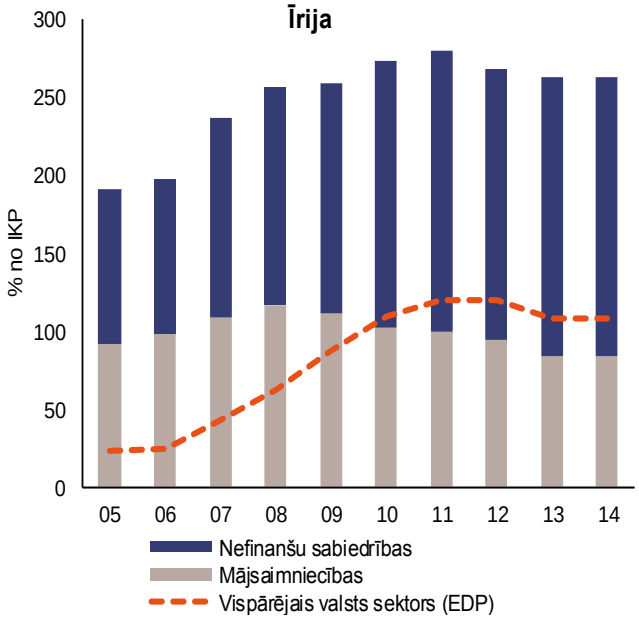
Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas saistīti ar jaunu spiediena palielināšanos iekšzemes ekonomikā. Tāpēc Komisija uzskata, ka ir lietderīgi turpināt iesaistīto risku pētīšanu, izmantojot padziļinātu analīzi, nolūkā novērtēt, vai pastāv nelīdzsvarotība.

Īrija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Īrija saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai ir nepieciešama izlēmīga politikas rīcība un īpaša uzraudzība, jo īpaši attiecībā uz finanšu nozares norisēm, privātā un publiskā sektora parādsaistībām, lielajām bruto un neto ārējām saistībām un darba tirgu. Atjauninātajā rādītāju

kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, eksporta tirgus daļu zaudējumi, privātā sektora un valsts parāds, mājokļu cenas un bezdarbs.

Turpinās tekošā konta pozīcijas korekcijas, un tagad ir ievērojams pārpalikums, kas atspoguļo arī lielo eksporta pieaugumu. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija 2014. gadā joprojām bija ļoti negatīva, taču ievērojami labāka salīdzinājumā ar 2013. gadu, un tā turpina uzlaboties. Neto pozīcijas slēpj būtiskas izmaiņas ārējo aktīvu un pasīvu sastāvā. Īrija piecu gadu laikposmā līdz 2014. gadam zaudēja eksporta tirgus daļas, taču tagad tās ir ļoti tuvu robežvērtībai, jo 2014. gadā bija liels pieaugums. Tas atspoguļo spēcīgo eksporta palielināšanos, ko sekmē ievērojama cenu un izmaksu konkurētspējas atjaunošana iepriekšējos gados, un vienības darbaspēka izmaksu kāpums joprojām ir mērens, pateicoties ražīguma pieaugumam, pastāvot labvēlīgai reālā efektīvā valūtas maiņas kursa dinamikai. Privātā sektora parāds, ko izsaka procentos no IKP, 2014. gadā krasi samazinājās IKP pieauguma un kredītu plūsmas samazinājuma rezultātā, bet šī attiecība joprojām ir augsta, daļēji tāpēc, ka starptautisku uzņēmumu Īrijas filiāļu bilancē ir uzņēmumu sektora parāds. Ienākumus nenesošo aizdevumu attiecībai ir tendence samazināties, lai gan tā vēl aizvien ir liela.

A7. diagramma: parāds pa ekonomikas nozarēm

Avots: Eurostat

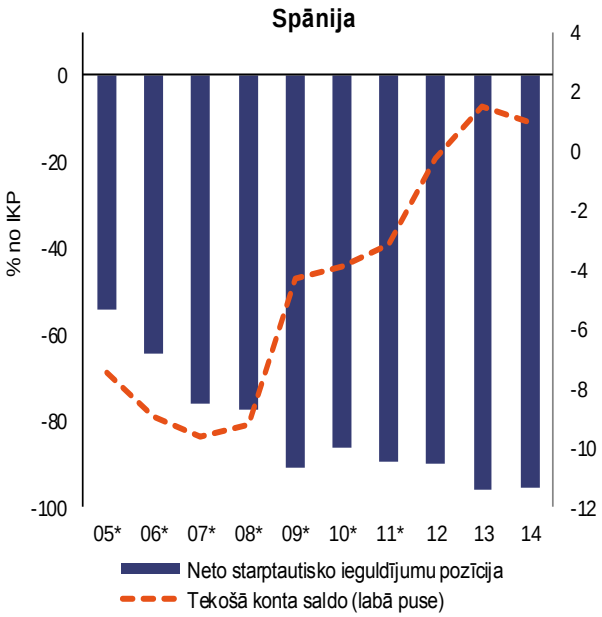
Vidējais mājokļu cenu pieaugums 2014. gadā pārsniedza robežvērtību, bet tas notiek pēc straujām lejupvērstām korekcijām iepriekšējos piecos gados. Nesenās problēmas lielā mērā atspoguļo piedāvājuma ierobežojumus, jo īpaši lielās pilsētās. Spiediens palielinās arī īres tirgū. Publiskā sektora parāds, ko izsaka procentos no IKP, 2014. gadā pirmo reizi samazinājās, taču tas joprojām ir ļoti augsts. 2014. gada kritumu lielā mērā noteica tehniski faktori, taču ir sagaidāms, ka lejupslīdes tendence būs ilgstoša. Bezdarba rādītājs vēl aizvien pārsniedz robežvērtību, joprojām pastāvot paaugstinātam ilgtermiņa un jauniešu bezdarba līmenim, tomēr vienlaikus bezdarba līmenis nemitīgi samazinās kopš 2013. gada sākuma.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas uz neto starptautisko ieguldījumu pozīciju, norisēm finanšu sektorā, privātā un publiskā sektora parādu un nekustamo īpašumu tirgu. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto nelīdzsvarotību, kuras novēršanai ir nepieciešama izlēmīga rīcība un īpaša uzraudzība, uzskata par lietderīgu sīkāk izskatīt jautājumu par riskiem, kas saistīti ar nelīdzsvarotības noturību vai tās novēršanu. Tas tiks saskaņots ar pastāvīgu uzraudzību pēc programmas darbības beigām.

Spānija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Spānija saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai ir nepieciešama izlēmīga rīcība un īpaša uzraudzība, jo īpaši attiecībā uz riskiem, kas saistīti ar augstu privāto, publisko un ārējo parādsaistību līmeni sakarā ar ļoti augstu bezdarba līmeni.

Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, eksporta tirgus daļu zaudējumi, gan privātā sektora, gan valsts parāds, bezdarbs, kā arī ilgtermiņa un jauniešu bezdarba līmeņa pieaugums.

A8. diag.: **NIIP *un tekošā konta saldo***

Avots: Eurostat. Piezīme: * norādīti *BMP5* un ESA95 dati

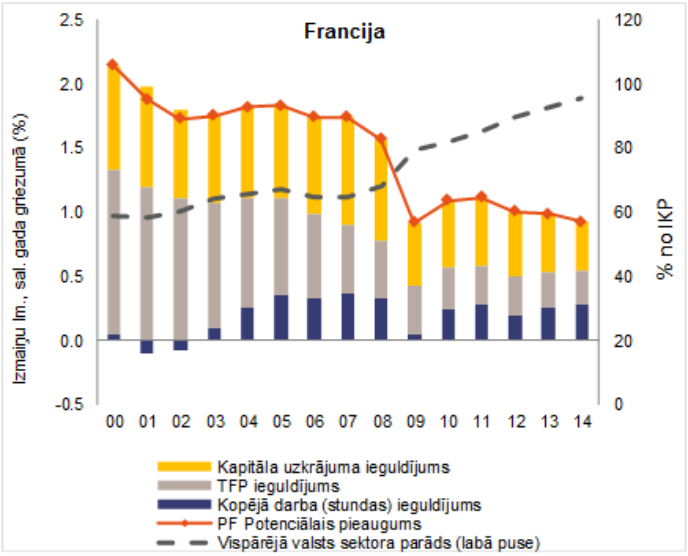
Ārējā līdzsvara atjaunošana ir turpinājusies, un ir sagaidāms, ka tekošā konta saldo vidējā termiņā saglabāsies mērens pārpalikums. Tomēr neto starptautisko ieguldījumu pozīcija vēl nav būtiski uzlabojusies, kas galvenokārt ir saistīts ar negatīvām vērtēšanas sekām. Uzkrātais eksporta tirgus daļu zaudējums joprojām pārsniedz robežvērtību, taču šis rādītājs uzlabojas, pateicoties ikgadējam pieaugumam pēdējo divu gadu laikā. Eksporta rādītāju uzlabojumu var daļēji skaidrot ar izmaksu konkurētspējas atjaunošanu, kas ir vērojama darbaspēka vienības nominālo izmaksu negatīvā pieaugumā un reālā efektīvā valūtas maiņas kursa samazinājumā. Pateicoties negatīvam kredītu pieaugumam, 2014. gadā turpinājās privātā sektora aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana. Jaunākie dati liecina par palēlināšanos, atkal atsākoties kredītu plūsmām, jo īpaši uz uzņēmumu sektoru. Savukārt valsts parāds ir turpinājis palielināties, atspoguļojot būtisku, taču arvien labāku valstu deficītu. Mājokļu samazinātās cenas, šķiet, ir sasniegušas zemāko līmeni. Lai gan bezdarba līmenis ir strauji samazinājies, tas joprojām ir ļoti augsts, jo īpaši jauniešu bezdarbs, kā arī ilgtermiņa bezdarbs. Turklāt uzlabojumi darba tirgū vēl nav radījuši nabadzības rādītāju samazinājumu, kas joprojām ir vieni no augstākajiem ES.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas uz ārējo ilgtspējību, privātā un publiskā sektora parādu un darba tirgus korekcijām. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto būtisko nelīdzsvarotību, kuras novēršanai ir nepieciešama izlēmīga rīcība un īpaša uzraudzība, uzskata par lietderīgu turpināt analizēt makroekonomikas risku saglabāšanos un pārraudzīt progresu pārmērīgās nelīdzsvarotības novēršanā. Tas tiks saskaņots ar pastāvīgu uzraudzību pēc programmas darbības beigām.

Francija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Francija saskaras ar pārmērīgu makroekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai nepieciešama izlēmīga politikas rīcība un īpaša uzraudzība, jo īpaši attiecībā uz riskiem, kas saistīti ar konkurētspējas pasliktināšanos un augsto publiskā sektora parādsaistību līmeni. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji joprojām pārsniedz indikatīvās robežvērtības, proti, eksporta tirgus daļu zaudējumi, privātā sektora un valsts parāds, bezdarbs, kā arī ilgtermiņa bezdarba līmeņa pieaugums.

Tekošā konta saldo joprojām ir stabils, uzrādot samērīgu deficītu, bet neto starptautisko ieguldījumu pozīcija vēl aizvien ir negatīva un 2014. gadā turpināja pasliktināties. Uzkrātie eksporta tirgus daļu zaudējumi joprojām ievērojami pārsniedz robežvērtību, neraugoties uz ierobežoto ikgadējo pieaugumu 2014. gadā, radot pamatu tam, lai turpmākajos gados rādītāja vērtība uzlabotos. Darbaspēka izmaksas joprojām ir augstas un turpina negatīvi ietekmēt uzņēmumu konkurētspēju izmaksu jomā. Privātā sektora parāda līmenis pārsniedz robežvērtību, bet aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiediens ir ierobežots saistībā ar nelielu pozitīvu kredītu pieaugumu. Ļoti lielās vispārējās valdības sektora parādsaistības 2014. gadā turpināja palielināties, un joprojām pastāv riski, ko rada publiskā sektora parāda dinamika, ņemot vērā mazo izaugsmi un inflāciju. Reālās mājokļu cenas tiek lēnām koriģētas. Darba tirgus korekcijas ir risināms jautājums, jo bezdarba līmenis ir palielinājies un tagad pārsniedz robežvērtību, vienlaikus palielinoties ilgtermiņa un jauniešu bezdarbam.

A9. diagramma: ***Potenciālais pieaugums un publiskā sektora parāds***

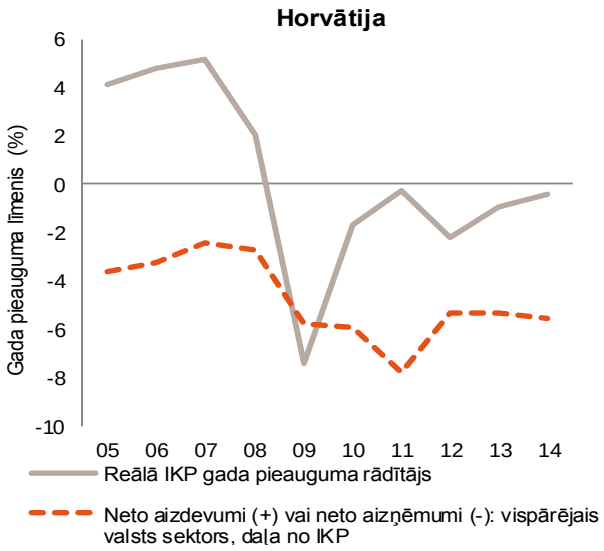

Avots: Komisijas dienesti

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti ar konkurētspējas attīstību saistīti jautājumi un augsts vispārējā valsts parāda līmenis mazas izaugsmes un zemas inflācijas kontekstā. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto būtisko nelīdzsvarotību, uzskata par lietderīgu turpināt analizēt makroekonomikas risku saglabāšanos un pārraudzīt progresu pārmērīgās nelīdzsvarotības novēršanā.

Horvātija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Horvātija saskaras ar pārmērīgu makroekonomisko nelīdzsvarotību, kuras novēršanai nepieciešama izlēmīga politikas rīcība un īpaša uzraudzība, jo īpaši attiecībā uz riskiem, kas saistīti ar vāju konkurētspēju, lielām ārējām saistībām un pieaugošu valsts parādu apvienojumā ar vāju publiskā sektora pārvaldību un sliktiem nodarbinātības rādītājiem, ņemot vērā pieticīgo izaugsmi. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, eksporta tirgus daļu zaudējumi, valsts parāds, bezdarbs, kā arī ilgtermiņa un jauniešu bezdarba līmeņa pieaugums.

A10. diag.: IKP pieaugums un valsts neto aizņēmumi

Avots: *Eurostat*

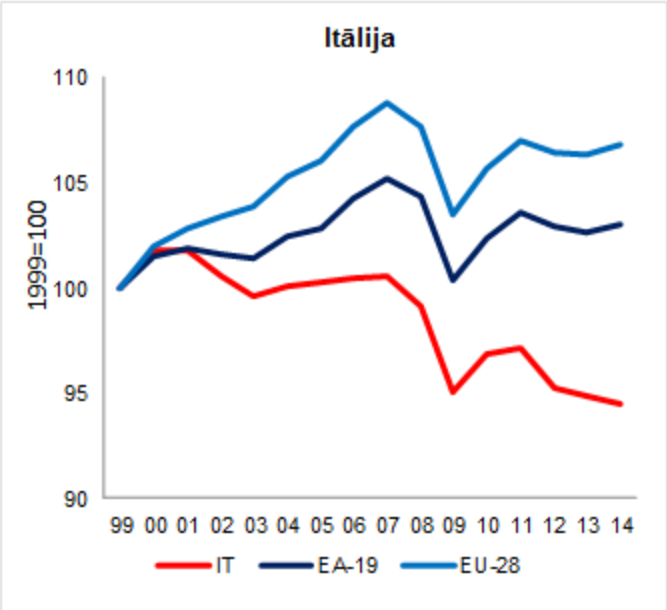
Tekošais konts 2013. gadā uzrādīja pārpalikumu, eksporta apjoma pieaugumam paliekot straujākam un

pārsniedzot importa apjoma pieauguma ātrumu. Negatīvā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, kā arī augsts neto ārējais parāds neuzlabojās un joprojām ir augstā līmenī. Neraugoties uz eksporta tirgus daļu jaunāko ikgadējo pieaugumu, uzkrātie zaudējumi joprojām ir ļoti ievērojami. Izmaksu konkurētspējas rādītāji liecina par nelielu korekciju, jo vienības darbaspēka izmaksu pieaugums ir negatīvs, bet reālais efektīvais valūtas maiņas kurss ir stabils. Kaut arī privātā sektora parāda līmenis ir zem robežvērtības, tas ir augsts salīdzinājumā ar citām valstīm. Lai gan bankām ir labs kapitalizācijas līmenis, kredītu pieaugums joprojām ir neliels sakarā ar aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiedienu, augsto ienākumus nenesošo aizdevumu īpatsvaru un vājām makroekonomikas perspektīvām. Publiskā sektora parāds kopš 2008. gada ir pakāpeniski stabili pieaudzis, ņemot vērā lielu deficītu un iespējamo saistību uzņemšanos. Līdzšinējā ekonomiskās aktivitātes sašaurināšana apvienojumā ar ierobežotām algu korekcijām ir atstājusi negatīvu ietekmi uz nodarbinātību, tostarp ilgtermiņa un jauniešu bezdarbu. Cilvēki, kurus apdraud nabadzība vai sociālā atstumtība, joprojām ir salīdzinoši liela iedzīvotāju daļa. Neraugoties uz to, pastāv pozitīvas jaunākās ekonomikas norises un labākas ekonomikas perspektīvas.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti riski, kas attiecas uz ārējā un valsts parāda atmaksājamību un darba tirgus korekcijām. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto būtisko nelīdzsvarotību, uzskata par lietderīgu turpināt analizēt makroekonomikas risku saglabāšanos un pārraudzīt progresu pārmērīgās nelīdzsvarotības novēršanā.

Itālija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Itālija saskaras ar pārmērīgu makroekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai nepieciešama izlēmīga politikas rīcība un īpaša uzraudzība, jo īpaši attiecībā uz riskiem, kas izriet no ļoti liela valsts parāda un vājas konkurētspējas gan izmaksu, gan citās jomās, saistībā ar vāju izaugsmes un ražīguma dinamiku. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvās robežvērtības, proti, eksporta tirgus daļu zaudējumi, valdības parāds, bezdarbs, kā arī ilgtermiņa un jauniešu bezdarba līmeņa pieaugums.

A11. diag: Kopējais darba ražīgums

Avots: Komisijas dienesti

Tekošā konta pārpalikums 2014. gadā turpināja palielināties, palīdzot mazināt negatīvo neto starptautisko ieguldījumu pozīciju; šo palielinājumu noteica eksporta paplašināšanās un vājais iekšzemes pieprasījums, kas tomēr 2015. gadā piedzīvo atlabšanu. Izmaksu konkurētspējas rādītāju mērenas palielināšanās rezultātā eksporta tirgus daļu zaudējumi nedaudz atguvās. Tomēr turpmāku konkurētspējas pieaugumu kavē darba ražīguma samazināšanās un zema inflācija. Savukārt privātā sektora parāda attiecība pret IKP joprojām ir stabila, valsts parāda attiecība 2014. gadā ir turpinājusi palielināties, un to noteica negatīva reālā izaugsme, zems inflācijas līmenis un ilgstošs budžeta deficīts. Ekonomikas vājums atspoguļojās arī tajā, ka samazinās ieguldījumu īpatsvars IKP, ko daļēji nosaka privātā sektora kredītu turpmāka neliela sarukšana 2014. gadā. Neraugoties nelieliem uzlabojumiem kopš 2014. gada vidus,

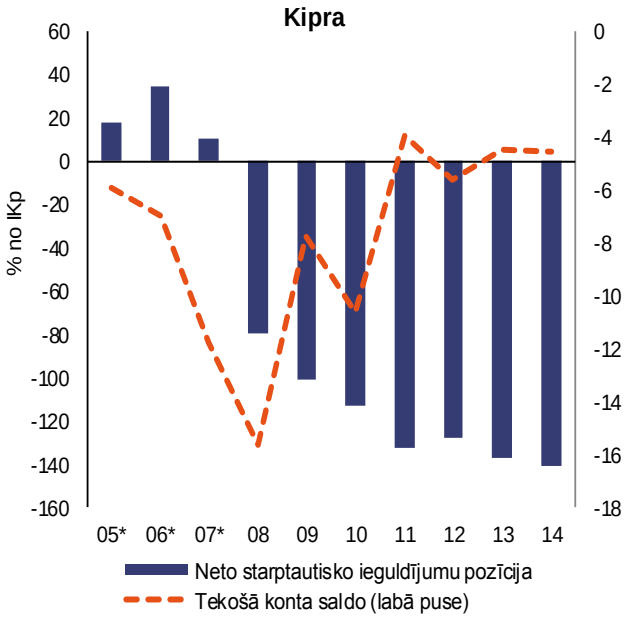
finansēšanas nosacījumus joprojām ietekmē ienākumus nenesošo aizdevumu lielais uzkrājums bankās. Bezdarba līmenis, tāpat kā ilgtermiņa un jauniešu bezdarba līmenis, 2014. gadā sasniedza maksimumu, ņemot vērā augsto *NEET* līmeni. Nabadzības un sociālie rādītāji 2014. gadā kopumā bija stabili, kaut arī satraucoši augstā līmenī.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas uz pieticīgu ražīguma pieaugumu, samazinot izredzes panākt izaugsmi un labāku konkurētspēju un apgrūtinot valsts parāda samazināšanu. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto būtisko nelīdzsvarotību, uzskata par lietderīgu turpināt analizēt makroekonomikas risku saglabāšanos un pārraudzīt progresu pārmērīgās nelīdzsvarotības novēršanā.

Kipra. Kopš 2013. gada marta Kipra ievieš makroekonomikas stabilizācijas programmu ar finansiālu palīdzību.

Tāpēc nelīdzsvarotības uzraudzība ir veikta saistībā ar šo programmu, nevis makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros. Saskaņā ar programmu Kipra ir īstenojusi vairākus būtiskus pasākumus, lai koriģētu pārmērīgo nelīdzsvarotību, un ekonomika pašlaik atveseļojas, un banku sistēma stabilizējas. Tomēr atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji joprojām pārsniedz indikatīvās robežvērtības, proti, tekošā konta deficīts, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, eksporta tirgus daļu zaudējumi, privātā sektora parāds, valsts parāds, bezdarbs, kā arī ilgtermiņa un jauniešu bezdarba pieaugums.

A12. diag.: ***NIIP aun tekošā konta saldo***

Avots: Eurostat. Piezīme: * rādītāji BMP5 un ESA95

Tekošā konta deficīts joprojām ir augsts, neraugoties uz dažām korekcijām, un tas ir nepietiekams, lai stabilizētu neto ārējo saistību lielo uzkrājumu. Turklāt tekošā konta korekcijas ir notikušas galvenokārt importa sarukuma rezultātā, savukārt uzkrātie eksporta tirgus daļu zaudējumi ir būtiski, kaut arī 2014. gadā ir bijis ierobežots gada pieaugums. Ir bijuši ieguvumi attiecībā uz izmaksu konkurētspēju, kā to atspoguļo vienības darbaspēka izmaksu būtiskā samazināšanās un uz saskaņoto patēriņa cenu indeksu (*HICP*) balstītā reālā efektīvā valūtas maiņas kursa samazinājums. Privātā sektora parāds joprojām ir ļoti augsts, un aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas progress ir izrādījies lēns gan mājsaimniecībām, gan uzņēmumiem, neraugoties uz nozīmīgajām reformām, kas palīdz risināt ienākumus nenesošo aizdevumu pārmērīgi lielo īpatsvaru banku sistēmā. Mājokļu cenas turpināja samazināties, reaģējot uz notiekošajām mājokļu tirgus korekcijām, taču samazināšanās temps ir palēninājies. Valsts parāda līmenis ir ļoti augsts, un pastāv fiskālās ilgtspējas riski. Nelabvēlīgu ekonomikas norišu, tostarp ilgtermiņa un jauniešu bezdarba, rezultātā ir ievērojami pieaudzis bezdarba līmenis.

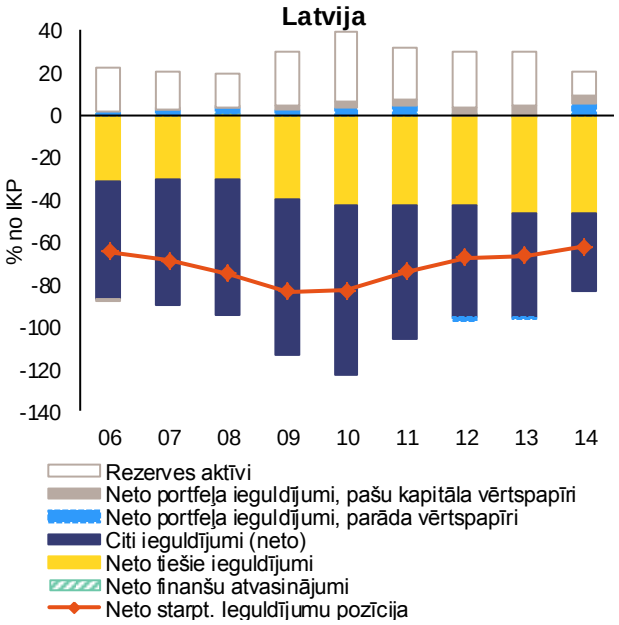
Kopumā ekonomikas korekciju programma ir palīdzējusi Kiprai samazināt tās pārmērīgo makroekonomikas nelīdzsvarotību un pārvaldīt ar to saistītos riskus. Kipras situācija makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras kontekstā tiks izvērtēta

pašreizējās finansiālās palīdzības programmas beigās un būs atkarīga no pasākumiem pēc programmas darbības beigām, par kuriem vēl jāvienojas.

Latvija. Iepriekšējā MNNP kārtā Latvijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, vienības darbaspēka izmaksas un bezdarba līmenis.

Tekošajā kontā joprojām ir deficīts, un negatīvais neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas rādītājs ievērojami pārsniedz robežvērtību, kaut arī laika gaitā tas uzlabojas. Vienlaikus ļoti lielu daļu no šīm saistībām veido uzkrātie ārvalstu tiešie ieguldījumi, un neto ārējais parāds ir mērenā līmenī un samazinās. Pastāv eksporta tirgus daļu pieaugums, kaut arī tā temps samazinās. Tirdzniecības bilances uzlabošanās palīdz ierobežot tekošā konta deficītu. Savukārt eksports ir piedzīvojis ievērojamas korekcijas attiecībā uz produktiem un tirgiem saistībā ar svārstīgiem ārējiem apstākļiem un būtiskiem traucējumiem tirdzniecībā ar Krieviju. Vienības darbaspēka izmaksas turpina atgūties no straujā samazinājuma krīzes laikā, un šis rādītājs tagad nedaudz pārsniedz robežvērtību. Mājokļu cenas atgūstas no zemā līmeņa. Finanšu sektors joprojām ir stabils, un, neraugoties uz zemām procentu likmēm, aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas process turpinās. Valsts un privātā sektora parāda attiecība joprojām ir ievērojami zem robežvērtības. Bezdarbam ir tendence samazināties, kaut arī tas joprojām pārsniedz robežvērtību. Gan ilgtermiņa, gan jauniešu bezdarbs pēdējo divu gadu laikā ir ievērojami samazinājies.

A13. diag.: ***Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija***

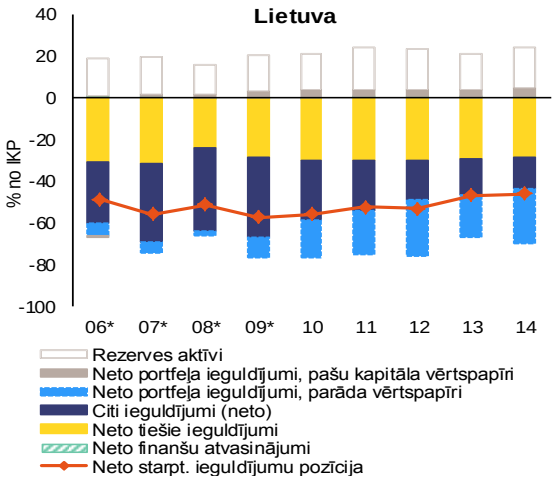
Avots: Eurostat

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti riski, kaut arī tie attiecas tikai uz ārējo dimensiju, ņemot vērā pakāpenisku iekšējā līdzsvara atjaunošanu. Tāpēc Komisija šajā posmā neveiks papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

Lietuva. Iepriekšējās MNNP kārtās Lietuvā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, vienības darbaspēka izmaksas, mājokļu cenas un bezdarba līmenis.

Ņemot vērā tekošā konta korekcijas, negatīvā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija pēdējo gadu laika ir uzlabojusies. Iekšējie ārvalstu tiešie ieguldījumi nozīmē ievērojami mazāku neto ārējo parādu. Pastāv uzkrāti eksporta tirgus daļu ieguvumi, taču uzkrāšanas temps ir

A14. diag.: ***Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija***

Avots: Eurostat

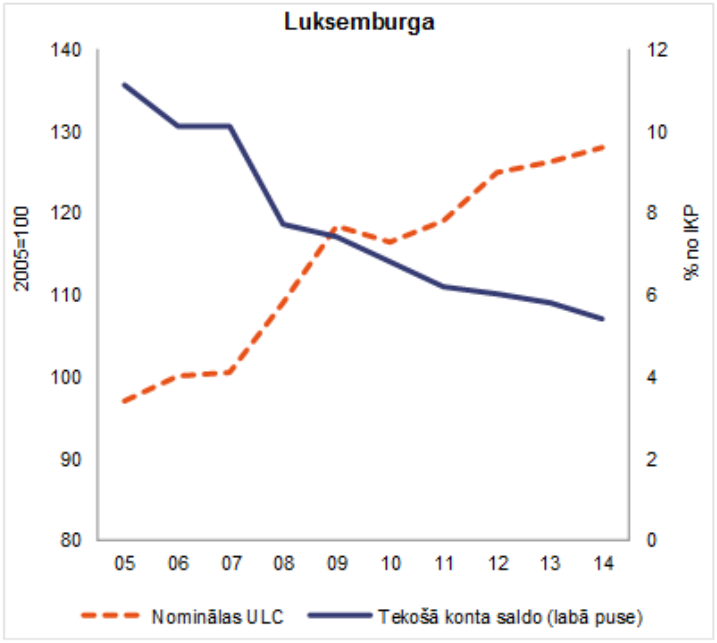
Piezīme: * *norādīti BMP5 un ESA95 - sadalījums 2009.g.*

ievērojami samazinājies, jo mazinās eksports galvenokārt uz Krieviju. Ir bijuši nelieli ierobežoti izmaksu konkurētspējas zaudējumi, nedaudz palielinoties reālajam efektīvajam valūtas maiņas kursam, un vienības darbaspēka nominālajām izmaksām pieaugot ātrumā, kas ir nedaudz zem robežvērtības. Gan privātā sektora, gan valsts parāda attiecība joprojām ir salīdzinoši neliela, un privātajā sektorā turpinās aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana. Finanšu sektora saistības pieauga, un kredītu plūsmas uz nefinanšu sabiedrībām 2014. gadā uzrādīja nelielu pieaugumu. Pēc iepriekšējām krasajām korekcijām mājokļu samazinātās cenas bija stabilizējušās. Bezdarbs turpināja samazināties robežvērtības virzienā, un ilgtermiņa un jauniešu bezdarba rādītāji ir būtiski uzlabojušies.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas uz ārējo darbību, kurai gan piemīt ierobežots risks. Tāpēc Komisija šajā posmā neveiks papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

Luksemburga. Iepriekšējā MNNP kārtā Luksemburgā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvās robežvērtības, proti, privātā sektora parāds, finanšu sektora saistību pieauguma temps, kā arī jauniešu bezdarba līmenis.

A15. diag.: ***vienības darbaspēka izmaksas un tekošā konta saldo***

Avots: *Eurostat*, Komisijas dienesti
Piezīme: ESA 2010 un BPM6 dati

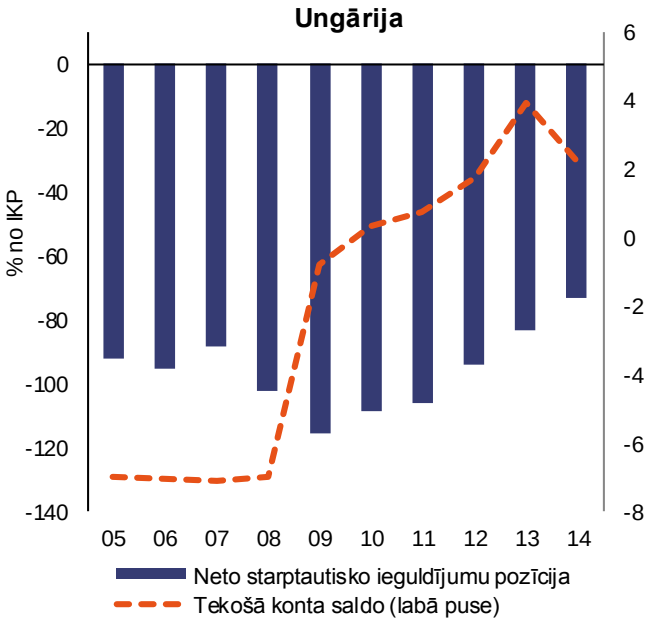
Luksemburgas tekošā konta ievērojamais pārpalikums turpināja samazināties, strauji pieaugot primāro ienākumu deficītam, kas vairāk nekā kompensēja tirdzniecības un pakalpojumu līdzsvara uzlabošanos. Daļēji pateicoties ražīguma pozitīvajam ieguldījumam, vienības darbaspēka izmaksu pieaugums 2014. gadā mazinājās, veicinot ievērojamu eksporta tirgus daļu pieaugumu. Privātā sektora parādsaistības (konsolidētie dati, bet ne attiecībā uz uzņēmumu savstarpējiem pārrobežu aizdevumiem, kas ir augsti) 2014. gadā joprojām krietni pārsniedza robežvērtību. Neraugoties uz augsto parādsaistību līmeni, aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana nenotiek. Valsts parāda līmenis ir zems. Kaut arī finanšu sektora saistības būtiski pieauga, finanšu sektora aizņemto līdzekļu īpatsvars joprojām ir zems, un, pat ja pastāv riski, ņemot vērā šī sektora lielumu, tie ir ierobežoti. Reālo mājokļu cenu pieaugums 2014. gadā turpināja paātrināties, joprojām pastāvot pieprasījuma un piedāvājuma neatbilstībai mājokļu tirgū, kas mazina iespēju, ka notiks būtiskas cenu korekcijas. Jauniešu bezdarbs pieauga, lai gan jāņem vērā zems bezdarba līmenis.

Kopumā ekonomikas analīzē uzsver ekonomikas apstākļu pakāpenisku uzlabošanos ar samazinātiem riskiem. Tāpēc Komisija šajā posmā neveiks papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

Ungārija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Ungārija saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai ir nepieciešama izlēmīga rīcība, jo īpaši attiecībā uz negatīvās neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas ilgstošu koriģēšanu un salīdzinoši augsto valsts parādu. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, eksporta tirgus daļu zaudējumi un valsts parāds.

Tekošā konta pārpalikuma stiprināšana kopš 2010. gada ir nodrošinājusi neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas ļoti ātru un noturīgu samazinājumu, pat ja tā joprojām ir augstā līmenī. Tekošā konta uzlabojumu ir galvenokārt noteicis vājš iekšzemes pieprasījums. Vienības darbaspēka izmaksu pieaugums ir bijis salīdzinoši dinamisks, bet tas galvenokārt atspoguļoja tirdzniecības ietekmi, kamēr reālais efektīvais valūtas maiņas kurss ir samazinājies. Eksporta tirgus daļu ikgadējais pieaugums 2014. gadā turpinājās, samazinot uzkrātos zaudējumus. Attiecībā uz privātā sektora parādu notiek aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana, un ienākumus nenesošu aizdevumu līmenis joprojām ir augsts un rada slogu finanšu sektoram, veicinot negatīvas kredītu plūsmas. Kopš 2013. gada vidus izaugsme ir palikusi krietni straujāka. Aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas temps ir palēninājies; to ietekmēja arī centrālās bankas subsidēto aizdevumu shēmas. Mājokļu reālo cenu samazināšanās, šķiet, ir apstājusies. Vispārējais valsts parāds turpināja pakāpeniski samazināties, kaut arī tas notika samērā lēni. Ierobežotais ekonomikas izaugsmes potenciāls joprojām var pastiprināt valsts neaizsargātību. Bezdarba rādītājs ir samazinājies zem robežvērtības, pateicoties augstākam nodarbinātības līmenim. Nabadzības rādītāji liecina, ka vispārējais to cilvēku īpatsvars, kurus apdraud nabadzība vai sociālā atstumtība, ir samazinājies, tomēr tas joprojām ir liels.

A16. diag.: **NIIP *un tekošā konta saldo***

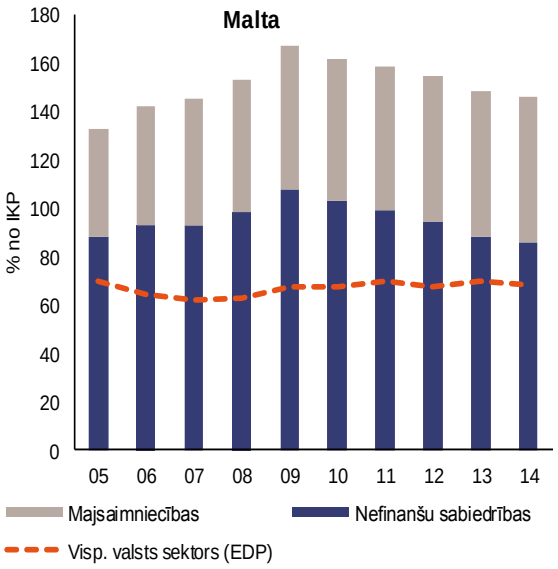
Avots: *Eurostat*

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti ārējie riski, kas gan ir kļuvusi mazāki, savukārt iekšējo atveseļošanos kavē aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiediens saistībā ar zemu izaugsmes potenciālu. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto nelīdzsvarotību, kuras novēršanai ir nepieciešama izlēmīga rīcība, uzskata par lietderīgu sīkāk izskatīt jautājumu par riskiem, kas saistīti ar nelīdzsvarotības noturību vai tās novēršanu.

Malta. Iepriekšējā MNNP kārtā Maltā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, eksporta tirgus daļu zaudējumi, privātā sektora un valsts parāds.

Tekošā konta saldo un neto starptautisko ieguldījumu pozīcija 2014. gadā ievērojami uzlabojās. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas uzlabojumi atspoguļo arī ekonomikas finanšu konta labvēlīgu attīstību, ko sekmēja tirgus vērtēšanas izmaiņas un valūtas maiņas kursa svārstības. Tomēr pēdējo gadu laikā ir bijuši eksporta tirgus daļu zaudējumi, kuri, ja turpināsies, var liecināt par konkurētspējas vājināšanās riskiem, pat ja izmaksu konkurētspējas norisēs 2014. gadā bija mērens pieaugums, darbaspēka vienības izmaksu pieaugumam palēninoties, kamēr reālais efektīvais valūtas maiņas kurss palika nemainīgs. Privātā sektora parāda līmenis joprojām ir paaugstināts, jo īpaši uzņēmumu sektorā, bet parāda attiecība pret IKP tiek koriģēta, atspoguļojot spēcīgu ekonomikas izaugsmi, kā arī kredītu pieticīgu pieaugumu. Vispārējais valsts parāds tiek lēni koriģēts, kamēr budžeta saldo konsolidē, galvenokārt pateicoties lielākiem budžeta ieņēmumiem un liecinot par labvēlīgu makroekonomikas vidi. Ekonomikas korekcijas spējas sekmē labi darba tirgus rādītāji, jo īpaši stabils nodarbinātības pieaugums un zems bezdarba, tostarp jauniešu bezdarba, līmenis.

A17. diag.: Parāds pa ekonomikas nozarēm

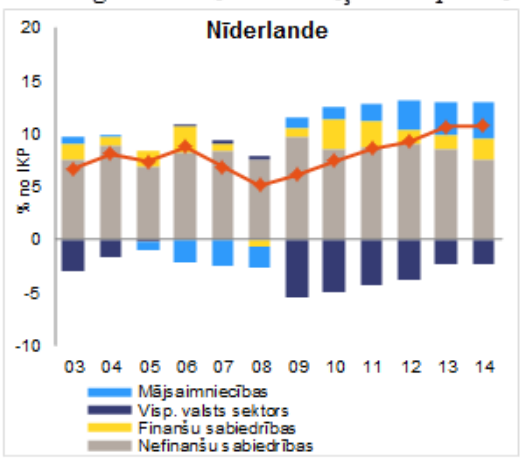
Avots: Eurostat

Kopumā ekonomiskajā analīzē ir uzsvērti riski, ko rada vāji eksporta rādītāji, ierobežoti ārējie riski un pašlaik notiekošā iekšzemes aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana. Tāpēc Komisija šajā posmā neveiks papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

Nīderlande. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Nīderlande saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību, jo īpaši attiecībā uz riskiem, kas izriet no privātā sektora augstā parāda līmeņa, kamēr lielais tekošā konta pārpalikums var liecināt par neefektīvu kapitāla sadali. Atjauninātajā rezultātu pārskatā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, tekošā konta pārpalikums, eksporta tirgus daļu zaudējumi, privātā sektora parāds, valsts parāds, kā arī ilgtermiņa un jauniešu bezdarba līmeņa pieaugums.

Tekošā konta pārpalikums līdz 2013. gadam ir pieaudzis, pateicoties mājsaimniecību aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanai, un tas joprojām joprojām ievērojami pārsniedz robežvērtību. Pārpalikums ir daļēji saistīts ar ekonomikas strukturālajām iezīmēm, piemēram, strukturāli lielam reeksporta saldo un starptautisku uzņēmumu kapitāla plūsmām. Tas atspoguļo arī augsto nesadalīto peļņu un tādējādi – lielos uzņēmuma sektora ietaupījumus, salīdzinājumā ar relatīvi nelieliem ieguldījumiem. Tomēr, šķiet, ka vispārējā darbība ieguldījumu jomā, tostarp

A18. diag.: Neto aizdevumi/aizņēmumi pa nozarēm

Avots: *Ameco*

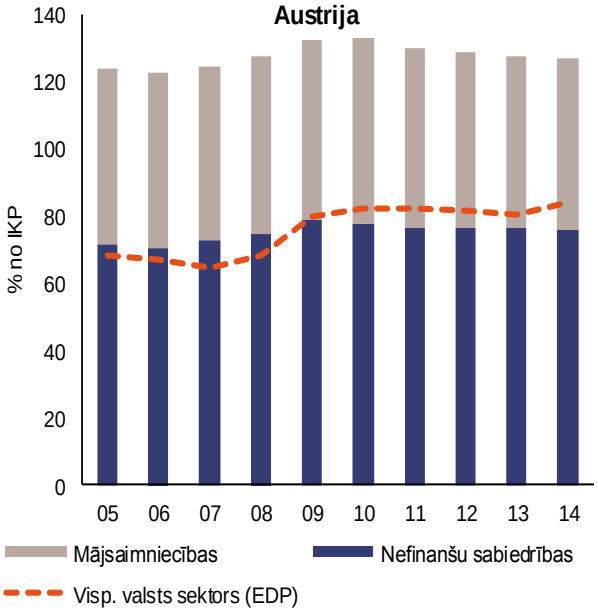
attiecībā uz ieguldījumiem mājokļos, 2015. gadā pieņēmās spēkā, un ir sagaidāms, ka tā pieaugs vēl vairāk. Joprojām pastāv uzkrātie eksporta tirgus daļu zaudējumi, bet ikgadējais pieaugums 2013. un 2014. gadā norāda uz uzlabojumiem nākotnē. Izmaksu konkurētspējas rādītāji ir stabili. Privātā sektora parāds joprojām ievērojami pārsniedz robežvērtību, bet ir kopumā stabils, pat neraugoties uz mājsaimniecību sektora aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiedienu, ņemot vērā lielo to mājsaimniecību īpatsvaru, kurām ir negatīvs neto mājokļu pašu kapitāls. Ir sagaidāms, ka politikas pasākumi, piemēram, nodokļu atskaitījumi par hipotekāro kredītu procentu maksājumiem un aizdevuma un nodrošinājuma vērtības attiecības samazināšana veicinās pakāpenisku, bet lēnu mājsaimniecību parāda samazināšanu un noturīgāku finanšu sektoru. Valsts parāds nedaudz pārsniedz robežvērtību un ir stabils. Bezdarba līmenis ir salīdzinoši ierobežots. Jauniešu bezdarbs ir pieaudzis no zemā līmeņa, bet tas uzlabojas. Ilgtermiņa bezdarbam ir tendence pieaugt, ko nosaka galvenokārt gados vecāku darba ņēmēju bezdarbs.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas uz augsto privātā sektora parāda līmeni un noturīgām ietaupījumu un ieguldījumu atšķirībām, par ko liecina augsts tekošā konta pārpalikums. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

Austrija. Makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanas procedūras iepriekšējā kārtā netika konstatēts, ka Austrijā būtu nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, eksporta tirgus daļu zaudējumi un valdības parāds, kā arī jauniešu bezdarba līmeņa pieaugums.

Tekošā konta saldo un neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir pozitīva. Tomēr uzkrātie eksporta tirgus daļu zaudējumi joprojām ir ievērojami, savukārt izmaksu konkurētspēja, šķiet, ir ierobežota, mēreni palielinoties vienības darbaspēka izmaksām un nedaudz pieaugot reālajam efektīvajam valūtas maiņas kursam. Vispārējais valsts parāda līmenis 2014. gadā ievērojami pieauga, liecinot par ilgstošu spēcīgu ietekmi, ko uz publiskajām finansēm atstāj grūtībās nonākušu finanšu iestāžu pārstrukturēšana un likvidācija, un norādot uz joprojām lielu mijiedarbību starp finanšu sektoru un vispārējo valdības sektoru. Ieilgusī šādu banku pārstrukturēšana ir saistīta arī ar nenoteiktību par tās tiesisko regulējumu. Finansēšanas izmaksu spiediens ir palielinājies saistībā ar Austrijas banku kredītreitinga pazemināšanu un riskiem, kas saistīti ar Centrāleiropas, Austrumeiropas un Dienvidaustrumeiropas valstu ietekmi, jo īpaši saistībā ar nesenajām ģeopolitiskajām norisēm Krievijā un Ukrainā. Apvienojumā ar aktīvu pārstrukturēšanu, lai nodrošinātu atbilstību normatīvajām prasībām, šie notikumi var atstāt nelabvēlīgu ietekmi uz banku aizdevumu izsniegšanas spēju un varētu radīt negatīvu ietekmi uz kredītu pieaugumu un saimniecisko darbību gan iekšzemē, gan ārvalstīs. Privātā sektora parāds joprojām ir nedaudz zem

A19. diag.: Parāds pa ekonomikas nozarēm

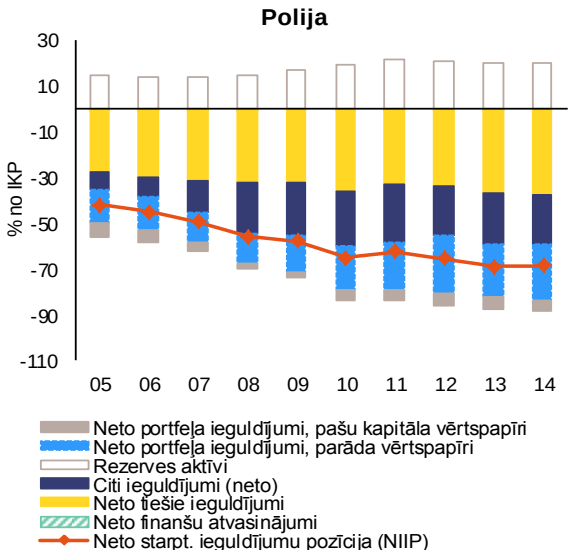
Avots: Eurostat

robežvērtības relatīvi stabilā līmenī, savukārt kredītu plūsmas uz privāto sektoru mēreni samazinās. Mājokļu cenu pieaugums ir palēninājies. Bezdarba līmenis saglabājas stabils relatīvi zemā līmenī, savukārt jauniešu bezdarba līmenis ir pieaudzis, bet arī ir zemā līmenī.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas uz finanšu sektoru, jo īpaši tā lielo atkarību no notikumiem ārvalstīs, faktisko un potenciālo negatīvo savstarpējo ietekmi starp finanšu sektoru un publiskajām finansēm un privātajam sektoram izsniegto kredītu ietekmi. Tāpēc Komisija uzskata, ka ir lietderīgi turpināt iesaistīto risku pētīšanu, izmantojot padziļinātu analīzi, nolūkā novērtēt, vai pastāv nelīdzsvarotība.

Polija. Iepriekšējā MNNP kārtā Polijā netika konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

A20. diag.: ***Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija***

Avots: Eurostat

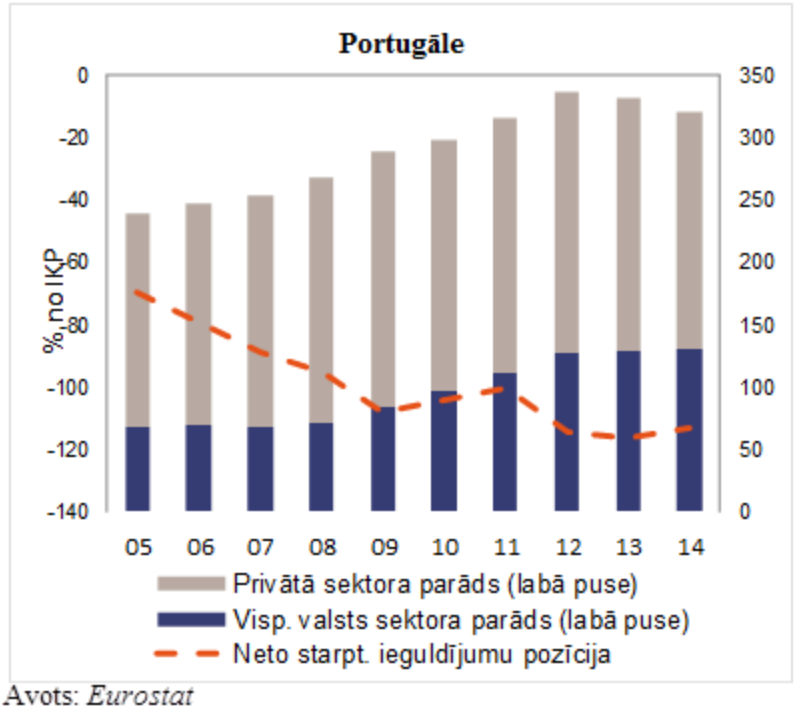
Tekošais konts vairākus gadus ir ticis koriģēts, un tagad tas uzrāda stabilu, bet mērenu deficītu. Šis uzlabojums ir galvenokārt skaidrojams ar preču eksporta pieaugumu un mazāku deficītu ienākumu kontā. Ļoti negatīvajai neto starptautisko ieguldījumu pozīcijai nedaudz uzlabojoties, ārēja neaizsargātība ir ierobežota, jo lielu daļu no ārvalstu saistībām veido ārvalstu tiešie ieguldījumi. Pastāv eksporta tirgus daļu pieaugums kopumā, un gan 2013., gan 2014. gadā bija visai ievērojams pieaugums gada izteiksmē. Izmaksu konkurētspējas rādītāji arī liecina par labvēlīgu situāciju, samazinoties vienības darbaspēka izmaksām. Privātā sektora parāds ir kopumā bijis stabils, būdams līmenī, kas ir krietni zem indikatīvās robežvērtības. Publiskā sektora parāds arī ir krietni zem robežvērtības, un 2014. gadā tas samazinājās sakarā ar vienreizēju aktīvu pārvedumu no otrā pīlāra privāto pensiju fonda uz vispārējiem valdības līdzekļiem pēc 1999. gada sistēmiskās pensiju reformas daļējās atcelšanas. Banku sektorā ir labs kapitalizācijas līmenis, un tas ir likvīds un rentabls, neraugoties uz ievērojamu ārvalstu valūtā denominētu aizdevumu uzkrājumu. Pēc piecu gadu ilgas samazināšanās reālās mājokļu cenas 2014. gadā atkal ir palielinājušās. Salīdzinājumā ar pagājušo gadu bezdarba līmenis vairs nepārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Kopumā ekonomikas analīze norāda uz dažām problēmām, kas saistītas ar ārējo pozīciju, taču riski ir ierobežoti. Tāpēc Komisija šajā posmā neveiks papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

Portugāle. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Portugāle saskaras ar pārmērīgu makroekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai nepieciešama izlēmīga politikas rīcība un īpaša uzraudzība, jo īpaši attiecībā uz riskiem, kas izriet no augsta ārējā, valsts un privātā sektora parāda līmeņa, aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiediena un paaugstinātā bezdarba līmeņa. Atjauninātajā rezultātu pārskatā vairāki rādītāji joprojām pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, privātā sektora parāds,

valsts parāds, bezdarbs, kā arī aktivitātes līmeņa samazināšanās un ilgtermiņa un jauniešu bezdarba līmeņa pieaugums.

A21. diag.: ***NIIP, Privāta sektora parāds un valsts sektora parāds***

Avots: *Eurostat*

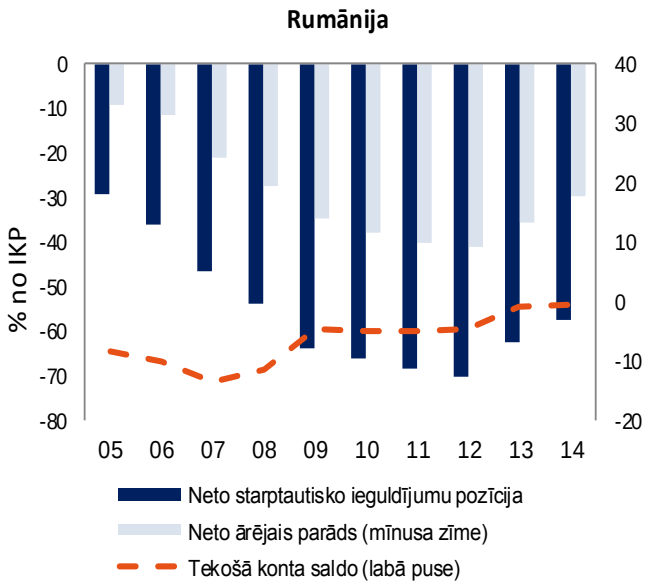
Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir ļoti negatīva, bet ārējā ilgtspējība ir lēnām uzlabojusies, ko sekmē krasas tekošā konta korekcijas, kā rezultātā ir izveidojies mērens tekošā konta pārpalikums, un labāki izaugsmes apstākļi. Uzkrātie eksporta tirgus daļu zaudējumi ir samazināti līdz robežvērtības līmenim, kas ir skaidrojams ar būtiskiem gada ieguvumiem 2013. un 2014. gadā un ko sekmē izmaksu konkurētspējas korekcijas. Privātā sektora parāda līmenis ir ļoti augsts. Tomēr aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana uzņēmumu sektorā 2014. gadā paātrinājās, un kredītu pieaugums joprojām ir negatīvs. Augsts ienākumus nenesošu aizdevumu līmenis nelabvēlīgi ietekmē gan nefinanšu, gan finanšu sektora bilanci. Publiskā sektora parāda līmenis ir ļoti augsts, bet tagad sāk samazināties. Bezdarba līmenis ir paaugstināts, un bažas rada zems nodarbinātības līmenis un augsts ilgtermiņa un jauniešu bezdarba līmenis. Tomēr kopš 2014. gada bezdarba līmenis, tostarp jauniešu un ilgtermiņa bezdarbs, ir samazinājies.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas uz ļoti augsto parādsaistību līmeni visos sektoros, aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanai tomēr progresējot saistībā ar ekonomikas apstākļu lēnu uzlabošanos. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto būtisko nelīdzsvarotību, uzskata par lietderīgu turpināt analizēt makroekonomikas risku saglabāšanos un pārraudzīt progresu pārmērīgās nelīdzsvarotības novēršanā. Tas tiks saskaņots ar pastāvīgu uzraudzību pēc programmas darbības beigām.

Rumānija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Rumānija saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai nepieciešama izlēmīga politikas rīcība un uzraudzība, jo īpaši saistībā ar riskiem, kuri izriet no salīdzinoši lielās negatīvās neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas, vājas vidēja termiņa eksporta jaudas, un kaut arī finanšu sektora stabilitāte ir saglabāta, banku sektorā joprojām pastāv iekšēja un ārēja neaizsargātība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija pārsniedz indikatīvo robežvērtību.

Ļoti negatīvā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija atspoguļo tekošā konta deficīta uzkrāšanos pirmskrīzes periodā, bet tam ir tendence samazināties. Neto ārējais parāds ir aptuveni puse no neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas. Neto ārvalstu tiešo ieguldījumu ienākošās naudas plūsmas pēdējo divu gadu laikā ir palielinājušās. Tekošais konts ir samazinājies, 2014. gadā iegūstot nelielu deficītu, ko lielā mērā noteica lielais eksporta pieaugums, bet turpmākajos gados tas var atkal nedaudz palielināties. Tirdzniecības bilance 2014. gadā joprojām bija pozitīva, un eksporta tirgus daļas uzrādīja gada pieaugumu. Izmaksu konkurētspējas rādītāji 2014. gadā bija stabili, un reālais efektīvais valūtas maiņas kurss pieauga tikai nedaudz.

A22. diag.: ***NIIP un tekošā konta saldo***

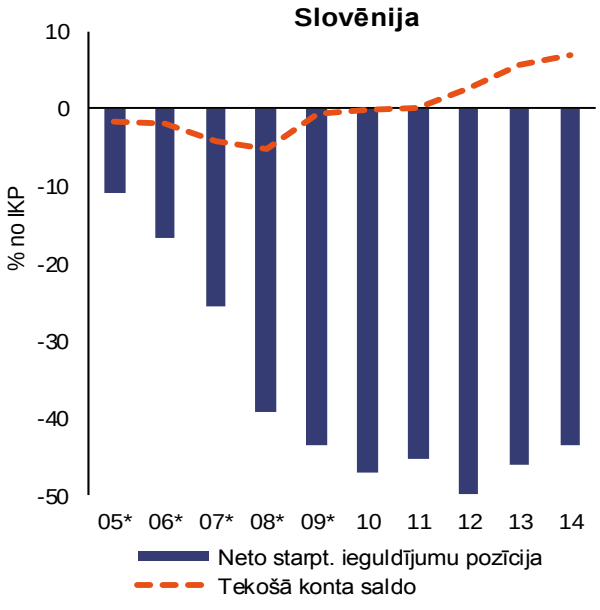
Avots: Komisijas dienesti

Privātā sektora parāda līmenis joprojām ir salīdzinoši zems, savukārt privātā sektora kredītu pieaugums ir nesen atguvies. Banku sektorā, šķiet, ir labs kapitalizācijas līmenis, savukārt ienākumus nenesošu aizdevumu īpatsvars ir ievērojami samazinājies. 2015. gada jūlijā tika pabeigts apdrošināšanas nozares bilances novērtējums un spriedzes tests, un banku sektorā ir uzsākta aktīvu kvalitātes pārbaude un spriedzes tests. Publiskā sektora parāda līmenis joprojām ir zems, bet nesen pieņemtie fiskālie pasākumi un *ad-hoc* algu pieaugums dažu kategoriju valsts amatpersonām norāda uz fiskālo prasību būtisku atvieglošanu. Ilgtermiņa un jauniešu bezdarba un nabadzības rādītāji ir 2014. gadā nedaudz uzlabojušies.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas uz ārējo pozīciju, konkurētspēju un fiskālo ilgtspējību. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

Slovēnija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Slovēnija saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai ir nepieciešama izlēmīga rīcība un uzraudzība, jo īpaši saistībā ar riskiem, kuri izriet no valsts parāda līmeņa palielināšanās, uzņēmumu un banku sektora pārstrukturēšanas mijiedarbības un tās pamatā esošās ienākumus nenesošo aizdevumu pārstrukturēšanas, valsts uzņēmumu efektivitātes un ļoti vāja ieguldījumu līmeņa. Atjauninātajā rezultātu pārskatā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija, eksporta tirgus daļu zaudējumi, valsts parāds, kā arī ilgtermiņa un jauniešu bezdarba līmeņa pieaugums.

A23. diag.: **NIIP *un tekošā konta saldo***

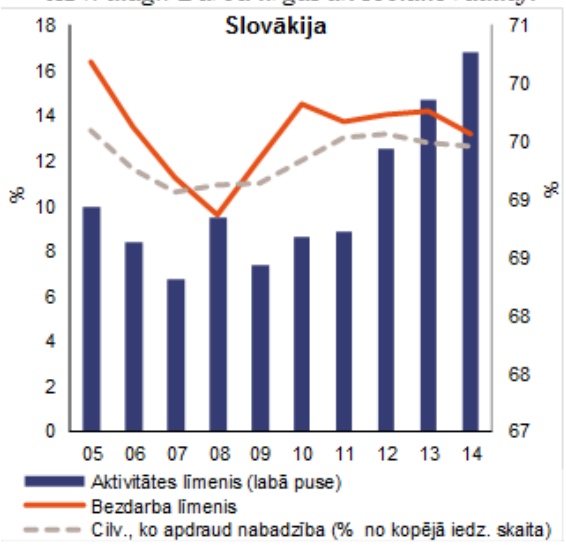
Avots: Eurostat

Attiecībā uz tekošo kontu tika veiktas stingras korekcijas, lai 2014. gadā sasniegtu ievērojamu pārpalikumu, palielinoties eksportam un iekšzemes pieprasījums joprojām paliekot pieticīgā līmenī. Rezultātā neto starptautisko ieguldījumu pozīcija uzlabojās, tomēr joprojām pārsniedza robežvērtību, kaut arī ir tuvu tai. Cenu un izmaksu konkurētspēja turpināja uzlaboties, samazinoties vienības darbaspēka izmaksām. Tas ir sekmējis gada eksporta tirgus daļu pieaugumu 2013. un 2014. gadā, lai gan uzkrātie zaudējumi joprojām pārsniedz robežvērtību. Privātā sektora parāds 2014. gadā samazinājās, ko noteica aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana korporatīvajā sektorā, galvenokārt pateicoties negatīvajam kredītu pieaugumam. Aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana turpinājās arī finanšu sektorā, ko sekmēja ienākumus nenesošo aizdevumu papildu nodošana valstij piederošajai Banku aktīvu pārvaldības sabiedrībai apvienojumā ar valdības veiktu banku turpmāku rekapitalizāciju. Tā rezultātā valdības kopējais parāds turpināja palielināties un joprojām ievērojami pārsniedz robežvērtību. Bezdarba līmenis 2014. gadā samazinājās pēc iepriekšējā gadā sasniegtā maksimuma punkta. Nodarbinātības izaugsme 2014. gadā atsākās pēc 5 gadu ilgas samazināšanās, taču ilgtermiņa bezdarba līmenis joprojām ir ļoti augsts, un jauniešu bezdarba līmenis ir samazinājies tikai nedaudz. Abi rādītāji joprojām pārsniedz robežvērtības.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas uz ilgtermiņa fiskālo ilgtspējību, privātā sektora aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu un darba tirgus korekcijām. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto nelīdzsvarotību, kuras novēršanai ir nepieciešama izlēmīga rīcība un īpaša uzraudzība, uzskata par lietderīgu sīkāk izskatīt jautājumu par riskiem, kas saistīti ar nelīdzsvarotības noturību vai tās novēršanu.

Slovākija. Makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras iepriekšējās kārtās netika konstatēts, ka Slovākijai būtu makroekonomikas nelīdzsvarotība. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, neto starptautisko ieguldījumu pozīcija un bezdarbs.

A24. diag.: Darba tirgus un sociālie rādītāji

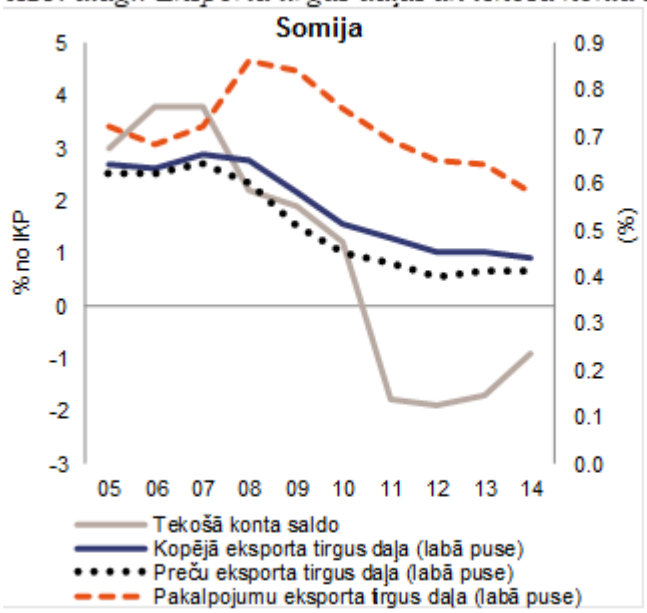
Avots: Eurostat

Tekošā konta saldo kopš 2012. gada uzrāda pārpalikumu, bet neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir turpinājusi pasliktināties līdz ar to neto ārvalstu tiešo ieguldījumu pašreizējo ienākošo naudas plūsmu, kas lielā mērā ir saistīti ar autobūves nozari. Attiecībā uz eksporta tirgus daļām tika uzrādīti nelieli gada zaudējumi, atspoguļojot mērenu reālā efektīvā valūtas maiņas kursa palielinājumu un nelielu, kaut arī ierobežotu, vienības darbaspēka nominālo izmaksu pieaugumu. Kumulatīvā izteiksmē joprojām pastāv tirgus daļu pieaugums. Privātā sektora kredītu plūsmas pēdējos gados ir paātrinājušās, veicinot augšupvērstu privātā sektora parāda attiecību, kas tomēr joprojām ir krietni zem indikatīvās robežvērtības. Galvenokārt ārvalstīm piederošajā banku sektorā ir pietiekams kapitalizācijas līmenis, un tiek lēsts, ka tā kopējās saistības ir palielinājušās tikai nedaudz. Vispārējā valdības parāda attiecība 2014. gadā nedaudz samazinājās, taču joprojām ir zem indikatīvās robežvērtības. Lai gan aktivitātes līmenis pēdējos gados ir pakāpeniski uzlabojies, strukturālais bezdarbs ir visaktuālākais ekonomikas politikas jautājums.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti ārēji jautājumi, riskiem esot ierobežotiem, kamēr strukturālais bezdarbs joprojām rada problēmu. Tāpēc Komisija šajā posmā neveiks papildu padziļinātu analīzi saistībā ar MNNP.

Somija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Somija saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību, jo īpaši konkurētspējas jomā. Atjauninātajā rādītāju kopsavilkumā vairāki rādītāji pārsniedz attiecīgās indikatīvās robežvērtības, proti, eksporta tirgus daļu zaudējumi, privātā sektora parāds, kā arī jauniešu bezdarba līmeņa pieaugums.

A25. diag.: Eksporta tirgus daļas un tekošā konta saldo

Avots: *Eurostat*

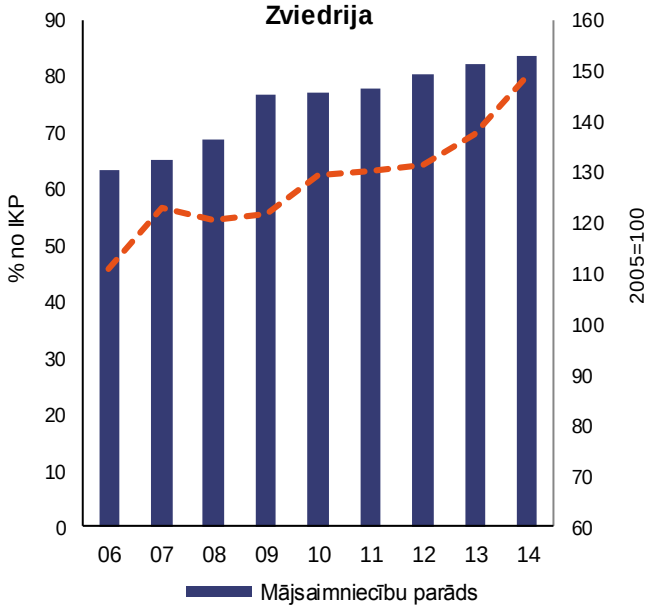
Tekošā konta saldo kopš 2011. gada ir stabilizējies mērena deficīta līmenī, kas liecina, ka imports ir pielāgojies eksporta samazinājumam. Vienlaikus ieguldījumu daļa IKP ir samazinājusies līdz vēsturiski zemam līmenim. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcijai ir neliels pārpalikums. Ir bijuši ievērojami uzkrāti eksporta tirgus daļu zaudējumi, tostarp gada zaudējumi katru gadu kopš 2008. gada. 2013. un 2014. gadā zaudējumi bija mazāk būtiski kā iepriekšējos gados, bet vienlaikus vairums pārējo ES valstu jau piedzīvoja mērenu eksporta tirgus daļu pieaugumu. Šie notikumi liecina par grūtībām ekonomikas pārstrukturēšanas procesā, kas sekoja pēc samazināšanās tādās iepriekš sekmīgās ražošanas nozarēs kā elektronika un mežsaimniecība. Lai gan vienības darbaspēka nominālo izmaksu izmaiņu rādītājs pašlaik ir zem robežvērtības, uzkrātie izmaksu konkurētspējas zaudējumi joprojām ir lieli. Privātā sektora parāda attiecība pret IKP joprojām ir paaugstināta, galvenokārt sakarā ar nemainīgi augsto uzņēmumu parāda līmeni, lai gan neto kredītu plūsma uz privāto sektoru 2014. gadā gandrīz apstājās, neraugoties uz labvēlīgiem kreditēšanas nosacījumiem. Attiecībā uz mājsaimniecībām mājokļu cenas no 2012. līdz 2014. gadam nedaudz samazinājās, koriģējot iepriekšējo pieaugumu un tādējādi ierobežojot finanšu stabilitātes riskus. Bezdarba līmenis ir zem robežvērtības, taču tas pieaug un pašlaik pārsniedz 2009. un 2010. gada līmeni. Arī jauniešu bezdarbs ir palielinājies.

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas gan uz cenu konkurētspēju, gan konkurētspēju citās jomās saistībā ar pārstrukturēšanu. Kopumā Komisija, ņemot vērā arī maijā konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos un tās novēršanu.

Zviedrija. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Zviedrija saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību, jo īpaši attiecībā uz mājsaimniecību parādu un mājokļu tirgus neefektivitāti. Atjauninātajā rezultātu apkopojumā vairāki rādītāji pārsniedz attiecīgās indikatīvās robežvērtības, proti, tekošā konta pārpalikums, eksporta tirgus daļu zaudējumi, mājokļu cenas un privātā sektora parāds.

Tekošā konta pārpalikums joprojām nedaudz pārsniedz robežvērtību, galvenokārt atspoguļojot lielus privātā sektora ietaupījumus. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir strauji uzlabojusies, bet joprojām uzrāda nelielu deficītu. Eksporta tirgus daļu zaudējumi joprojām ievērojami pārsniedz robežvērtību, bet kopš 2013. gada zaudējumi ir samazinājušies. Zaudējumus var saistīt ar vāju pieprasījumu pasaulē. Darbaspēka vienības izmaksu pieaugums ir ierobežots, un reālais efektīvais valūtas maiņas kurss 2014. gadā samazinājās. Augstajam privātā sektora parāda līmenim joprojām ir jāpievērš uzmanība. Uzņēmumu parādsaistības atkal sāka palielināties pēc stabilizēšanās augstā līmenī. Pēc tam, kad 2010. gadā hipotekāriem aizdevumiem ieviesa aizdevuma un nodrošinājuma vērtības attiecības maksimālo apmēru, mājsaimniecības kredītu pieaugums uz laiku palēninājās un mājsaimniecību parāda līmenis ir stabilizējies. Tomēr kopš tā laika mājsaimniecību parāds atkal sāka palielināties, un mājokļu cenas kopš 2013. gada vidus ir bijušas ļoti dinamiskas, un pieaugums 2014. gadā pārsniedza robežvērtību, radot iespējamu apdraudējumu makroekonomikas stabilitātei. Mājokļu piedāvājums ir ierobežots, un, kas attiecas uz pieprasījumu, mājokļu cenas un mājsaimniecību parādsaistības palielina parādu dēļ neobjektīvi nodokļi, ārkārtīgi zemas hipotekāro aizdevumu procentu likmes un amortizācijas prasību trūkums. Tomēr banku riski, šķiet, ir ierobežoti, jo to aktīvu kvalitāte, kā arī pelnītspēja joprojām ir augsta, lai gan kapitāla rezerves ir samērā zemas salīdzinājumā ar aizdevumu portfeļu apjomu.

A26. diag.: Mājsaimn. parāds un mājokļu cenu ind.

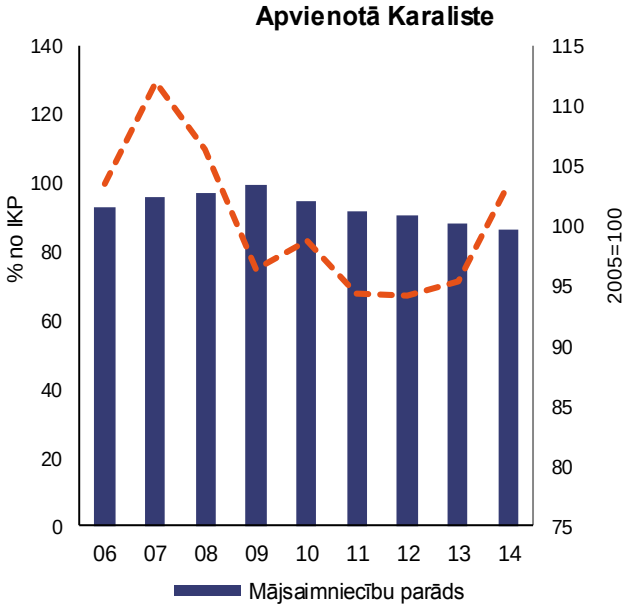
Avots: Eurostat

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas uz ārējo konkurētspēju, augstu privātā sektora parāda līmeni un norisēm mājokļu sektorā. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī februārī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

Apvienotā Karaliste. Komisija 2015. gada februārī secināja, ka Apvienotā Karaliste saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību, kuras novēršanai ir nepieciešama izlēmīga rīcība un īpaša uzraudzība, jo īpaši attiecībā uz riskiem, kas saistīti ar mājsaimniecību parādsaistību augsto līmeni, arī saistībā ar mājokļu tirgus strukturālajām iezīmēm. Atjauninātajā rezultātu pārskatā vairāki rādītāji pārsniedz indikatīvo robežvērtību, proti, tekošā konta deficīts, eksporta tirgus daļu zaudējumi, mājokļu cenas, privātā sektora parāds un valsts parāds.

Tekošā konta deficīts 2014. gadā turpināja pieaugt, ko veicināja primāro ienākumu deficīta palielināšanās, un trīs gadu rādītājs tagad pārsniedz robežvērtību. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir negatīva un dažu pēdējo gadu laikā ir salīdzinoši strauji pasliktinājusies, taču joprojām ir krietni zem robežvērtības līmeņa. Uzkrātie tirgus daļu zaudējumi 2014. gadā samazinājās, pateicoties gada ieguvumiem, taču joprojām pārsniedz robežvērtību. Vienības darbaspēka izmaksu pieaugums ir bijis mērens un stabils, savukārt reālais efektīvais valūtas maiņas kurss ir palielinājies, jo īpaši 2014. gadā. Privātā sektora parāda attiecība pret IKP pakāpeniski samazinās, ko sekmē nomināla izaugsme, bet kopumā tā joprojām ir augsta. Mājokļu cenas turpina pieaugt, un pieauguma temps 2014. gadā pārsniedza robežvērtību. Tomēr būtiska pēdējo divu gadu iezīme ir tāda, ka mājokļu cenu palielināšanās neatspoguļojas mājsaimniecību parādsaistību pieaugumā. Augstais vispārējais valsts parāds joprojām rada bažas. Nodarbinātības līmenis turpina pieaugt labvēlīgā ātrumā, un jauniešu bezdarba līmenis un *NEET* rādītājs ir samazinājies.

A27. diag.: Mājsaimn. parāds un mājokļu cenu ind.

Avots: Eurostat

Kopumā ekonomikas analīzē ir uzsvērti jautājumi, kas attiecas uz mājokļu tirgu un ekonomikas ārējo dimensiju. Tāpēc Komisija, ņemot vērā arī aprīlī konstatēto nelīdzsvarotību, atzīst par lietderīgu turpināt analizēt nelīdzsvarotības saglabāšanos vai tās novēršanu.

1.1 tabula: MNNP rādītāju kopsavilkums

	Ārējā nelīdzsvarotība un konkurētspēja					Iekšējā nelīdzsvarotība						Jaunie nodarbinatības rādītāji[1]		
2014. gads	**Tekošā konta saldo - % no IKP** (3 gadu vidējais rādītājs)	**Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija** (% no IKP)	**Reālais efektīvais valūtas maiņas kurss - 42 tirdzniecības partneri, *HICP* deflators** (3 g. % izmaiņas)	**Eksporta tirgus daļa - % no pasaules eksporta** (5 gadu % izmaiņas)	**Nominālo vienības darbaspēka izmaksu indekss (2010=100)** (3 gadu % izmaiņas)	**Mājokļu cenu indekss (2010=100), samazināts** (1 gada % izmaiņas)	**Privātā sektora kredītu plūsma, konsolidēta** (% no IKP)	**Privātā sektora parāds, konsolidēts** (% no IKP)	**Vispārējais valsts bruto parāds** (% no IKP)	**Bezdarba līmenis** (3 gadu vidējais rādītājs)	**Kopējās finanšu sektora saistības, nekonsolidētas** (1 gada % izmaiņas)	**Aktivitātes līmenis - % no kopējā iedzīvotāju skaita vecumā no 15 līdz 74 g.** (3 gadu izmaiņas procentpunktos)	**Ilgtermiņa bezdarba līmenis - % no aktīvajiem iedzīvotājiem vecumā no 15 līdz 74 g.** (3 gadu izmaiņas procentpunktos)	**Jauniesu bezdarba līmenis - % no aktīvā iedzīvotāju skaita vecumā no 15 līdz 24 g.** (3 gadu izmaiņas procentpunktos)
Robežvērtīb	-4/6%	-35%	±5% (eurozona) ±11% (ne eurozona)	-6%	9% (eurozona) 12% (ne eurozona)	6%	14%	133%	60%	10%	16.5%	-0.2%	0.5%	0.2%
BE	-0.1	57.2	-0.5	-10.7	5.6	-1.1p	1.0	181.4	106.7	8.2	4.9	1.0	0.8	4.5
BG	0.9	-73.4	-2.6	6.7	12.5p	1.5p	-0.3	124.3	27.0	12.2	7.2	3.1	0.6	-1.2
CZ	-0.5	-35.6	-10.0	-5.0	3.8	1.8	1.8	72.7	42.7	6.7	4.4	3.0	0.0	-2.2
DK	6.9	47.0	-1.2	-17.3	5.1	3.1	1.7	222.8	45.1	7.0	6.6	-1.2	-0.1	-1.6
DE	6.9	42.3	-0.3	-8.3	7.6	1.5p	1.1	100.4	74.9	5.2	4.2	0.4	-0.6	-0.8
EE	-0.5	-43.6	4.7	24.5	13.0	12.8	6.4	116.1	10.4	8.7	12.2	0.5	-3.8	-7.4
IE	1.8	-106.7	-3.5	-6.1	-2.2	11.1	13.7	263.3	107.5	13.0	16.0	0.6	-2.0	-5.2
EL	-2.6	-124.1	-5.6	-17.5	-11.6p	-4.9e	-2.7	130.5	178.6	26.2	-7.6	0.1	10.7	7.7
ES	0.7	-94.1	-1.0	-11.5	-4.1p	0.1	-7.1	165.8	99.3	25.1	-1.9	0.3	4.0	7.0
FR	-1.0	-19.5	-1.2	-13.1	4.8	-1.6	3.3	143.2	95.6	10.1	5.4	1.3	0.6	1.5
HR	0.5	-88.6	-0.9	-18.0	-5.9	-2.0p	0.3	120.6	85.1	16.9	0.9	2.0	1.7	8.8
IT	0.8	-27.9	0.2	-14.0	3.6	-4.6p	-0.9	119.3	132.3	11.8	-0.7	1.8	3.5	13.5
CY	-4.9	-139.8	-1.4	-26.7	-7.7p	0.3p	-8.5	348.3	108.2	14.6	0.7	0.8	6.1	13.6
LV	-2.5	-60.9	0.4	9.9	12.9	5.1	-11.9	96.4	40.6	12.6	10.4	1.8	-4.1	-11.4
LT	1.3	-46.4	1.4	35.3	8.3	6.3	-1.2	52.5	40.7	12.0	16.3	2.3	-3.2	-13.3
LU	5.8	36.0	0.5	11.2	7.6	3.7	0.5	342.2	23.0	5.7	21.5	2.9	0.3	5.9
HU	2.7	-73.8	-7.0	-14.9	6.7	3.1	-0.5	91.3	76.2	9.6	8.5	4.6	-1.5	-5.6
MT	2.6	39.5	0.0	-18.2	7.0	2.6	7.8	146.4	68.3	6.2	5.8	4.5	-0.4	-1.5
NL	10.9	60.8	0.8	-11.0	5.4p	-0.5	-1.6p	228.9p	68.2	6.8	8.2p	0.9	1.3	2.7
AT	1.8	2.2	1.9	-15.7	7.8	1.4	0.2	127.1	84.2	5.3	-1.5	0.8	0.3	1.4
PL	-2.3	-68.3	-1.3	4.8	2.5p	1.1	4.7	77.9	50.4	9.8	0.6	2.2	0.2	-1.9
PT	0.0	-113.3	-1.8	-4.7	-2.3e	3.6	-8.7	189.6	130.2	15.4	-6.1	-0.4	2.2	4.5
RO	-2.1	-57.2	-1.1	21.5	2.3p	-3.6p	-2.4	62.2	39.9	6.9	1.1	1.6	-0.1	0.1
SI	5.1	-43.7	1.2	-11.8	-0.2	-6.6	-4.6	100.1	80.8	9.6	-0.4	0.6	1.7	4.5
SK	1.0	-69.4	1.3	3.2	2.2	1.5	3.9	76.2	53.5	13.8	7.0	1.6	0.0	-4.0
FI	-1.5	-0.7	2.7	-24.0	8.0	-1.9	0.4	150.0	59.3	8.2	8.7	0.5	0.2	0.4
SE	6.5	-6.5	-3.7	-9.8	7.1	8.6	6.5	194.4	44.9	8.0	13.4	1.6	0.0	0.1
UK	-4.3	-25.3	10.2	-8.7	1.9	8.3	3.4	157.7	88.2	7.2	4.4	1.2	-0.5	-4.4

Atzīmes: e: paredzamais; p: provizoriskais.

Piezīme: 1) Sk. 2016. g. BMZ 2. lpp. 2) LU starptautisko ieguldījumu pozīcija ir pārskatīta lejupvērstā virzienā pēc pārskatītas euro banknošu apstrādes valsts maksājumu bilancē/starptautisko ieguldījumu pozīcijas statistikā. Mājokļu cenu indekss e = EL avots ir NCB. 3) Oficiālais nosūtīšanas termiņš 2014. gada datiem par cilvēkiem, kurus apdraud nabadzība vai sociālā atstumtība, ir 2015. gada 31. oktobris, kamēr dati tika iegūti 2015. gada 26. oktobrī.

Avots: Eiropas Komisija, *Eurostat* un Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts (Reālais efektīvais valūtas maiņas kurss), un SVF.

2.1 tabula: papildu rādītaji, 2014. g.

2014. gads	Reālais IKP (1 gada % izmaiņas)	Bruto pamatkapitāla veidošana (% no IKP)	Bruto iekšzemes izdevumi pētniecībai & attīstībai (% no IKP)	Tekošais un kapitāla konts (neto aizdevumi-aizņēmumi) (% no IKP)	Neto ārējais parāds (% no IKP)	Ārvalstu tiešie ieguldījumi ziņotaja ekonomikā - plūsmas (% no IKP)	Ārvalstu tiešie ieguldījumi ziņotaja ekonomikā - uzkrājumi (% no IKP)	Energoproduktu neto tirdzniecības bilance (% no IKP)	Reālais efektīvais valūtas maiņas kurss - eurozonas tirdzniecības partneri	Eksporta rādītāji salīdzinājumā ar attīstītajām ekonomikām (5 gadu % izmaiņas)	Tirdzniecības nosacījumi (5 gadu % izmaiņas)	Eksporta tirgus daļa apjoma izteiksmē (1 gada % izmaiņas)	Darba ražīgums (1 gada % izmaiņas)	Nominālo vienības darbaspēka izmaksu indekss (2010=100) (10 gadu % izmaiņas)	Vienības darbaspēka izmaksu izplide attiecībā uz eurozonu (10 gadu % izmaiņas)	Mājokļu cenu indekss (2010=100) - nomināls (3 gadu % izmaiņas)	Mājokļu būvniecība (% no IKP)	Privātā sektora parāds, nekonsolidēts (% no IKP)	Aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana finanšu sektorā, nekonsolidēta
BE	1.3	23.3	na	-0.1	-79.7	-3.5	216.0	-3.9	-0.1	-4.6	-3.0	2.2	1.0	22.6	6.0	2.9p	5.9	207.6	176.9
BG	1.5	21.1	0.8p	3.5	19.0	3.5	92.7	-5.7	-2.9	14.0	3.3	-3.3	1.2p	78.3p	54.1	-2.7p	1.6	137.5	452.2
CZ	2.0	25.0	2p	1.4	-7.1	2.4	76.3	-4.1	-10.1	1.5	-1.4	5.7	1.4	13.8	-2.2	1.0	3.2	85.1	503.5
DK	1.1	18.7	3.08ep	7.8	0.7	1.1	46.6	0.0	-1.4	-11.7	2.2	-0.6	0.3	27.6	8.2	4.9	4.0	227.6	173.6
DE	1.6	20.1	2.84ep	7.5	-6.7	0.2	40.1	-2.9	-0.1	-2.1	-2.6	0.8	0.7	13.0	-5.8	9.3p	5.9	108.9	395.5
EE	2.9	25.2	1.46p	2.2	-11.0	6.0	100.9	-2.1	3.1	33.0	0.2	-1.4	2.1	68.9	40.5	35.0	3.2	135.3	370.6
IE	5.2	19.3	na	3.8	-477.2	36.0	385.5	-2.8	-1.8	0.3	-3.7	8.9	3.4	-1.5	-3.9	2.1	2.2	284.2	78.2
EL	0.7p	11.6p	0.83p	-0.7	132.3	0.7	12.2	-3.2p	-5.6	-11.9	1.4p	4.3p	0.5p	10.3p	-5.5	-27.1e	1.0p	130.5	1083.8
ES	1.4p	19.6p	na	1.4	94.7	2.3	55.7	-2.9p	-0.6	-5.4	-7.8p	1.9p	0.4p	11.7p	-4.2	-22.3	4.4p	185.5	444.9
FR	0.2	21.7	2.26p	-0.8	38.1	0.3	41.8	-2.5	-0.7	-7.2	-1.6	-0.8	-0.1	20.3	1.7	-4.0	5.9	180.9	384.3
HR	-0.4	18.6	0.8	0.9	na	6.7	7.6	-4.0	-1.5	-12.4	0.8	3.1	-3.0	26.4	4.8	-17.7p	na	141.9	460.6
IT	-0.4	16.6	na	2.2	61.1	0.6	24.8	-2.6	0.4	-8.1	-4.5	-0.1	-0.5	21.0	4.6	-12.4p	4.7	121.2	754.3
CY	-2.5p	11.5p	na	-3.7	128.4	-5.1	710.3	-5.9p	0.0	-21.7	0.4p	-3.7	-0.6p	19.3p	-13.0	-8.7p	3.3p	349.8	116.8
LV	2.4	22.9	0.68p	1.2	31.4	2.7	54.4	-4.2	-1.3	17.3	0.0	-0.1	3.8	82.7	53.9	16.6	2.3	104.7	642.6
LT	3.0	18.9	1.02p	6.3	28.8	0.7	39.0	-5.9	-0.1	44.5	-0.8	-0.2	1.0	36.8	11.2	7.5	2.5	56.7	445.3
LU	4.1	18.6	na	3.5	-2204.6	200.0	6369.7	-4.5	0.8	18.8	0.9	3.6	1.5	36.6	17.8	14.2	3.4	402.7	63.6
HU	3.7	21.7	1.4	6.0	53.3	9.3	220.5	-6.1	-7.2	-9.1	-1.1	4.4	-0.9	26.5	10.0	-2.2	1.6	116.5	123.0
MT	3.5	18.9	0.85p	4.5	-325.7	1.6	1964.6	-15.8	0.7	-12.6	1.7	-3.5	-1.0	27.7	10.3	5.3	2.7	221.3	42.0
NL	1.0p	18.2p	na	10.6	41.5	5.3	547.8	-1.6p	1.3	-5.0	-1.8p	0.8p	1.2p	17.2p	-0.2	-11.6	3.1p	240.7p	118.9p
AT	0.4	22.4	2.99ep	1.8	20.1	1.9	80.2	-3.0	1.6	-10.0	-3.0	-1.1	-0.5	22.9	4.1	16.8	4.3	147.1	197.3
PL	3.3	19.6	na	0.4	37.2	3.1	50.7	-2.6	-1.7	12.0	-1.8	3.2	1.6p	20.0p	-1.0	-6.8	2.4	81.4	287.3
PT	0.9e	14.9e	na	2.0	104.4	5.4	69.5	-3.5e	-1.2	1.8	0.4e	0.7e	-0.5e	4.9e	-9.3	-5.0	2.3e	206.2	340.3
RO	2.8p	22.0p	na	2.2	29.8	1.9	41.9	-1.4p	-1.3	29.8	4.5p	4.9p	1.7p	72.7p	46.6	-8.9	na	63.3	388.9
SI	3.0	19.6	na	6.5	39.2	2.0	31.6	-4.1	0.4	-5.8	-4.5	2.6	2.5	21.2	3.0	-17.6	2.2	110.1	448.1
SK	2.5	20.9	0.9	1.1	27.0	0.0	65.6	-4.3	0.5	10.2	-3.5	0.4	1.1	19.7	4.3	-0.4	2.6	78.9	756.8
FI	-0.4	20.3	3.2	-0.8	46.2	5.5	53.1	-2.4	2.0	-18.8	-3.4	-3.9	0.4	29.9	10.1	3.2	5.6	172.9	368.4
SE	2.3	23.5	3.16p	6.1	54.3	-0.6	83.6	-1.4	-3.7	-3.6	-0.6	0.3	0.9	24.9	5.4	16.8	4.1	234.8	196.0
UK	2.9	16.9	1.72ep	-5.3	na	1.6	76.7	-0.7	10.2	-2.5	3.8	-1.4	0.7	21.8	6.3	15.8	3.8	161.3	765.1

Atzīmes: e: paredzamais; p: provizoriskais; na: nav pieejams.

Piezīme: 1) LU neto ārējais parāds ir pārskatīts lejupvērstā virzienā pēc pārskatītas euro banknošu apstrādes valsts maksājumu bilancē/starptautisko ieguldījumu pozīcijas statistikā. 2) Mājokļu cenu indekss e = EL avots ir NCB. 3) Oficiālais nosūtīšanas termiņš 2014. gada datiem par bruto iekšzemes izdevumiem pētniecībai un attīstībai ir 2015. gada 31 oktobris, kamēr dati tika iegūti 2015. gada 26. oktobrī.

Avots: Eurostat un Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts (Reālais efektīvais valūtas maiņas kurss), un SVF dati, pasaules ekonomikas attīstības perspektīvas (par pasaules eksporta virkni).

2.1 tabula (turpinājums): papildu rādītāji, 2014. gads

2014. gads	Nodarbinātības līmenis (1 gada % izmaiņas)	Aktivitātes līmenis - % no kopējā iedzīvotāju skaita vecumā no 15 līdz 64 g. (%)	Ilgtermiņa bezdarba līmenis - % no kopējā iedzīvotāju skaita vecumā no 15 līdz 74 g. (%)	Jauniešu bezdarba līmenis - % no kopējā iedzīvotāju skaita vecumā no 15 līdz 24 g. (%)	Jaunieši, kas nav iesaistīti ne darba tirgū, ne izglītībā, ne apmācībā - % no kopējā iedzīvotāju skaita vecumā no 15 līdz		Cilvēki, kurus apdraud nabadzība vai sociālā atstumtība - % no kopējā iedzīvotāju skaita		Cilvēki, kurus apdraud nabadzība pēc sociāliem pārvedumiem - % no kopējā iedzīvotāju skaita		Dziļi materiāli nenodrošināti iedzīvotāji - % no kopējā iedzīvotāju skaita		Cilvēki, kas dzīvo mājsaimniecībās ar ļoti zemu darba intensitāti - % no kopējā iedzīvotāju skaita vecumā līdz 59 g.	
					%	3 gadu izmaiņas procentpunktos	%	3 gadu izmaiņas procentpunktos	%	3 gadu izmaiņas procentpunktos	%	3 gadu izmaiņas procentpunktos	%	3 gadu izmaiņas procentpunktos
BE	0.3	67.7	4.3	23.2	12.0	0.2	21.2	0.2	15.5	0.2	5.9	0.2	14.6	0.8
BG	0.4p	69.0	6.9	23.8	20.2	-1.6	40.1b	-9.0b	21.8	-0.4	33.1b	-10.5b	12.1	1.1
CZ	0.6	73.5	2.7	15.9	8.1	-0.2	14.8	-0.5	9.7	-0.1	6.7	0.6	7.6	1.0
DK	0.8	78.1	1.7	12.6	5.8	-0.5	17.8b	-1.1b	11.9b	-1.1b	3.2	0.6	12.1	0.4
DE	0.9	77.7	2.2	7.7	6.4	-1.1	20.6	0.7	16.7	0.9	5.0	-0.3	10.0	-1.2
EE	0.8	75.2	3.3	15.0	11.7	0.1	na	na	na	na	6.2p	-2.5p	na	na
IE	1.7	69.8	6.7	23.9	15.2	-3.6	na	na	na	na	na	na	na	na
EL	0.1p	67.4	19.5	52.4	19.1	1.7	36.0	5.0	22.1	0.7	21.5	6.3	17.2	5.2
ES	0.9p	74.2	12.9	53.2	17.1b	-1.1b	29.2	2.5	22.2	1.6	7.1	2.6	17.1	3.7
FR	0.3	71.4	4.4	24.2	11.4b	-0.9b	18.6	-0.7	13.3	-0.7	4.8	-0.4	9.7	0.3
HR	2.7	66.1	10.1	45.5	19.3	3.1	29.3	-3.3	19.4	-1.5	13.9	-1.3	14.7	-1.2
IT	0.1	63.9	7.8	42.7	22.1	2.4	28.1p	-0.1p	19.6p	0.0p	11.5p	0.3p	12.0p	1.6p
CY	-1.9p	74.3	7.7	36.0	17.0	2.4	27.4	2.8	14.4	-0.4	15.3	3.6	9.7	4.8
LV	-1.3	74.6	4.7	19.6	12.0	-4.0	32.7	-7.4	21.2	2.2	19.2	-11.8	9.6	-3.0
LT	2.0	73.7	4.8	19.3	9.9	-1.9	27.3	-5.8	19.1	-0.1	13.6	-5.4	8.8	-3.9
LU	2.5	70.8	1.7	22.3	6.3	1.6	19.0	2.2	16.4	2.8	1.4	0.2	6.1	0.3
HU	4.6	67.0	3.7	20.4	13.6	0.4	31.1	0.1	14.6	0.8	23.9	0.8	12.2	0.0
MT	4.5	66.3	2.7	11.8	10.5	0.3	23.8	1.7	15.9	0.3	10.2	3.6	9.8	0.9
NL	-0.2p	79.0	3.0	12.7	5.5	1.2	16.5	0.8	11.6	0.6	3.2	0.7	10.2	1.3
AT	0.9	75.4	1.5	10.3	7.7	0.4	19.2	0.0	14.1	-0.4	4.0	0.0	9.1	0.5
PL	1.7p	67.9	3.8	23.9	12.0	0.5	24.7	-2.5	17.0	-0.7	10.4	-2.6	7.3	0.4
PT	1.4e	73.2	8.4	34.7	12.3	-0.3	27.5	3.1	19.5	1.5	10.6	2.3	12.2	3.9
RO	1.1p	65.7	2.8	24.0	17.0	-0.5	40.2	-0.1	25.4	3.2	26.3	-3.1	6.4	-0.3
SI	0.6	70.9	5.3	20.2	9.4	2.3	20.4	1.1	14.5	0.9	6.6	0.5	8.7	1.1
SK	1.4	70.3	9.3	29.7	12.8	-1.0	18.4	-2.2	12.6	-0.4	9.9	-0.7	7.1	-0.6
FI	-0.8	75.4	1.9	20.5	10.2	1.8	17.3	-0.6	12.8	-0.9	2.8	-0.4	10.0	0.0
SE	1.4	81.5	1.5	22.9	7.2	-0.3	16.9	0.8	15.1	1.1	0.7	-0.5	6.4	-0.5
UK	2.3	76.7	2.2	16.9	11.9	-2.3	na	na	na	na	na	na	na	na

Atzīmes: b: sadalījums parādīts laikrindē; e: paredzamais; p: provizoriskais; na: nav pieejams.

Piezīme: 1) jaunieši, kas nav iesaistīti ne darba tirgū, ne izglītībā, ne apmācībā : ES - izmaiņas neformālās izglītības darbību klasifikacijā; FR - 2014. gada datus vēl vairāk ietekmē izmaiņas 2013. gadā ieviestajā anketā un Francijas aizjūras departamentu (DOM) iekļaušana. 2) EE, IE un UK - oficiāls nosūtīšanas termiņš 2014. gada datiem par cilvēkiem, kurus apdraud nabadzība vai sociālā atstumtība, ir 2015. gada 30. novembris, kamēr dati tika iegūti 2015. gada 26. oktobrī.

Avots: Eiropas Komisija, *Eurostat*